

T.C.
ÜSKÜDAR ÜNİVERSİTESİ
SAĞLIK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

SOSYAL HİZMET ANABİLİM DALI
YÜKSEK LİSANS TEZİ

**MÜLTECİ KADINLARIN KARŞILAŞTIKLARI GÜÇLÜKLER:
BATMAN ÖRNEĞİ**

Yunus AYDEMİR

**Tez Danışmanı
Doç. Dr. İshak AYDEMİR**

İSTANBUL-2018

T.C.
ÜSKÜDAR ÜNİVERSİTESİ
SAĞLIK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

SOSYAL HİZMET ANABİLİM DALI
YÜKSEK LİSANS TEZİ

MÜLTECİ KADINLARIN KARŞILAŞTIKLARI GÜÇLÜKLER:
BATMAN ÖRNEĞİ

Yunus AYDEMİR

Tez Danışmanı
Doç. Dr. İshak AYDEMİR

İSTANBUL-2018

T.C.
ÜSKÜDAR ÜNİVERSİTESİ
SAĞLIK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

Anabilim Dalı : Sosyal Hizmet
Program : Sosyal Hizmet
Öğrenci No : 164205077
Öğrenci Adı Soyadı : YUNUS AYDEMİR

“Mülteci kadınların Karşılaştıkları Güçlükler: Batman Örneği” isimli çalışma aşağıdaki jüri tarafından 28.03.2018 tarihinde yapılan sınavda Yüksek Lisans Tezi olarak oybirliğiyle kabul edilmiştir.

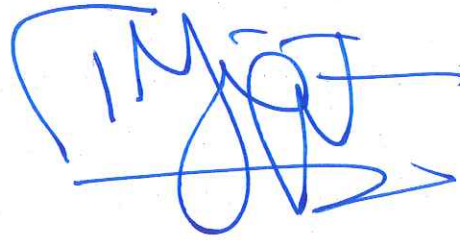
Jüri Başkanı : Doç. Dr. Abdullah KARATAY
Üsküdar Üniversitesi

Danışman : Doç. Dr. İshak AYDEMİR
Bahçeşehir Üniversitesi

Üye : Yrd. Doç. Dr. Talip YIĞIT
29 Mayıs Üniversitesi

ONAY

Bu tez, yukarıdaki jüri üyeleri tarafından uygun görülmüş ve Enstitü Yönetim Kurulu'nun tarih ve sayılı kararıyla kabul edilmiştir.

Prof.Dr.Nilgün SARP
Enstitü Müdürü

ÖZET

Bu çalışmanın amacı, Geçici Koruma Yönetmeliği kapsamında geçici korunan Suriyeli kadınların karşılaştıkları güçlüklerin Batman ili örneğinde incelenmesidir.

Bu çalışmada kadın mültecilerin karşılaştıkları güçlükleri belirlemeye yönelik olarak genel tarama modeli esas alınmıştır. Tarama modelleri geçmişte veya halen var olan bir durumu var olduğu şekliyle betimlemeyi amaçlayan araştırma yaklaşımlarıdır.

Araştırmanın evreni, Batman il merkezinde yaşayan geçici barınma statüsündeki Suriyeli kadınlardan oluşmaktadır. Evrenin tam sayısı bilinmemektedir. Bu nedenle evrenin tamamına ulaşılması güç olduğundan örnekleme yapılmıştır. Araştırmanın amacı doğrultusunda kartopu örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Çalışmaya katılmayı kabul eden 301 kadın ile görüşme gerçekleştirilmiştir.

Araştırma kapsamındaki kadın katılımcıların karşılaştıkları güçlükleri sorgulayan görüşme formu (anket) hazırlanmıştır. Hazırlanan görüşme formu üç bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde katılımcıların sosyo-demografik bilgileri (yaş, cinsiyet, medeni durum, bildikleri diller, çocuk sayısı gibi), ikinci bölümde karşılaştıkları eğitim, sağlık, barınma, ekonomik, sosyal dışlanma ve iletişim güçlüklerine ilişkin görüşleri, üçüncü bölümde ise bunların dışında kalan ve eklemek istedikleri diğer güçlükler ve önerilere ilişkin görüşlerini sorgulayan sorulardan oluşmaktadır. Araştırma kapsamında elde edilen verilerin analizinde katılımcıların bazı sosyo-demografik özellikleri dikkate alınarak karşılaştırmalı olarak Ki-kare, korelasyon analizi, frekans dağılımları, ortalama, yüzde, çapraz tablolar şeklinde istatistiksel analizler yapılmıştır.

Araştırmaya katılan kadınların geçici koruma belgesi edinme durumlarına ilişkin dağılıma bakıldığında, % 97.7'sinin geçici koruma belgesinin olduğu, % 13'ünün sürecinin devam ettiği, % 1'nin geçici koruma belgesinin olmadığı saptanmıştır. Kadınların % 76.7'sinin devlet, vakıf vb. kurum-kuruluşlardan ayni ve/veya nakdi yardım yardım almadığı, % 23.3'ünün de yardım aldığı tespit edilmiştir. Araştırmaya katılan kadınların iş bulmada güçlük çekme durumlarına bakıldığında, % 96.7'sinin iş bulmada güçlük yaşadığı, % 3.3'ünün de sıkıntı yaşamadığı tespit edilmiştir. Yani, neredeyse kadınların tamamı iş bulmada güçlük yaşamakta ve iş bulamamaktadır. Kadınların % 78.7'sinin mahalle baskısı hissetmediği ve %21.3'ünün mahalle baskısı hissettiği belirlenmiştir. Kadınların % 55.5'inin savaşın bitmesi halinde ülkesine geri dönmek istediği, % 44.5'inin de geri dönmek istemediği belirlenmiştir.

Anahtar kelimeler: Geçici koruma, mülteci, sosyal hizmet, mahalle baskısı, toplumsal cinsiyet

ABSTRACT

The aim of this study is to examine difficulties that Syrian Women who are protected temporarily under Temporary Protection Legislation faces in Batman province.

In this study the general scanning model was considered to determine the difficulties that immigrant women faces. The scanning models are investigative approaches that aims to explain past or current situation as it is.

The region of this research is consist of Syrian women who lives in Batman city with temporary shelter status. the exact number of this region is unknown. Exemplification has been made because of difficulty to reach the whole region. The snowball exemplification method has been used in accordance with research's aim. 301 interview has been made with women who accepted to join the survey.

A form (survey) has been prepared for women participants to question difficulties they faces during the researc. The prepared form is onsist of three parts. The first part includes questions about participants' socio-demographic information (age, sex, marital status, languages they know, number of their children and etc.), second part includes their ideas on education, health , shelter, economic , social exclusion and communication difficulties and finally third part is consist of questions about other difficulties or any advices they want add beside others. When analyze the data gathered throught this research, statistical analyzes like chi-square, correlation analyze, frequency distribution , average, percentage, cross-table has been made by taking their socio-demographic sides in consideration.

When the percantage of acquiring temporary protection document has been reviewed, t has been found that 97% of those women has the temporary protection document, %13 of them has the aplication that is being proessed and %1 of them doesn't have any temporary protection document at all. Also it has been found that 76.7% of women does not get any cash support while other 23.3% gets the cash support from state, foundation etc. institutions. When the finding job difficulty observed on women who joined the survey , 96.7% of them has hard time to find a job while other 3.3% doesn't has any difficulty. In this case it is clear almost all of them having hard tiime to find a job or can not get a job. It has been found 78.7% of women hasn't felt neighborhood pressure and 21.3% has felt that pressure. The research also has found out that ,55.5% of women wants to go back to their country if the war ends while other 44.5% thinks otherwise.

Key Words: Temporary protection, immigrant, social service, neighborhood pressure, gender

ÖNSÖZ ve TEŞEKKÜR

Sosyal Hizmet mesleğinin öğrenilmesinde ara kademelerden biri olan yüksek lisans eğitiminin sonuna gelmiş bulunmaktayım. Mesleğimin gereklerini öğrenmek müracaatçılara zarar vermeden faydalı olmak için önümde aşmam gereken çok şeyin olduğunun da farkındayım.

Yüksek Lisans tez sürecinde bana yardımcı olan ve desteklerini esirgemeyen tez danışmanım sayın Doç. Dr. İshak AYDEMİR' e,

Eğitimim boyunca bana desteklerini esirgemeyen Ayşe AYDEMİR, Deniz AYDEMİR, Rıdvan AYDEMİR, BEHİCE AYDEMİR, Kübra AKKAYA, Meral SEVEN, Murat BAYMAN, Evin GÜVEN, Ahmet ALTUNAKAR ve Enes SEVİM' e ve tezin yazımından bitimine kadar bana desteklerini esirgemeyen Üsküdar Üniversitesi Sosyal Hizmet Öğrencisi Hüseyin DOĞAN'a

Ders dönemim boyunca bana manevi desteklerini esirgemeyen ve eğitim hayatımda bana gelişmemde yardımcı olan değerli hocalarım Prof. Dr. Abulfaz SÜLEYMANOV, Doç. Dr. Zülfikar ÖZKAN, Doç. Dr. İsmail BARIŞ, Doç. Dr. İsmet Galip YOLCUOĞLU ve Doç. Dr. Abdullah KARATAY'a teşekkürlerimi sunarım.

03.03.2018

Yunus AYDEMİR

BEYAN

Bu çalışmanın kendi tez çalışmam olduğunu, planlamasından yazımına kadar hiçbir aşamasında etik dışı davranışımın olmadığını, tezdeki bütün bilgileri akademik ve etik kurallar içinde elde ettiğimi, tez çalışmasıyla elde edilmeyen bütün bilgi ve yorumlara kaynak gösterdiğimi beyan ederim.

03.03.2018

Yunus AYDEMİR

İÇİNDEKİLER

<u>Başlık</u>	<u>Sayfa Numarası</u>
ÖZET	İ
ABSTRACT	İİ
ÖNSÖZ VE TEŞEKKÜR	İİİ
BEYAN	İV
İÇİNDEKİLER	V
TABLO DİZİNİ	Vİİ
SİMGELER VE KISALTMALAR DİZİNİ	X
1.GİRİŞ	1
2.GENEL BİLGİLER	3
2. 1. TEMEL KAVRAMLAR	3
2.1.1. Göç ve Göçmen	3
2.1.2. Sığınmacı, Mülteci ve Geçici Koruma	3
2.2. GÖÇ ALANINDA ÇALIŞAN KURUMLAR	5
2.2.1.Uluslararası Göç Örgütü	5
2.2.2.Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği	6
2.2.3.Uluslararası Af Örgütü /Mülteci Hakları Birimi	6
2.2.4.Uluslararası Af Örgütü /Mülteci Hakları Birimi	6
2.2.5.Uluslararası Mülteci Hakları Derneği	7
2.2.6. Sığınmacılar ve Göçmenlerle Dayanışma Derneği	7
2.2.7.Mültecilerle Dayanışma Derneği.....	7
2.2.8. Göç İdaresi Genel Müdürlüğü	7
2.2.9.Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı.....	8
2.3. SURİYELİ MÜLTECİLERİN KARŞILAŞTIKLARI BAZI SORUN VE GÜÇLÜKLER.....	8
2.3.1.Barınma Soruları	9
2.3.2. Dil Sorunları	10
2.3.3. Eğitim Sorunları	11
2.3.4. Sağlık Sorunları	12
2.3.5. İstihdam Sorunları	13

2.4. MÜLTECİLER İLE SOSYAL HİZMET	16
2.5. TANIMLAR.....	21
3.GEREÇ VE YÖNTEM.....	23
3.1. ARAŞTIRMANIN AMACI	23
3.2. ARAŞTIRMANIN ÖNEMİ	23
3.3. ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ	24
3.3.1. Araştırma Modeli.....	24
3.3.2 Araştırma Evreni	24
3.3.3. Veri Toplama Araç ve Teknikleri.....	25
3.3.4. Veri Toplama Süreci.....	25
3.3.5. Verilerin Analizi	26
4.BULGULAR.....	27
4.1. ARAŞTIRMAYA İLİŞKİN DEMOGRAFİK BİLGİLER	27
4.2. SURİYELİ KADIN MÜLTECİLERİN KARŞILAŞTIKLARI EKONOMİK GÜÇLÜKLERE İLİŞKİN SAYISAL VERİLER.....	33
4.3. GEÇİCİ KORUNAN SURİYELİ KADIN MÜLTECİLERİN KARŞILAŞTIKLARI EĞİTİM GÜÇLÜKLERİ	37
4.4. GEÇİCİ KORUNAN SURİYELİ KADIN MÜLTECİLERİN KARŞILAŞTIKLARI SAĞLIK GÜÇLÜKLERİ	38
4.5.SURİYELİ KADIN MÜLTECİLERİN KARŞILAŞTIKLARI BARINMA GÜÇLÜKLERİ.....	41
4.6. SURİYELİ KADIN MÜLTECİLERİN KARŞILAŞTIKLARI SOSYAL DIŞLANMA SORUN VE GÜÇLÜKLER	43
5. SONUÇ VE ÖNERİLER.....	52
6. KAYNAKÇA.....	65
EKLER	68

TABLO DİZİNİ

<u>Tablo</u>	<u>Sayfa Numarası</u>
TABLO 1. ARAŞTIRMAYA KATILAN KADIN MÜLTECİLERİN YAŞ DAĞILIMI	27
TABLO 2. ARAŞTIRMAYA KATILAN KADIN MÜLTECİLERİN BİLDİKLERİ DİLLER	28
TABLO 3. ARAŞTIRMAYA KATILANLARIN ANADİL DAĞILIMI	28
TABLO 4. ARAŞTIRMAYA KATILANLARIN ÖĞRENİM DURUMU	29
TABLO 5. ARAŞTIRMAYA KATILANLARIN EVLİLİK ŞEKLİ DAĞILIMI	29
TABLO 6. KADINLARIN ÖĞRENİM DURUMLARINA GÖRE EVLENME ŞEKİLLERİNİN KARŞILAŞTIRILMASI.....	30
TABLO 7. ARAŞTIRMAYA KATILANLARIN RESMİ GEÇİCİ KORUMA KİMLİK BELGESİNİ EDİNME DURUMLARINA İLİŞKİN DAĞILIM.....	30
TABLO 8. ARAŞTIRMAYA KATILANLARIN TÜRKİYE’DE AKRABALARININ OLMA DURUMU	31
TABLO 9. ARAŞTIRMAYA KATILANLARIN YAŞADIKLARI MAHALLELERE GÖRE DAĞILIMLARI	32
TABLO 10. KADINLARIN DEVLET, VAKIF VB. KURUM-KURULUŞLARDAN AYNİ VE/VEYA NAKDİ YARDIM ALMA DURUMLARI	33
TABLO 11. ARAŞTIRMAYA KATILAN SURİYELİ MÜLTECİ KADINLARIN TÜRKİYE’DE AKRABALARININ OLMA DURUMUNUN DEVLET, VAKIF VB. KURULUŞLARDAN YARDIM ALMA DURUMUNUN KARŞILAŞTIRILMASI.....	33
TABLO 12. ARAŞTIRMAYA KATILAN KİŞİLERİN VE AİLELERİNİN ÇALIŞMA DURUMUNA İLİŞKİN DAĞILIM	34
TABLO 13. ARAŞTIRMAYA KATILANLARIN EKONOMİK GEÇİM SIKINTISI YAŞAMA DURUMLARI	34
TABLO 14. ARAŞTIRMAYA KATILAN SURİYELİ MÜLTECİ KADINLARIN GEÇİM SIKINTISI ÇEKME DURUMLARININ DEVLET, VAKIF VB. KURULUŞLARDAN YARDIM ALMA DURUMUNUN KARŞILAŞTIRILMASI.....	34
TABLO 15. KADINLARIN İŞ BULMADA GÜÇLÜK YAŞAMA DURUMLARI	35
TABLO 16. EVİN GEÇİMİNİ SAĞLAYANLARIN DAĞILIMI	36
TABLO 17. KADINLARIN KARŞILAŞTIKLARI DİĞER EKONOMİK GÜÇLÜKLERİN DAĞILIMI ..	36
TABLO 18. ARAŞTIRMAYA KATILANLARIN ÇOCUKLARININ OKULA GİTME DURUMLARINA İLİŞKİN VERİLER.....	37
TABLO 19. KADINLARIN YETERLİ DÜZEYDE EĞİTİM İMKANLARINDAN FAYDALANMA DURUMU	37

TABLO 20. KADINLARIN KARŞILAŞTIKLARI DİĞER EĞİTİM GÜÇLÜKLERİ	37
TABLO 21. ARAŞTIRMAYA KATILANLARIN SOSYAL GÜVENCE DAĞILIMI.....	38
TABLO 22. KATILIMCILARIN VE AİLELERİNİN SAĞLIK HİZMETLERİNDEN YARARLANMA DURUMLARI.....	39
TABLO 23. ARAŞTIRMAYA KATILANLARIN SAĞLIK HİZMETLERİNDEN YARARLANAMAMA NEDENLERİ	39
TABLO 24. ARAŞTIRMAYA KATILANLARIN SAĞLIK MUAYENELERİNDEN YARARLANMA DURUMU	40
TABLO 25. KATILIMCILARIN YAŞADIKLARI EVDE BARINMA ŞEKİLLERİ.....	41
TABLO 26. ARAŞTIRMAYA KATILANLARIN YAŞADIKLARI EVLERİN ISINMA ŞEKLİ.....	41
TABLO 27. SURİYELİ MÜLTECİ KADINLARIN YAŞADIKLARI EVDE OTURMA ŞEKLİ İLE ISINMA ŞEKLİNİN KARŞILAŞTIRILMASI	42
TABLO 28. ARAŞTIRMAYA KATILANLARIN KARŞILAŞTIKLARI DİĞER BARINMA GÜÇLÜKLERİ.....	42
TABLO 29. ARAŞTIRMAYA KATILAN KADINLARIN KENDİLERİ VE/VEYA AİLELERİNİN CİNSEL İSTİSMARA UĞRAMA DURUMLARI	43
TABLO 30. SURİYELİ KADINLARIN KENDİLERİ VE/VEYA AİLELERİNİN FİZİKSEL İSTİSMARA UĞRAMA DURUMU	44
TABLO 31. ARAŞTIRMAYA KATILAN SURİYELİ MÜLTECİ KADINLARIN ÖĞRENİM DURUMLARINA GÖRE FİZİKSEL ŞİDDETE MARUZ KALMA DURUMLARI.....	44
TABLO 32. KADINLARIN KENDİSİ VE/VEYA AİLELERİNİN SÖZEL ŞİDDETE MARUZ KALMA DURUMU	45
TABLO 33. ARAŞTIRMAYA KATILAN SURİYELİ MÜLTECİ KADINLARIN ÖĞRENİM DURUMLARINA GÖRE CİNSEL İSTİSMARA MARUZ KALMA DURUMUNUN KARŞILAŞTIRILMASI.....	45
TABLO 34. ARAŞTIRMAYA KATILANLARIN KENDİLERİNİ TÜRKİYE'YE AİT HİSSETME DURUMLARI.....	46
TABLO 35. ARAŞTIRMAYA KATILAN SURİYELİ MÜLTECİ KADINLARIN TÜRKİYE'DE AKRABALARININ OLMA DURUMUNUN KENDİLERİNİ TÜRKİYE'YE AİT HİSSETME DURUMUNUN KARŞILAŞTIRILMASI.....	46
TABLO 36. ARAŞTIRMAYA KATILAN KADINLARIN MAHALLE BASKISI YAŞAMA DURUMLARI	47
TABLO 37. ARAŞTIRMAYA KATILANLARIN KADIN OLMANIN YARATTIĞI ZORLUKLARLA KARŞILAŞMA DURUMLARI.....	47

TABLO 38. ARAŞTIRMAYA KATILAN KADINLARIN MÜLTECİ OLMASINDAN DOLAYI EV KİRALAMA İLE İLGİLİ GÜÇLÜK YAŞAMA DURUMU	48
TABLO 39. KADIN MÜLTECİLERİN TÜRKİYE’DE OLMaktan MEMNUN OLMA DURUMLARI	48
TABLO 40. SURİYELİ MÜLTECİ KADINLARIN TÜRKİYE’DE OLMaktan MEMNUN OLMA DURUMLARI İLE KENDİLERİNİ TÜRKİYE’YE AİT HİSSETME DURUMUNUN KARŞILAŞTIRILMASI.....	49
TABLO 41. SURİYELİ MÜLTECİ KADINLARIN TÜRKİYE’DEKİ MEMNUNİYET DURUMLARININ MAHALLE BASKISI HİSSETME DURUMU İLE KARŞILAŞTIRILMASI	49
TABLO 42. KADIN MÜLTECİLERİN “BUGÜN SURİYE’DE SAVAŞ BİTSE ÜLKENİZE GERİ DÖNMEK İSTER MİSİNİZ?” SORUSUNA VERDİKLERİ YANITLARIN DAĞILIMI	50
TABLO 43. SURİYELİ MÜLTECİ KADINLARIN SAVAŞIN BİTMESİ HALİNDE GERİ DÖNME İSTEME DURUMLARI İLE MAHALLE BASKISI HİSSETME DURUMUNUN KARŞILAŞTIRILMASI.....	50
TABLO 44. SURİYELİ MÜLTECİ KADINLARIN TÜRKİYE’DE OLMaktan MEMNUN OLMA DURUMLARI İLE SAVAŞIN BİTMESİ HALİNDE GERİ DÖNME İSTEME DURUMLARININ KARŞILAŞTIRILMASI.....	51

SİMGELER VE KISALTMALAR DİZİNİ

<i>min.</i>	: En Düşük Değer
<i>max.</i>	: En Yüksek Değer
σ	: Standart Sapma
\bar{x}	: Ortalama
<i>n</i>	: Kişi Sayısı
<i>p</i>	: Sig. Değeri
X^2	: Ki-kare Değeri
<i>t</i>	: T-testi Değeri
<i>r</i>	: Korelasyon Değeri
TDK	: Türk Dil Kurumu
BMMYK	: Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği
UGÖ	: Uluslararası Göç Örgütü
SGDD	: Sığınmacılar ve Göçmenlerle Dayanışma Derneği
AFAD	: Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı
TTB	: Türk Tabipler Birliği
BM	: Birleşmiş Milletler

1.GİRİŞ

İnsanlığın başlangıcından beri savaşlar ve göçler yaşanmaktadır. Savaşlar ve göçlerden en çok etkilenenler mülteciler, yaşlılar, kadınlar, hastalar ve çocuklar gibi dezavantajlı gruplardır. Tarih boyunca insanlar sürekli olarak açlık, kıtlık, savaşlar, baskılar, çatışmalar veya daha iyi yaşam olanaklarına ulaşmak nedeniyle göç etmiş, bir yerlere sığınmış veya mülteci olmuştur. Dolayısıyla göç olgusu, kimi zaman isteğe bağlı iken kimi zaman ise zoraki olduğu görülmektedir. Teknolojik gelişmelere bağlı olarak ulaşım olanaklarının yer değiştirmeyi kolaylaştırması, iletişimi kolaylaştırması günümüzde göçü çok daha hızlandırmış ve tarihin en yoğun göç sirkülasyonu ve trafiği ile karşı karşıya olduğumuz görülmektedir.

Günümüzde uluslararası bir nitelik kazanan göç hareketleri, sadece göç alan devletlerde değil, küreselleşmenin hissedildiği tüm coğrafyalarda siyasi, ekonomik, sosyal ve kültürel boyutlarıyla gündemin ilk sıralarına yerleşmiştir. Böylelikle, toplumlar üzerinde ciddi etkisi görülen söz konusu insan hareketleri uluslararası ilişkilerin ve politikanın temel belirleyicisi haline gelmiştir (Göç Raporu, 2016).

Suriye’de 2011 de çıkan iç savaş insanların vatanlarından zorunlu göçüne neden olmuştur. Ülkemize ve dünya’nın herhangi bir ülkesine göç etmek zorunda kalmışlardır. Suriye’deki iç savaş, nüfusun yaklaşık yarısından fazlasının ülke sınırlarını terketmesine neden olduğu yazılı ve görsel medyada yer almaktadır. Suriyeliler coğrafik yakınlık nedeniyle öncelikli olarak sınır komşuları olan ve onları rahatlıkla kabul eden Türkiye ve Ürdün’ne kitleler halinde göç etmişlerdir. Ancak bir kısmı, ekonomik açıdan istihdam olanakları yüksek olan ve yaşam standartları iyi olan başka bir ülkeye göç etmek istemiş olup bu maceralarının çoğunun hüsrana ve ölümlerle sonuçlandığı görülmektedir. Diğer yandan, Avrupa ülkelerinin sınırlarını kapatması ve mülteci kabul etmemesi nedeniyle çoğunluğunun ülkemizin farklı bölgelerinde kalmasına ve ikamet etmesine neden olmuştur. Ayrıca, Suriyeli mültecilerin ülkemizi tercih etme nedenlerinin başında ortak kültür, akraba ilişkisi ve yabancılık çekmeyeceklerini düşündükleri için ülkemizi tercih etmişlerdir.

Ülkemize sığınan Suriyelilere resmi mülteci statüsü tanınmamış olup bunun yerine geçi koruma kapsamında bir statü verilmiştir. Türkiye'nin Mültecilerin Hukuki Statüsüne Dair Cenevre Sözleşmesi'ne coğrafi kısıtlama koyması nedeniyle, Avrupa ve Amerika dışından gelen sığınmacılara coğrafi çekince hükmü gereği mülteci statüsü vermeyip buna yönelik bir ara formül olarak geçici koruma statüsü vermiştir.

İçişleri Bakanlığı Göç İdaresi Genel Müdürlüğü 1 Mart 2018 tarihi itibarıyla Türkiye'deki biyometrik verileriyle kayıt altına alınan Suriyeli mülteci sayısını kayıtlı Suriyeli sayısı toplam 3.540.648 kişi olup bunların 1.919.285'i erkek, 1.621.363'ü ise kadınlardan oluşmaktadır. Ayrıca, bunların 228.197'si kamplarda yaşarken, 3.312.451'i ise kampların dışında yaşamaktadır (Mülteciler Derneği, 2018).

Dolayısıyla geçici koruma altında olan Suriyelilerin büyük çoğunluğu ülkemizin farklı illerinde ikamet etmektedirler. Bunların ikamet ettikleri bölgelerde, işsizlik, kiralık ev bulma, yabancılık hissetme, dil bilmeme, vasıfsızlık, dışlanma kaygısı, eğitim ve sağlık gibi sorunlarla karşılaştıkları düşünülmektedir. Özellikle, Suriyeli mültecilerin karşılaştıkları güçlük ve sıkıntıların kadın özelinde incelenmesi bu araştırmanın merak konusu olmuştur. Bu çalışma, mülteci kadınların karşılaştıkları güçlüklerin Batman ili örneğinde belirlenmesi amacıyla gerçekleştirilmiştir.

Bu çalışma, kuramsal çerçeve, gereç ve yöntem, bulgular ve yorum, sonuç ve öneriler şeklinde dört bölümden oluşmaktadır.

2.GENEL BİLGİLER

2. 1. TEMEL KAVRAMLAR

Araştırmanın konusu kapsamında yer alan çok kavram vardır. Bu kavramlar, göç, göçmen, iltica, mülteci, sığınmacı, geçici koruma, uluslararası koruma, geçici sığınmacı gibi temel kavramların açıklamaları aşağıda yer almaktadır.

2.1.1. Göç ve Göçmen

Türk Dil Kurumu (2018) Sözlüğünde göç “Ekonomik, toplumsal, siyasi sebeplerle bireylerin veya toplulukların bir ülkeden başka bir ülkeye, bir yerleşim yerinden başka bir yerleşim yerine gitme işi, taşınma, hicret, muhaceret” olarak tanımlanmaktadır.

Tomanbay (1999) göç kavramını birey, aile, grup ve topluluğun politik, ekonomik, kültürel veb. nedenlerle sürekli içinde yaşadığı toplumdan ayrılarak başka bir topluma yerleşme ve yaşama amacıyla yer değiştirme olarak tanımlamaktadır.

Göç konusu bireylerden topluma, ulus devletten uluslararası örgütlere kadar geniş bir alanı kapsamaktadır. Göç, göç eden kişi ve göçtüğü yerdeki toplumlar arasında mutlaka yeni bir toplumsal ilişki biçimini zorunlu kılar (Adıgüzel, 2016).

Bulunduğu ülkeyi çoğu zaman ekonomik nedenler olmak üzere çeşitli nedenlerle kendi isteği ile terk ederek başka bir ülkeye yasal yollardan giriş yaparak yasal olarak o ülkede yaşayan kişilere göçmen denir (Deniz, 2014, s.177-178 akt. Akpınar, 2017, s.17). yani göç eylemini gerçekleştiren bireylere de göçmen denilir.

2.1.2. Sığınmacı, Mülteci ve Geçici Koruma

Sığınmacı, ülkesini terk ederek, mülteci olduğu iddiasıyla bir başka ülkeye sığınan fakat henüz mülteci olup olmadığı hakkında yetkili merciler tarafından karar verilmemiş kimseler ise sığınmacı şeklinde ifade edilmektedir(Deniz, 2014, s.177-178 akt. Akpınar, 2017, s.17).

Türk Dil Kurumu (2008) sığınmacı kavramını “yabancı bir ülkede iltica etmeden önce belirli bir süre kalan kimse, başka bir ülkeye veya yere sığınmış olan kişi, sığınık” olarak tanımlanmaktadır.

Mülteci, herhangi bir nedenden dolayı can ve mal güvenliği tehlikede olan ve haksızlığa uğrayacağı korkusu ile vatandaşı olduğu ülkenin dışında bulunan, bulunduğu ülkenin korumasından yararlanamayan ve ülkesine dönmek istemeyen kişiler **mülteci** olarak kabul edilmektedir (Deniz, 2014, s.177-178 akt. Akpınar, 2017, s.17).

Mülteci, ülkelerinde meydana gelen olaylar nedeniyle; ırkı, dini, tabiiyeti, belli bir toplumsal gruba mensubiyeti veya siyasi düşüncelerinden dolayı zulme uğrayacağından haklı sebeplerle korktuğu için vatandaşı olduğu ülkenin dışında bulunan ve bu ülkenin korumasından yararlanamayan ya da söz konusu korku nedeniyle yararlanmak istemeyen yabancıya veya bu tür olaylar sonucu önceden yaşadığı ikamet ülkesinin dışında bulunan, oraya dönemeyen veya söz konusu korku nedeniyle dönmek istemeyen vatansız kişiye statü belirleme işlemleri sonrasında verilen statüdür(Göç İdaresi Raporu, 2016)

Kendi ülkesinde dini,ırkı,siyasal düşüncesi,sosyal konumu ve etnik kimliğinden dolayı baskı görmekte olduğunu düşünerek, devletine güven duymayan kendisine tarafsız davranılmadığı fikriyle vatanını terk edip başka bir ülkeye sığınmacı talebinde bulunan ve o ülke tarafından kabul edilen kişidir. Diğer bir ifadeyle yaşadığı ülkede yaşam güvenliği olmayan, ırksal, etnik, dinsel, siyasi, cinsel ayrımcılık ya da bulunduğu bölgedeki savaş veya çatışmalar nedeniyle ülkesini terk etmek ve başka bir ülkeye sığınmak zorunda kalan insanlara mülteci denilir (BMMYKa, 1997: 183).

Türkiye Mültecilerin Hukuki Durumuna Dair Sözleşme' yi imzalamış fakat coğrafi kısıtlama şartı getirmiştir. Avrupa ülkelerinden gelecek kişiler mülteci olarak kabul edilmektedir. Fakat mülteci olma şartlarını taşıyan fakat Avrupa'dan gelmemiş kişiler şartlı mültecidir ve üçüncü bir ülkeye yerleştirilene kadar Türkiye'de kalmasına izin verilmektedir (Adıgüzel,2016).

Cenevre sözleşmesine coğrafi çekince koyan ülkemiz buna yönelik olarak mülteci yerine 6458 Sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu 62. Maddesinde **Şartlı Mülteci** statüsünü tanımlanmıştır.

Şartlı mülteci , 6458 Sayılı kanuna göre,“Avrupa ülkeleri dışında meydana gelen olaylar sebebiyle; ırkı, dini, tabiiyeti, belli bir toplumsal gruba mensubiyeti veya siyasi düşüncelerinden dolayı zulme uğrayacağından haklı sebeplerle korktuğu için vatandaşı olduğu ülkenin dışında bulunan ve bu ülkenin korumasından yararlanamayan, ya da söz

konusu korku nedeniyle yararlanmak istemeyen yabancıya veya bu tür olaylar sonucu önceden yaşadığı ikamet ülkesinin dışında bulunan, oraya dönemeyen veya söz konusu korku nedeniyle dönmek istemeyen vatansız kişiye statü belirleme işlemleri sonrasında şartlı mülteci statüsü verilir. Üçüncü ülkeye yerleştirilinceye kadar, şartlı mültecinin Türkiye’de kalmasına izin verilir.

6458 sayılı Kanununun 63. Maddesinde ise ikincil koruma statüsü tanımlanmıştır. Buna göre **ikincil koruma**, mülteci veya şartlı mülteci olarak nitelendirilemeyen, ancak menşe ülkesine veya ikamet ülkesine geri gönderildiği takdirde;

a) Ölüm cezasına mahkûm olacak veya ölüm cezası infaz edilecek,

b) İşkenceye, insanlık dışı ya da onur kırıcı ceza veya muameleye maruz kalacak,

c) Uluslararası veya ülke genelindeki silahlı çatışma durumlarında, ayırım gözetmeyen şiddet hareketleri nedeniyle şahsına yönelik ciddi tehditle karşılaşacak, olması nedeniyle menşe ülkesinin veya ikamet ülkesinin korumasından yararlanamayan veya söz konusu tehdit nedeniyle yararlanmak istemeyen yabancı ya da vatansız kişiye, statü belirleme işlemleri sonrasında ikincil koruma statüsü verilir.

Geçici Koruma: Ülkesinden ayrılmaya zorlanmış, ayrıldığı ülkeye geri dönemeyen, acil ve geçici koruma bulmak amacıyla kitlesel olarak sınırlarımıza gelen veya bu kitlesel akın döneminde bireysel olarak sınırlarımıza gelen veya sınırlarımızı geçen ve uluslararası koruma talebi bireysel olarak değerlendirilmeye alınamayan yabancılara sağlanan korumayı ifade etmektedir (Geçici Koruma Yönetmeliği, 2014).

Yukarıda belirtilen göç, sığınmacı, mülteci, şartlı mülteci gibi kavramlar zaman zaman birbirlerinin yerine kullanılmaktadır. Aslında birbirleriyle ilişkili oldukları kadar birbirlerinden farklılaşmaktadırlar.

2.2. GÖÇ ALANINDA ÇALIŞAN KURUMLAR

2.2.1. Uluslararası Göç Örgütü

Uluslararası Göç Örgütü (UGÖ) acil durumda olan mültecilere yardım ulaştıran, kişilerin üçüncü bir ülkeye yerleşmeleri konusunda yardımcı olan, gönüllü geri

dönüşlerde destek olan, göçmen sağlığı konusunda çalışan uluslararası bir örgüttür. Merkezi Cenevre'dedir. Dünya üzerinde 440 ofise sahip olan bu örgüt birçok göç projesine destek sağlamaktadır (Adıgüzel, 2016). Türkiye'deki operasyonlarına 1991'deki Birinci Körfez Savaşı'ndan sonra başlamış ve Kasım 2004'te Türkiye Cumhuriyeti'nin UGÖ'e üye devlet statüsünü alması ile ortaklığımız resmileşmiştir. Ankara, İstanbul ve Gaziantep'te ofisleri bulunmaktadır. İnsan ticaretini engellemek adına çalışmaları da olan örgüt bu konuda farkındalık yaratmaya çalışmaktadır (IOM, 2017).

2.2.2.Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği

BMMYK, BM Genel Kurulunun 01 Ocak 1951 tarihindeki kararıyla kurulmuştur. 120 ülkede çalışmalarını sürdüren BMMYK' nın dünya üzerinde mülteci sorunlarını çözmek, mültecilerle ilgili faaliyetleri koordine etmek gibi çok önemli görevleri vardır. Mültecilere geldikleri ülkede danışmanlık vermek, kayıt altına almak, üçüncü bir ülkeye yerleşmelerine yardımcı olmak, koşullar uygunsa gönüllü geri dönüşü sağlamak, yerel entegrasyon sağlamak çalışmaları arasındadır. Mültecilerin, sığınmacıların, vatansızların savunuculuk görevini de üstlenmektedir. Yerlerini terk etmek zorunda kalan insanlar yanlarına çok az eşya alabilmekte ve zorlu koşullarda yaşamaktadır. BMMYK ve ortak çalıştığı kuruluşlar insani yardım konusunda ihtiyacı olan kişilere destek sağlamaktadır (Adıgüzel, 2016).

2.2.3.Uluslararası Af Örgütü /Mülteci Hakları Birimi

İnsan haklarıyla ilgili çalışmalar yürüten örgüt, mültecilerin haklarının korunması konusunda da çalışmalar yürütmektedir. Hazırladıkları raporlarla da durumun boyutunu ortaya koyan örgüt mültecilerle ilgili 2016 yılında yayınladığı raporda mültecilerin yaşam şartlarına, dünya üzerinde belirli sayıda ülkenin mültecilere kapılarını açtığına ve daha fazla ülkenin durumun ciddiyetini görerek sorumluluk alması gerektiğine vurgu yapmıştır (Uluslararası Af Örgütü Raporu, 2016).

2.2.4.Uluslararası Af Örgütü /Mülteci Hakları Birimi

İnsan haklarıyla ilgili çalışmalar yürüten örgüt, mültecilerin haklarının korunması konusunda da çalışmalar yürütmektedir. Hazırladıkları raporlarla da durumun boyutunu ortaya koyan örgüt mültecilerle ilgili 2016 yılında yayınladığı raporda mültecilerin yaşam

şartlarına, dünya üzerinde belirli sayıda ülkenin mültecilere kapılarını açtığına ve daha fazla ülkenin durumun ciddiyetini görecik sorumluluk alması gerektiğine vurgu yapmıştır (Uluslararası Af Örgütü Raporu, 2016).

2.2.5.Uluslararası Mülteci Hakları Derneği

Dernek, hukukçular aracılığı ile mültecilere hukuki destek sağlamaktadır. Geri gönderilme işleminin engellenmesi, hakların korunması, yasal prosedürler konusunda bilgi vermek, yetkili kuruluşlar ile iletişim halinde olmak kurumun yaptıklarının bir kısmıdır (Adıgüzel, 2016).

2.2.6. Sığınmacılar ve Göçmenlerle Dayanışma Derneği

SGDD-ASAM 22 Aralık 1995 tarihinde Ankara’da kurulmuştur. 50’den fazla ilde 1500 çalışanıyla hizmet veren dernekte sosyal hizmet uzmanları, koruma görevlileri, psikologlar, saha çalışanları, çocuk koruma görevlileri, aile danışmanları, sağlık eğitimcileri, beslenme uzmanları, tercümanlar, sosyal yardım uzmanları, destek personeli, engelli uzmanları, barış görevlileri, program koordinatörleri ve program sorumluları çalışmaktadır. Mülteci ve sığınmacıların karşılaştıkları sorunlara çözümler üretmek, danışmanlık almalarını sağlamak, psiko-sosyal destek sağlamak, temel haklarını korumak konusunda çalışmaları vardır. Ayrıca farkındalık arttıran çalışmalar ile mülteci ve sığınmacıların sıkıntılarına dikkat çekmektedirler. Dernek hassas durumdaki kişilere barınma ve mali yardım desteğinde bulunmakta, ihtiyacı olan kişilere medikal malzeme temin etmektedir(SGDD, 2018).

2.2.7.Mültecilerle Dayanışma Derneği

Mülteci-Der 2008 yılında İzmir’de kurulmuştur. Uluslararası koruma ihtiyacı olan kişilerin haklarını savunmak, savunuculuk yapmak ve farkındalık yaratmak adına çalışmalar yürütmektedir. Birçok Sivil Toplum Kuruluşu ile işbirliği içinde çalışmaktadır (Adıgüzel,2016).

2.2.8. Göç İdaresi Genel Müdürlüğü

11 Nisan 2013 tarihinde 6458 Sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu ve bu kanunla İçişleri Bakanlığı’na bağlı olarak Göç İdaresi Genel Müdürlüğü kurulmuştur. Göç konusunda görev alanına yönelik strateji ve güncel politikaları

geliştirip uygulayan, insan hakları odaklı, nitelikli personel ve sağlam bir alt yapı ile donanmış, yetkin bir kurumsal yapıya olan ihtiyaç nedeniyle kurulmuştur.

Göç İdaresi Genel Müdürlüğü'nün görevlerine baktığımızda:

- Göç alanına ilişkin politika ve strateji uygulamak
- Göç konusuyla ilgili kurum ve kuruluşlar arasında koordinasyonu sağlamak
- Yabancıların Türkiye'ye giriş ve Türkiye'de kalışları, Türkiye'den çıkışları ve sınır dışı edilmelerine dair işlemleri yürütmek
- Uluslararası koruma, geçici koruma ve insan ticareti mağdurlarının korunması ile ilgili iş ve işlemleri yürütmek (Adıgüzel, 2016)

2.2.9. Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı

AFAD Türkiye'de afetlerle ilgili olarak farklı bakanlık ve genel müdürlükler altında görev yapan tüm birimler, 2009 yılında çıkarılan yasa ile Başbakanlık'a bağlı Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı'nın (AFAD) yetki ve sorumluluğu altında toplanmıştır.

Suriyeliler için kurulan barınma merkezlerindeki tüm koordinasyonu AFAD sağlamaktadır. Günlük insani ihtiyaçların karşılanması, ısınma, güvenlik, haberleşme, psiko-sosyal destek, eğitim gibi birçok konuyu organize etmekte ve gerçekleştirmektedir (Adıgüzel, 2016).

2.3. SURİYELİ MÜLTECİLERİN KARŞILAŞTIKLARI BAZI SORUN VE GÜÇLÜKLER

11 Nisan 2014 tarihi itibarıyla tüm hükümleriyle birlikte yürürlüğe giren 6458 sayılı Kanununun 90. maddesine göre, “ülkesinden ayrılmaya zorlanmış, ayrıldığı ülkeye geri dönemeyen, acil ve geçici koruma bulmak amacıyla kitlesel olarak sınırlarımıza gelen veya sınırlarımızı geçen yabancılara geçici koruma sağlanabilir” hükmü yer almaktadır. Ayrıca, 91. maddesine göre de, ülkesinden ayrılmaya zorlanmış, ayrıldığı ülkeye geri dönemeyen, acil ve geçici koruma bulmak amacıyla kitlesel olarak sınırlarımıza gelen veya sınırlarımızı geçen yabancılara sağlanabilecek geçici korumayla

ilgili tüm iş ve işlemlere ilişkin usul ve esasların Bakanlar Kurulu tarafından çıkarılacak ayrı bir yönetmelikle düzenlenmesi hükme bağlanmıştır.

Suriyelileri de kapsamına alan “Geçici Koruma Yönetmeliği”, 22 Ekim 2014 tarihli ve 29153 sayılı Resmi Gazete’ de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir. Yönetmelik ile “Geçici Koruma”nın kapsamı, bu kapsamda değerlendirilecek kişilerin hak ve yükümlülükleri, kayıt süreci, ülkede kalışlarına ilişkin belirleyici kriterler, kişilerin haklarına getirilebilecek kısıtlamalar gibi konular düzenlenmektedir. Söz konusu yönetmelik özellikle Suriyelilerin hak ve yükümlülüklerinin belirlenmesi açısından önem taşımaktadır. Yönetmelik kapsamında değerlendirilen kişilere, başta sağlık hizmetleri olmak üzere eğitim, iş piyasasına erişim, sosyal yardım ve hizmetler ile tercümanlık ve benzeri hizmetler, ikamet ettikleri illerde imkânlar dâhilinde sağlanmaktadır.

İçişleri Bakanlığı Göç İdaresi Genel Müdürlüğü 1 Mart 2018 tarihi itibarıyla Türkiye’deki biyometrik verileriyle kayıt altına alınan Suriyeli mülteci sayısını kayıtlı Suriyeli sayısı toplam 3.540.648 kişi olup bunların 1.919.285’i erkek, 1.621.363’ü ise kadınlardan oluşmaktadır. Ayrıca, bunların 228.197 bini kamplarda yaşarken, 3.312.451’i ise kampların dışında yaşamaktadır (MSYDD, 2018). Ülkemizdeki Suriyeli mültecilerin sayısı, büyük çoğunluğunun kampların dışında kendi başlarına yaşaması, hayatlarını idame etmesi ve bunların çoğunluğuna kadınların bakmak zorunda olması gibi faktörler özellikle kadınların yükünü kat kat arttıran bir durum olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu bağlamda Suriyelilerin karşılaştıkları bazı sorun ve güçlükler aşağıda detaylı bir şekilde ele alınmıştır.

2.3.1.Barınma Soruları

İçişleri Bakanlığının 1 Mart 2018 tarihli açıklamasına göre, ülkemizde bulunan Suriyelilerin % 6.4’ü devletin sağladığı kamplarda yaşamakta ve geriye kalan % 93.6’ sı ise kampların dışında ülkemizin farklı bölge ve illerinde yaşamaktadırlar. Dolayısıyla kampların dışında kalanların barınma gereksinimlerini kendi başlarına karşılaması gerekir.

Kampta kalmayan Suriyeliler mecburen geliri ile orantılı bir yerde yaşamını sürdürmeye çalışmaktadır. Suriye’de maddi anlamda durumu iyi olan kişiler Türkiye’de kiraladıkları villa, apartman dairesi gibi konutlarda yaşamlarını sürdürmektedir. Fakat savaştan kaçıp gelen bu insanların büyük çoğunluğu zaten Suriye’de var olan mallarını

da savaş koşulları nedeniyle kaybetmiştir. Yanına aldıkları birkaç parça eşya ile gelen mülteciler insani koşullardan uzak bir halde barınmaya çalışmaktadır (Koyuncu,2014).

Göç nedeniyle birçok yerde kiralarda yükseldiği için birden fazla aile birlikte yaşamayı tercih etmektedir. Tek başına göç eden bekâr erkekler kiraladıkları bekâr odalarını birçok arkadaşı ile paylaşmaktadır. Mevsimlik işçi olarak çalışanlar ise kurdukları çadırlarda yaşamlarını sürdürmeye çalışmaktadır (Karaca ve Doğan,2014).

Apartmanda oturanların büyük çoğunluğunun daha az kira ödemek için bodrum katları tercih etmektedir. Kiraladıkları bu evlerin büyük çoğunda ısınma ve rutubet problemi vardır. Ev eşyalarının ise bir kısmını komşulardan bir kısmını yardım derneklerinden toparlamaya çalışmaktadırlar (Karataştan, 2017, s.35). Bazı esnaflar ise sokakta kalmış ailelerin geceyi geçirmeleri için dükkânlarında kalmasına izin vermektedir (Kaya ve Kıraç, 2016).

Suriyeliler düşük kira ödemek için şehrin kenar mahallelerini tercih etmek zorunda kalmaktadırlar. Gecekondu şeklinde çarpık ve bakımsız, bir veya iki göz odalarda kalabalık halde bulunmaktadırlar. Ev sahipleri ortaya çıkan bu ihtiyaçtan kira geliri olarak faydalanmak üzere çarpık olan gecekondualarının yanına odalar inşa ederek mevcut düzensizliği daha da arttırmaktadırlar. Suriyeli mültecilerin yaşamakta oldukları çevre şartları ve hayat zorlukları nedeniyle özellikle işsiz genç erkeklerin uyuşturucu işine bulaşmaları, genç kızların fuhuş bataklarına saplanmaları ayrı bir problem olarak gün yüzüne çıkmaktadır (Ercöşkun, 2015, s.56).

2.3.2. Dil Sorunları

Kamp dışında yaşayan Suriyelilerin en önemli sorunlarından birisi Türkçe bilmemeleridir. Türk kökenli olanlar bu sorunu yaşamazken çok büyük bir bölümü dil problemi nedeniyle iletişim kurmakta güçlük çekmektedir. Resmi işlerini halledememekte, sağlık sorunları yaşadıklarında ne yapacağını bilmemektedirler (Koyuncu,2014). Örneğin, Karataştan (2017)'nin yaptığı çalışmaya katılanların %35,7'si Türkçe bilen biri eşliğinde sağlık kurumuna başvurmuştur.

Kadınlar savaş sonrası birçok sıkıntıyla mücadele etmektedir. Özellikle eşini kaybetmiş, çocuklarıyla yaşamaya çalışan hassas durumdaki yüzlerce kadın yaşadıkları

birçok sıkıntıyı dil sıkıntısı nedeniyle paylaşamamakta, mağduriyet yaşasa bile ne yapacağını bu nedenle bilememektedir (Karaca ve Doğan, 2014).

2.3.3. Eğitim Sorunları

Mülteci çocukların en temel haklarından birisi eğitim hakkıdır. Türkiye, Çocuk Hakları Bildirgesi, Mültecilerin Statüsüne İlişkin Cenevre Konvansiyonu, Ekonomik, Sosyal, Kültürel Haklar Uluslararası Sözleşmesi ve Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi Protokolü imzacı ülkelerinden olarak bu hakkı koruma altına almıştır (Özer ve ark., 2016).

Suriye’de 6 yaşında okula başlayan çocuklar, 6 yıl ilkokula 3 yıl ortaokula devam ederek zorunlu eğitimlerini tamamlamaktaydı. Fakat savaş nedeniyle birçok çocuk eğitimlerini yarım bırakıp ülkelerini terk etmek zorunda kalmıştır (Kaya ve Kırac, 2016).

Bu çocuklar Türkiye’de Geçici Eğitim Merkezleri ile hem kamplar da hem de kamp dışında Arapça ilkokul ve ortaokul eğitimi almaktadır (Milli Eğitim Bakanlığı,2014). Başvuran öğrencilerin seviye sınavları Milli Eğitim Bakanlığı’nın (MEB) belirlediği komisyon tarafından yapılmaktadır. Suriyeli gönüllü öğretmen seçimini ise MEB ve Türkiye Diyanet Vakfı birlikte yapmaktadır (Emin, 2016). Geçici Koruma Kapsamıyla çocuklar devlet okullarına da kayıt yaptırabilmektedir (Kaya ve Kırac, 2016). Ayrıca birçok STK kurslar açarak çocukların eğitimine destek vermeye çalışmaktadır (TTB, 2016).

Fakat çocuklarını okula göndermek istemeyen ailelerin sayısı oldukça fazladır. Okullaşma oranına baktığımızda, kamplarda %90 civarında olan oran, kamp dışında %25’ e düşmektedir (Çoşkun ve Emin, 2016). Hayata Destek Derneği’nin (HDD) yaptığı çalışmada ailelerin çocuklarını okula göndermeme nedenleri arasında; eğitim kurumunun uzak olması, ailelerin çocukları okula yazdırması gerektiği konusunda bilinçsiz olması, çocukların diğer çocuklarla anlaşamayacağını düşünüp okula gitmek istememesi bulunmaktadır (Kaya ve Kırac, 2016).

Üniversitelerle ilgili ise Yükseköğretim Kurulu (YÖK) tarafından sağlanan imkanlar ile öğrenciler üniversitelere kayıtlarını yaptırıp eğitimlerini sürdürebilmektedir (Koyuncu, 2014).

Kamp dışında yaşayan çocukların çok azı eğitim alabilmekte, okula gitmek yerine çalışmak zorunda kalarak çocuk işçi sıfatıyla ailelerine geçim için katkı sağlamaktadırlar (Ercöşkun, 2015, s. 56).

2.3.4. Sağlık Sorunları

Sağlık hakkı, BM İnsan Hakları Sözleşmesi'nde de "yaşam hakkı" çerçevesinde kabul görmüş evrensel bir haktır.

Suriye'den göç etmek zorunda kalan Suriyelilerin sağlık hizmetlerine erişimi konusunda üç önemli aşama kaydedilmiştir. Nisan 2011- Ocak 2013 tarihlerinde sadece kamplarda kalan Suriyeliler tıbbi tedaviye ücretsiz erişebilmekteydi. Fakat kamp dışındaki insanların mağduriyet yaşamaması için kapsam genişletildi. Başlangıçta kamp dışında yaşayan kişilere STK'lar yardımı ile Suriyeli sağlık çalışanları gönüllü olarak destek olmaktaydı. Fakat sayının hızla artması yeniden bir düzenleme yapma ihtiyacını beraberinde getirmiştir. AFAD'ın 18 Ocak 2013 tarihli 2013/1 sayılı genelgesi ile kamplar dışında yaşayan Suriyelilerin sağlık hizmetlerinden ücretsiz yararlanmasının önü açılmıştır. Önleyici ve temel sağlık hizmetlerinin AFAD tarafından karşılanacağı ifade edilmiştir. Fakat sağlık hizmetlerinden ücretsiz yararlanabilmek için mülteci kampının bulunduğu 10 ilden birindeki sağlık kurumlarına başvurma şartı aranmaktaydı. Bunun sebebi Suriyelilerin bölgede tutulmasını sağlamaktı fakat zamanla bununda işe yaramadığı görülmüştür. (Deniz, 2014).

Sığınmacı ve mültecilerin sağlık sorunları arasında en çok öne çıkanlar şunlardır:

- Beslenme bozuklukları
- Çocuklarda büyüme ve gelişme gerilikleri
- Anemi
- İshal, kızamık, sıtma, solunum yolu enfeksiyonları vb. bulaşıcı hastalıklar
- Fiziksel şiddet ve buna bağlı yaralanmalar
- Cinsel istismar
- HIV/AIDS dâhil cinsel yolla bulaşan enfeksiyonlar

- İstenmeyen gebelikler, riskli gebelikler
- Düşükler, doğum komplikasyonları
- Kronik hastalıklar ve komplikasyonları
- Depresyon, kaygı bozuklukları, uyku bozuklukları ve post-travmatik stres bozukluğu başta olmak üzere ruhsal sorunlar
- Diş sağlığı sorunları (Karadağ ve Altıntaş,2010).

Göç eden kadınlar erken yaşta evlilik ve erken yaşta gebelik ile karşı karşıyadır. Özellikle Suriye'den gelen mültecilerin korunma yöntemlerine başvurmadığı bu nedenle çok kısa aralıklarla hamile kaldıkları görülmektedir (Karaca ve Doğan, 2014).

Suriyeli kadınların çok sayıda çocuk doğurması, aile planlama yöntemlerini tercih etmemeleri, erkek çocuk sahibi olmak istemeleri, erken yaşta evliliği normal görmeleri, çok eşliliğin olması gibi nedenler kadın sağlığını olumsuz yönde etkilemektedir (Gümüş ve ark., 2017).

Göç ettiği yerde istismara uğrayan kadın haklarını bilmediği için şikayetçi olamamaktadır. İstenmeyen gebelikler, depresyon, cinsel yolla bulaşıcı hastalıklar kadınların yaşayacağı sorunlar arasındadır (Deniz, 2014).

2.3.5. İstihdam Sorunları

Suriyelilerin bir kısmı ülkelerinden kaçarken birikimlerinin bir kısmını yanlarında getirmişlerdir. Fakat bu birikimlerinin de hızla tükenmesi, yardımların kısıtlı oluşu ve ülkelere ne zaman döneceklerinin belirsizliği çalışma mecburiyetini getirmektedir (Erdoğan, 2015).

2013 tarihli 4817 sayılı Yabancıların Çalışma İzinleri Hakkında Kanun gereğince ülkemizde bulunan Suriyelilerin işçi olarak çalışması ya da iş yeri açabilmesi için çalışma izni çıkarmaları gerekmektedir (Koyuncu, 2014). En az 6 ay süre ile ikamet izni bulunan Suriye vatandaşını istihdam etmek isteyen işverenler çalışma izni için başvuru yapabilmektedir. 22 Ekim 2014'te yürürlüğe giren Geçici Koruma Yönetmeliği'nde "İş Piyasasına Erişim Hizmetleri" başlığı altında Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı'nın İçişleri Bakanlığı'nın görüşünü alarak hazırlayacağı yönetmeliğin Bakanlar Kurulu

tarafından belirleneceği ifade edilmiştir. Bakanlar Kurulu'nun belirlediği sektörde, belirleyeceği bölgede çalışma izni almak için Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı'na başvuru yapabilecektir. Geçici koruma sona erdiğinde çalışma izni de sona erecektir (Erdoğan, 2015).

Fakat çok düşük ücretlerle, çalışma izni olmadan birçok Suriyelinin çalıştırıldığı görülmektedir. Çünkü ikamet izni bulunmayan Suriyeliler günü birlik işlerde, tarlalarda mevsimlik işçi olarak çalışmakta, işveren daha ucuza işçi çalıştırmak istediği için çalışma iznine sıcak bakmamaktadır (Koyuncu, 2014).

Yerel halkta bu nedenle tedirginlik yaşamaktadır. Ucuz işgücü nedeniyle çoğu insan işini kaybetmekten endişe etmektedir (Erdoğan, 2015). Çalışma hakkı olduğunu bilmeyen Suriyeliler ise haklarından habersiz geçimini sağlayabilmek için düşük ücretlere mecburen ses çıkaramamaktadır (Koyuncu, 2014).

Gelir düzeyleri çok farklı olan iki grubun beklentileri de farklıdır. Geliri düşük olan kişiler yaşamını sürdüreceği bir iş isterken, gelir düzeyi daha yüksek olanlar ise daha iyi koşullarda yaşamak hatta bir süre sonra Batı ülkelerine yerleşmeyi düşünmektedir. İşyeri açan Suriyeliler ise genellikle yanlarında yine Suriyeli çalıştırmayı tercih etmektedir (Lordoğlu ve Aslan,2016). Özellikle kalifiye meslek sahiplerinin tespiti ve çalışmalarını sağlayacak düzenlemelerin yapılması önemlidir. Akademisyen, doktor, hemşire, mühendis gibi pek çok meslek uzmanının niteliklerine uygun iş bulması hem kendileri hem Türkiye açısından önemlidir (Erdoğan, 2015).

Bir diğer sorun ise çocuk işçilerdir. Çocuk işçiler yetişkinden daha da düşük ücretlerle çalıştığı için çok fazla tercih edilmektedir. Çocuklar özellikle tekstil, imalathane ve gündelik işlerde çalıştırılmaktadır (Kaya ve Kırac, 2016). Aile gelirinin düşük olması, yetişkinlerin iş bulamamış olması çocukların çalıştırılmasına neden olmaktadır. Savaşta babalarını kaybetmiş çocuklar kendini aile reisi olarak görmekte bu nedenle çalışmaya yönelmektedir (Harunoğulları, 2016).

Türkiye'ye gelen Suriyelilerin büyük çoğunluğunu alt gelir grubu oluştursa, sınır illerindeki firmalar ise mülteci işgücünden faydalanmak istemektedir ancak iş kazası olması halinde yasal zorunluluklarla karşılaşacakları için tedirginlik yaşamaktadırlar. Bu durumun yasal zemine oturtulmasını beklemektedirler. Bunun yanı sıra kayıt dışı işçi çalıştıran işletmeler ile kayıtlı işçi çalıştıranlar arasında haksız rekabet olduğu ve zaman

içerisinde iş barışına zarar vereceği düşünülmektedir. İşverenler tarafından yöre halkının fabrikalarda çalışmak istemedikleri, kalifiye eleman ve işgücü açığı bulunduğu, mültecilerin gelmesi ile bu açığın kapatıldığı ifade edilmektedir (Ercoşkun, 2015).

2.3.6. Sosyal Dışlanma

Sosyal dışlanma açısından öne çıkan farklılıklar konuşulan dillerin ayrı oluşu, yabancı olmaları, mülteci olmaları, özellikle kadın olmaları, farklı kültürlere sahip olunması ve yaşam tarzları, ülkemize olan sosyal, ekonomik, kültürel, politik, istihdam, barınma ve sağlık etkileri gözönüne alındığında dışlanma ile karşılaşılabilecekleri düşünülmektedir.

Suriyeli kadınlarla yapılan ikinci evlilikler ve buna bağlı olarak boşanmaların artması kadın ve çocukların yaşadıkları mağduriyet ile ortaya çıkan dramlar doğal olarak yerel halkın tepkisine neden olmaktadır. Yaşlı, genç, evli, bekar erkeklerin Suriyelilerle evlilikleri resmi kayıtlarda fazla görünmese de gerçek anlamda bu sayı yüksektir. Evlilikler dini nikah olarak yapıldığından kayıtlarda bulunmamaktadır. Örnek olarak Kilis'te meydana gelen boşanmaların %20'sine resmi olmayan bu evlilikler neden olmaktadır (Ercoşkun, 2015, s. 55).

Ekonomik anlamda mültecilerin tarımda, sanayide ve küçük işletmelerde ucuz işgücü ve kaçak işçi statüsünde çalışmaları olarak sıralanabilir. İşini kaybedenlerin çoğu "Suriyeliler nedeni ile işini kaybettiğine" inanmaktadır (Ercoşkun, 2015). Bu nedenle, Suriyelilerin yerel halk için istihdam açısından tehdit olarak görülmesi nedeniyle bunlara kiralık ev veya iş verme konusunda isteksiz davranmalarına neden olabilmektedir.

Birçok sosyal, kültürel, ekonomik, siyasi, etnik, dini vb. nedenlerden dolayı Suriyeli kadın mültecilerin mahalle baskısı ile karşı karşıya kalması kaçınılmazdır. Yerel kadınların onları rakip ve tehdit olarak görmesi, işlerini ellerinden alan birileri olarak görmesi ve en önemlisi sahip oldukları olanakların yabancı başka birileri ile paylaşmak istememeleri gibi faktörler Suriyeli kadın mültecilerin dışlanmasına, mahalle baskısı ile karşı karşıya kalmasına, sürekli yabancılik hissetmesine ve en önemlisi kadın olmanın güçlükleriyle karşı karşıya kalmasına neden olacağı düşünülmektedir.

Türkiye'deki siyasi yelpaze içerisinde Suriyelilere bakış açısı da farklılıklar göstermektedir. Kimileri mültecilerin burada olmasını hoşgörü ile karşılarken kimileri de

kaygı ve endişe ile yaklaşmaktadır. Bu endişelerden en büyüğü yerel halk arasında oluşan tepkinin bir provokasyon neticesinde şiddete dönüşmesidir. Sınır illerinde şiddet içerikli çeşitli örnekler yaşandığı için bu tür tepki hareketlerinin her an tekrarlanma ihtimali bulunmaktadır. Yerel halkın tepkisine karşılık olarak da mültecilerin örgütlenerek kendi güvenliklerini ve adalet sistemini sağlama gereği hissetmeleri de kaçınılmazdır. Suriyeler arasında bu tür görüşler öne sürülerek tartışmalar yaşandığı görülmektedir. Suriyelilerin kendi içinde küçük çaplı örgütler oluşturarak tepkiler ortaya koyması onlara hoşgörü ile yaklaşan kesimin dahi fikirlerinin olumsuz yönde değişmesine neden olmuştur (Ercoşkun, 2015, s. 58).

Nasirova (2014, s. 105)'nın yaptığı çalışmanın sonucuna göre, şartlı mültecilerin yerel halktan en çok bekledikleri şeyin yerel halk tarafından önyargıyla karşılanmamaları ve kültürlerine saygı göstermeleri olmuştur. Bu durum onların sosyal dışlanma yaşadıklarının kanıtı olarak karşımıza çıkmaktadır.

2.4. MÜLTECİLER İLE SOSYAL HİZMET

Mülteci olmak ve hele kadın mülteci olmak dezavantajlı nüfus grupları için daha da zor bir durumdur. Mültecilerin karşılaştıkları sorunlar ve bu sorunlara bağlı olarak ortaya çıkan güçlükler çok farklı bir yelpazede özellik göstermektedir. Bunlar, temel fizyolojik gereksinimler (barınma, beslenme, giyinme, sağlık gibi), eğitim, istihdam, sosyal dışlanma, güvenlik vb. gereksinimlerin karşılanmasında ciddi engeller olarak karşılırlarına çıkmaktadır. Mültecilerle mesleki müdahalede sosyal hizmetin en temel ilkesi olan “hak temelli yaklaşım” çerçevesinde mültecilere yaklaşmalı ve onların herşeyden önce insan oldukları ve diğer insanlar için olan herşeyin kendileri için de hak olduğu anlayışı esas alan bir yaklaşımla hareket etmek gerekir.

Hak temelli yaklaşımda söz konusu olan; bireylerin ihtiyaçlarını karşılamak bir anlamda haklarını yerine getirmektir. Böylece hak temelli yaklaşım adaletsizliği, eşitsizliği ve ihmal edilmişliği ortadan kaldırır. Hak temelli bir yaklaşım bu hizmeti “hayır” için yapmaz, o kişinin buna “hakkı” olduğu için yapar. Hak temelli yaklaşım; görev sahiplerini kendi yükümlülüklerini yerine getirmeleri için hak sahiplerini ise hak talebinde bulunmalarını sağlamak için güçlendirir (Tufan ve ark., 2009: 77).

Mülteciler için sosyal hizmetler kendi kendilerine yetebilme, karşılaştıkları acil sorunları çözebilme ve aynı zamanda da güven duygusu inşa edebilme becerilerini geliştirmeye odaklanır (BMMYKa, 1994, s.7).

Sosyal hizmet uzmanları, mültecilerle çalışırken mikro düzeyde mülteci birey ve ailesiyle, mezzo düzeyde mülteci gruplarıyla ve makro düzeyde ise mültecilerin genel olarak sorunlarını çözmek, gereksinimlerini karşılamak için politik düzeyde, ulusal düzeyde ve uluslararası düzeydeki müdahale ve güçlendirme çalışmalarında yer alarak bu üç düzeyde mesleki müdahalesini gerçekleştirir.

Levine, mikro düzeyde sosyal hizmet müdahalesinin sığınmacı ve mültecilerin katılımcı davranışlarının artırılması, müracaatçıların beceri kazanmaları ve kendi kendilerine yeterli olma durumunun yaratılmasına odaklandığına işaret etmiştir (Beter, 2006, s.83).

Sosyal hizmet uzmanları, mikro düzeyde mülteci bireyin ve ailesinin karşılaştıkları eğitim, barınma, sağlık, giyinme, beslenme, ruhsal ve sağlık sorunları, istihdam, ekonomik, geçim, sosyal dışlanma, çevresel baskılar, dil bilememe, ötekileştirme, travma, cinsel, sözel, duygusal ve fiziksel ihmal ve istismarlar gibi sorunların çözümünde ve tedavisinde aktif rol alırlar. Mültecilerin karşılaştıkları bu sorun ve güçlüklerle başedebilmeleri için onları psiko sosyal açıdan desteklemeye çalışarak onları güçlendirir. Burada, sosyal yardım (aynı ve nakdi) ve ruhsal yardım yapılırken güçlendirme, ekosistem yaklaşımı esas alınır.

Barker'in söylediği gibi, sosyal hizmet uzmanlarının temel görev, müracaatçıların başetme becerileri arttırmak, müracaatçılarla onlara kaynak destek, hizmet ve fırsat sunan kaynakları biraraya getirmek, bu kaynaklardan aktif faydalanmaları için onların savunuculuğunu yapmak ve bu kaynakların insancıl ve işler olması için çalışır.

Sosyal hizmet uzmanlarının bu bağlamda mültecilerle çalışırken onların hak savunuculuğuna da yapmalıdır. Sahip oldukları haklar konusunda onları bilgilendirmeli ve o haklardan faydalanıp faydalanmadıkları konusunda onlara destek ve rehberlik etmelidir. Mezzo düzeyde yerine göre mültecilerle birebir çalışarak psiko-sosyal rehabilitasyon çalışmaları yürütmelidir. Özellikle, travma tedavisini bilmeli, mültecilerin faydalanabilecekleri ulusal ve uluslararası düzeydeki toplumsal kaynak, hizmet ve fırsatlardan haberdar olmalıdır. Bireylerle sosyal hizmet mesleki müdahale bilgi ve

becerisini kullanabilmelidir. İster birey ve ister aile ile çalışsın sonuçta mülteci bireyler sosyal hizmet bağlamında müracaatçıdır. Onu farklı kılan özellik mülteci olmasıdır. Mülteci bireylerin temel gereksinimleri, ruhsal durumları, travma ve travma tedavisi, sosyal dışlanma, yabancılık çekme gibi temel psiko-sosyal ve ekonomik düzeydeki özellik ve gereksinimleri ve bu konudaki mevzuat konusunda yeterli düzeyde bilgi, beceri ve tedavi yöntemleri konusunda duyarlı olmalıdır. Bu konuları iyi bilmeli ve buna göre mesleki müdahaleyi gerçekleştirmelidir.

NSW Refugee Health Service ve STARTTS (NSW Service for the Treatment and Rehabilitation of Torture and Trauma Survivors) tarafından mültecilerle çalışan sosyal hizmet uzmanları için hazırladığı kılavuzda sosyal hizmet uzmanlarının sahip olması gereken becerileri şöyle tanımlamaktadır;

- Mülteci müracaatçıları ve müracaatçı sistemlerini tanımlayabilme
- Retravmatizasyonu (Tekrarlayan travmayı) minimize etmek
- Gizliliği sağlamak ve buna dikkat etmek
- Kültürlerarası iletişim sağlama
- Türcümanlarla çalışabilmek
- Travma ve işkence konularını keşfetme ve bunlara duyarlı olma
- Travma reaksiyonlarını normalleştirme
- Bir tedavi çerçevesi oluşturabilme
- Topluluk içerisinde mültecilerle çalışma becerisi
- Etkili yönlendirme (toplumsal kaynak, hizmet ve fırsatlar ve tedavi için) yapabilme
- Güncel durum, olay ve haberlerden haberdar olmak ve bunları takip etmek
- Başkasını travmatize etme ve tükenmişlik becerileri konusunda duyarlı olmak.

Levine, mezzo düzeyde, grup çalışmalarının kullanılmasıyla, kolektif sorun çözme becerilerinin geliştirilmesi, duygusal tepkilerin normal hale getirilmesi, etkinlik ve denetim mekanizmalarının kazanılması ve örgütsel davranışların gösterilmesi amacıyla, sosyal hizmet müdahalesinin kullanılabileceğine değinilmiştir (Beter, 2006, s.83).

Levine, makro düzeyde ise, sosyal hizmet mesleğine sığınmacıların ve mültecilerin ekonomik, psiko-sosyal, eğitim ve sağlık gibi alanlarda karşılanamayan gereksinimlerinin belirlenmesi için araştırma yapmak, söz konusu müracaatçıları

ilgilendiren politikaların oluşturulmasına katkıda bulunmak ve bu kişilerin yararına toplum örgütlenmesi yapmak gibi roller düştüğü belirtilmiştir (Beter, 2006, s.83).

Suriyeli mültecileri ulusal ve uluslararası düzeydeki sahip oldukları haklar ve sorumluluklar ve bu haklardan faydalanmaları önündeki engellerle mücadele etme, bu engelleri ortadan kaldırmaya çalışma, mültecilere yönelik oluşturulacak politikalara, yasal düzenlemeler dahil olma, bu konularda lobicilik faaliyetleri yürütme, uluslararası kurum ve kuruluşlarla (BM, BM Mülteciler Yüksek Komiserliği, Dünya Sağlık Teşkilatı gibi) işbirliği ve iletişim halinde olmak, uluslararası alanda savunuculuklarını yapmak, mültecilerin karşılaştıkları sorunlar, güçlükler ve karşılanamayan gereksinimleri konusunda bilimsel araştırmalar yapmak ve bu konularda ulusal ve uluslararası düzeyde projeler geliştirmek veya projelere dahil olmak ve aktif katılım sağlamak gibi aktiviteler makro düzeyde sosyal hizmet müdahalesi kapsamında yapılmalıdır.

Türkiye’de şartlı mültecilere yönelik sosyal hizmetler esasen sorunların ortaya çıkmasından sonraki müdahale sürecine dayanmaktadır ve henüz sistemli bir hizmet sunumu oluşturulamamıştır. Şartlı mültecilerin Türkiye’de karşılaştıkları sorunlar çok boyutludur ve sistemli müdahaleyi gerektirmektedir. Sistemli bir müdahale ise ancak konuyla ilgili farklı meslek gruplarının bir arada çalışması ile mümkündür. En başta ilgili yasal düzenlemelerin oluşturulması için hukukçulara ve siyaset bilimcilerine ihtiyaç vardır. Bu bireylerin sağlıklı bir yaşam sürmesi için psikiyatrisiler de dâhil olmakla doktorlara, eğitim haklarından yararlanabilmeleri için eğitimcilere, sosyal çevrelerinde kendilerine yeten, sağlıklı birer birey olmaları için ise sosyal çalışmacılara ihtiyaç vardır (Nasirova, 2014, s.38).

Suriyeli mülteciler yaklaşık olarak 6 yıldır kalmaktadırlar. Bu konuda sosyal hizmet disiplini dışındaki hemen hemen diğer tüm ilgili alanlarda bilimsel araştırmaların çok sayıda yapıldığı yapılan literetür taramasında karşımıza çıkmaktadır. Ancak maalesef, YÖK tez tarama sayfasında tarama yapıldığında 2011 yılından itibaren mültecilerle sosyal hizmet ile ilgili olarak yüksek lisans ve doktora düzeyinde yapılan herhangi tez çalışmasına rastlanılmamaktadır. Mültecilik alanın başta meslek elamanı olan ve olması gereken bir mesleğin bu konuda hiç bilimsel araştırma yapmamış olması, o mesleğin elemanlarının alanın dışında kalmasına da neden olacağı ve bu alanda sosyal hziemt uzmanlarının istihdamını sınırlayacağı düşünülmektedir.

İnsanı ve onun temel değeri esas alan sosyal hizmet gibi bir mesleğin mültecilik alanında hiçbir varlık gösterememesi nedeniyle bu alanda farklı disiplinlerin vasat duruma gelmesine ve sosyal hizmet duyulan gereksinimin başka mesleki müdahalelerle ikame edildiğini görmekteyiz.

Buz (2004) mültecilik alanında sosyal hizmet uzmanlarının genel olarak pek çok rolü olduğunu belirtmiştir. Bu roller şöyledir;

- **Danışmanlık:** Mültecilere ihtiyaç duydukları her konuda danışmanlık verilmektedir.

- **Savunuculuk:** Gerektiğinde mültecilerin haklarını savunabilmektedir.

- **Bilgi verme:** Mülteciye ihtiyaç duyduğu her konuda bilgi verebilmekte ve yönlendirebilmektedir.

- **Kaynaklarla buluşturma:** Müracaatçıları toplumdaki kaynaklarla buluşturma anlamında çalışmalar yapabilmektedir.

- **Güçlendirme:** Mültecileri içinde buldukları tüm güçlüklerle karşı koymaları yönünde çalışmalar yapabilmektedir. Müracaatçıları güçlendirirken SHU “güç” kaynaklarına başvurma gereksinimi duyabilir:

1. Para, iş, barınak, sağlık bakımı ve eğitim gibi kaynaklara nereden ulaşılabileceği ile ilgili ve onlara nasıl güvenli olarak ulaşılacağı konusunda bilgi sahibi olma ya da haberdar olma
2. Ülkedeki sorun çözme yetenekleri kadar sivil, politik ve yasal sistemler hakkında bilgi,
3. Sosyal sistemler ya da örgütlerle başa çıkmada etkili olan tutum ve davranışlar seti ya da kişisel beceriler ve
4. Müracaatçıların etnik toplumunun içinde ve dışında yer alan, arkadaş ya da tanıdıklar gibi iletişim ağları inşa etmelerinde katkısı olacak destek sistemlerini bilmek

- **Toplumla bütünleştirme:** Toplumların mültecilere yönelik ön yargıları nedeniyle mülteciler çok zorluk yaşamaktadırlar. Bu anlamda mültecileri ve toplumu bütünleştirme çalışmaları yapabilmektedirler. Ayrıca toplumu da bu konuda bilgilendirmektedirler (Buz, 2004, s.118).

2.5. TANIMLAR

Geçici korunan: Geçici Koruma Yönetmeliği kapsamında geçici koruma sağlanan yabancıyı ifade etmektedir (Geçici Koruma Yönetmeliği, 2014).

Geçici Koruma: Ülkesinden ayrılmaya zorlanmış, ayrıldığı ülkeye geri dönemeyen, acil ve geçici koruma bulmak amacıyla kitlesel olarak sınırlarımıza gelen veya bu kitlesel akın döneminde bireysel olarak sınırlarımıza gelen veya sınırlarımızı geçen ve uluslararası koruma talebi bireysel olarak değerlendirilmeye alınamayan yabancılara sağlanan korumayı ifade etmektedir (Geçici Koruma Yönetmeliği, 2014).

Sığınmacı: Ülkesini terk ederek, mülteci olduğu iddiasıyla bir başka ülkeye sığınan fakat henüz mülteci olup olmadığı hakkında yetkili merciler tarafından karar verilmemiş kimseler ise sığınmacı şeklinde ifade edilmektedir (Deniz, 2014, s.177-178 akt. Akpınar, 2017, s.17).

Mülteci: Kendi ülkesinde dini,ırkı,siyasal düşüncesi,sosyal konumu ve etnik kimliğinden dolayı baskı görmekte olduğunu düşünerek, devletine güven duymayan kendisine tarafsız davranılmadığı fikriyle vatanını terk edip başka bir ülkeye sığınmacı talebinde bulunan ve o ülke tarafından kabul edilen kişidir. Diğer bir ifadeyle yaşadığı ülkede yaşam güvenliği olmayan, ırksal, etnik, dinsel, siyasal, cinsel ayrımcılık ya da bulunduğu bölgedeki savaş veya çatışmalar nedeniyle ülkesini terk etmek ve başka bir ülkeye sığınmak zorunda kalan insanlara mülteci denilir (BMMYKa, 1997, s.183).

Şartlı mülteci: Avrupa ülkeleri dışında meydana gelen olaylar sebebiyle; ırkı, dini, tabiiyeti, belli bir toplumsal gruba mensubiyeti veya siyasi düşüncelerinden dolayı zulme uğrayacağından haklı sebeplerle korktuğu için vatandaşı olduğu ülkenin dışında bulunan ve bu ülkenin korumasından yararlanamayan, ya da söz konusu korku nedeniyle yararlanmak istemeyen yabancıya veya bu tür olaylar sonucu önceden yaşadığı ikamet ülkesinin dışında bulunan, oraya dönemeyen veya söz konusu korku nedeniyle dönmek istemeyen vatansız kişiye statü belirleme işlemleri sonrasında şartlı mülteci statüsü verilir. Üçüncü ülkeye yerleştirilinceye kadar, şartlı mültecinin Türkiye’de kalmasına izin verilir (6458 sayılı Kanun, 2013).

İkincil Koruma: 6458 sayılı Kanununun 63. Maddesinde ise ikincil koruma statüsü tanımlanmıştır. Buna göre **ikincil koruma**, mülteci veya şartlı mülteci olarak

nitelendirilemeyen, ancak menşee ülkesine veya ikamet ülkesine geri gönderildiği takdirde;

a) Ölüm cezasına mahkûm olacak veya ölüm cezası infaz edilecek,

b) İşkenceye, insanlık dışı ya da onur kırıcı ceza veya muameleye maruz kalacak,

c) Uluslararası veya ülke genelindeki silahlı çatışma durumlarında, ayırım gözetmeyen şiddet hareketleri nedeniyle şahsına yönelik ciddi tehditle karşılaşacak, olması nedeniyle menşee ülkesinin veya ikamet ülkesinin korumasından yararlanamayan veya söz konusu tehdit nedeniyle yararlanmak istemeyen yabancı ya da vatansız kişiye, statü belirleme işlemleri sonrasında ikincil koruma statüsü verilir.

3.GEREÇ VE YÖNTEM

3.1. Araştırmanın Amacı

Birleşmiş Milletlere (BM) göre, toplumsal cinsiyet farklılıkları savaş süresince de kendini göstermekte ve kadınlar savaşın yarattığı hasarın yanı sıra erkeklerden farklı olarak bir de şiddet, aile içi şiddet, cinsel istismar, erken yaşta evlilik, istenmeyen gebelikler gibi birçok sorunla karşılaşmaktadırlar. Birleşmiş Milletler'in verilerine göre dünyadaki mülteci sayısının %70'i kadın ve çocuklardan oluşmaktadır (BMMYKb, 2018).

Nedenlerine bakılmaksızın göç gerçekleşmeden ve gerçekleşikten sonra kadınlar açısından farklı deneyimler ve özellikler göstermektedir. Kadınlar ilk göç hareketine başlangıçta erkek aile üyesini takip ederken, zamanla bağımsız ve kendi başlarına göç etmeyi öğrenmiş (Buz, 2006, s.11). ve göç etmeye de devam etmektedir. Nihayetinde günümüzde ülkemizde bulunan Suriyeli mültecilerin ülkemize ilk girişleri çoğunlukla kadınların vasıtasıyla gerçekleştiği görülmektedir. Erkeklerin genellikle Suriye'deki iş savaşa katılmaları nedeniyle böyle bir zorunluluk ortaya çıkmıştır. Bu bağlamda kadın mültecilerin sorunlarının incelenmesi kadın mülteci olma dinamiklerini anlama ve buna göre stratejiler geliştirme bu çalışmanın problemiği olmuştur.

Bu çalışmanın amacı, Geçici Koruma Yönetmeliği kapsamında geçici korunan Suriye'li kadınların karşılaştıkları güçlüklerin Batman ili örneğinde incelenmesidir.

3.2. Araştırmanın Önemi

Sığınmacı veya mülteci olmak zor, ama kadın sığınmacı veya mülteci olmak daha zordur. Kadın olmanın zorlukları yanında sığınma veya mülteciliğin getirmiş olduğu zorluk ve sıkıntılarla da yükleri ikiye katlanmaktadır. Ayrıca ülkemizde bulunan ve koruma kapsamında olan mültecilerin büyük çoğunluğunu kadınlar oluşturmaktadır. Dolayısıyla, bu kadar ağır yükü taşıyan kadın mültecilerin karşılaştıkları güçlük ve sıkıntıların objektif bir şekilde belirlenmesi yapılacak bu tip çalışmalarla ortaya konulabilir. Ayrıca bu güçlükler ile başedebilmek için bu doğrultuda gereksinimlerinin belirlenmesi onlara yapılacak destek ve yardımlara da objektif bir kaynak sağlar. Bu çalışmanın amacı, kadın mültecilerin karşılaştıkları güçlüklerin incelenmesi olması

nedeniyle araştırmanın sonuçlarının bu konuya ışık tutacak olması ve konuya dikkat çekecek olması araştırmayı önemli kılmaktadır.

Ayrıca araştırmanın sonuçları alanda çalışan sosyal hizmet uzmanları, diğer meslek elamanları (psikolog, sosyolog ve diğer uzmanlar) sosyal hizmet öğrencileri, sosyal hizmet akademisyenleri, sosyal hizmet ve bu konu ile ilgili diğer kuruluşlarının yöneticilerine bilgi kaynağı oluşturacak olması da araştırmaya önemli kılan diğer bir faktördür.

3.3. Araştırmanın Yöntemi

3.3.1. Araştırma Modeli

Bu çalışmada kadın mültecilerin karşılaştıkları güçlükleri belirlemeye yönelik olarak genel tarama modelini esas almıştır. Tarama modelleri geçmişte veya halen var olan bir durumu var olduğu şekliyle betimlemeyi amaçlayan araştırma yaklaşımlarıdır. Araştırmaya konu olan olay, durum, birey veya nesne kendi koşulları içerisinde ve olduğu gibi tanımlanmaya çalışılır. Onları herhangi bir şekilde değiştirme, etkileme çabası gösterilmez. Bilinmek istenen şey vardır ve oradadır. Önemli olan onu uygun bir biçimde gözleyip belirleyebilmektir (Karasar, 2017).

3.3.2 Araştırma Evreni

Araştırmanın evreni, Batman il merkezinde yaşayan geçici barınma statüsündeki Suriye’li kadınlardan oluşmaktadır. Evrenin tam sayısı bilinmemektedir. Bu nedenle evrenin tamamına ulaşılması güç olduğundan örnekleme yapılmıştır. Araştırmanın amacı doğrultusunda kartopu örnekleme yöntemi kullanılmıştır.

Kartopu örnekleme yönteminde rassal olarak seçilen ve öncelikle evrene ait birimlerden birisi ile temas kurulur. Temas kurulan birimin yardımıyla ikinci birime, ikinci birimin yardımıyla üçüncü birime gidilir. Bu şekilde, sanki bir kartopunun büyümesi gibi örneklem büyüklüğü genişler (Yazıcıoğlu ve Erdoğan, 2004, s.45; Yıldırım ve Şimşek, 2005, s.112). Kartopu tekniği, evren hakkındaki bilgilerin eksik olduğu ve evreni oluşturan bireylere ulaşmanın zor olduğu durumlarda kullanılan bir tekniktir. Örneğin belirli etnik ya da dini grupların mensupları, kaçak göçmenler ya da kayıtsız işçilerle ilgili yapılacak araştırmalarda, kimlerin bu gruplara dâhil olduğunu saptamak mümkün değildir. Bu durumda araştırmacı, örnekleme girmeye uygun olan

birkaç kişiyle görüşerek onlardan aynı ölçüde uyan diğer kişiler hakkında bilgi toplar. Bu süreci defalarca tekrar ederek, yeterli sayıda insanla görüşmelerini tamamlar (Lin, 1976, s.163; Earl, 2004, s.184).

Örneklem büyük hesaplamasına göre çalışmaya 383 bireyin katılımının yeterli olacağı belirlenmiştir. Araştırmanın amacı doğrultusunda yaklaşık 900 kadın mülteci ile görüşme yapılmıştır. Ancak, çalışmaya katılmayı kabul eden 301 kadın ile görüşme gerçekleştirilmiştir. Çalışmaya katılmayı kabul etmeyen kadınlar korktukları için, kendilerine sağlanan yardımların kesileceğinden korktukları için, utandıkları için gibi nedenler belirtmiş ancak bir kısmı da hiçbir neden belirtmemiştir.

3.3.3. Veri Toplama Araç ve Teknikleri

Araştırma kapsamındaki kadın katılımcıların karşılaştıkları güçlükleri sorgulayan görüşme formu (anket) hazırlanmıştır. Hazırlanan görüşme formu üç bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde katılımcıların sosyo-demografik bilgileri (yaş, cinsiyet, medeni durum, bildikleri diller, çocuk sayısı gibi), ikinci bölümde karşılaştıkları eğitim, sağlık, barınma, ekonomik, sosyal dışlanma ve iletişim güçlüklerine ilişkin görüşleri, üçüncü bölümde ise bunların dışında kalan ve eklemek istedikleri diğer güçlükler ve önerilere ilişkin görüşlerini sorgulayan sorulardan oluşmaktadır. Ayrıca katılımcıların genel önerileri açık soru şeklinde sorulmuş ve alınan cevaplar sınıflandırılmıştır.

3.3.4. Veri Toplama Süreci

Araştırmada evreni kapsamındaki kadın katılımcılara ulaşabilmek için hazırlanan görüşme formu etik kurul onayından sonra araştırmacı tarafından kartopu örnekleme yöntemi ile katılımcılarla tercüman aracılığıyla yüzyüze görüşülerek görüşme formlarının doldurulması sağlanmıştır. Batman ilinde ikamet eden ve Arapça, Kürtçe ve İngilizce bilen gönüllü bir psikolog ve sosyal hizmet uzmanından tercüme yardımı alınmıştır. Süreç içerisinde sağlıklı veri toplanması amacıyla ve katılımcıların daha samimi cevaplar verebilmesi amacıyla da görüşme formu uygulanmadan önce katılımcılara araştırmanın amacı açıklanmış ve bilgilendirilmiş onayları alındıktan sonra görüşme gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın amacı doğrultusunda görüşülen 900 katılımcıdan 301'i görüşmeyi kabul edip görüşme formunu doldurmayı kabul etmiştir. Araştırmanın verileri, 2017-Kasım -2018 Ocak ayları arasında toplanmıştır.

3.3.5. Verilerin Analizi

Araştırmada veri toplama aracı olarak görüşme formu kullanılmıştır. Veriler amaca uygun olacak şekilde düzenlendikten sonra çalışmada kullanılan SPSS (Statistical Package for Social Sciences) 20,0 programında veri tabanı oluşturulmuş ve veriler aktarıldıktan sonra analizler akademik danışman tarafından yapılmıştır. Araştırma kapsamında elde edilen verilerin analizinde katılımcıların bazı sosyo-demografik özellikleri dikkate alınarak karşılaştırmalı olarak Ki- kare, korelasyon analizi, frekans dağılımları, ortalama, yüzde, çapraz tablolar şeklinde istatistiksel analizler yapılmıştır.

4.BULGULAR

Bu bölümde araştırmaya katılan kadın katılımcılardan toplanan ve analizi yapılan verilerden elde edilen bulgular yer almaktadır. Birinci bölümde, kadın mültecileri tanıttıcı sosyo-demografik (yaş, cinsiyet, medeni durum, bildikleri diller, çocuk sayısı gibi) bulgular, ikinci bölümde karşılaştıkları eğitim, sağlık, barınma, ekonomik, sosyal dışlanma ve iletişim güçlüklerine ilişkin görüşleri, üçüncü bölümde ise bunların dışında kalan ve eklemek istedikleri diğer güçlükler ve önerilere ilişkin bulgular yer almaktadır.

4.1. Araştırmaya İlişkin Demografik Bilgiler

Bu bölümde, kadın mültecileri tanıttıcı bilgiler sosyo-demografik bulgular (yaş, cinsiyet, medeni durum, bildikleri diller, ana dilleri, çocuk sayısı, öğrenim durumları, evlenme şekilleri gibi) yer almaktadır.

Tablo 1. Araştırmaya katılan kadın mültecilerin yaş dağılımı

Yaş	<i>n</i>	%
18-25 Yaş Aralığı	121	40.2
26-35 Yaş Aralığı	83	27.6
36-45 Yaş Aralığı	47	15.6
46-55 Yaş Aralığı	39	13.0
56+ Yaş	11	3.70
Toplam	301	100.0

Tablo1’de araştırmaya katılan kadınların yaş dağılımına bakıldığında, % 40,2’sinin 18-25 yaş aralığında, %27,6’sının 26-35 yaş, % 15,6’sının 36-45 yaş, %13,0’ının 46-55 yaş aralığında ve %3.70’inin 56 ve üzeri yaş aralığında olduğu belirlenmiştir. Katılımcıların yaş ortalaması 32.2, minimum 18 ve maksimum ise 84 olarak saptanmıştır. Yani katılımcıların çoğunluğunun 18-35 yaş arasında yaş diliminde yığıldıkları görülmektedir. Ayrıca bunların büyük çoğunluğu 18-25 yaş arasında olduğu görülmektedir.

Tablo 2. Araştırmaya katılan kadın mültecilerin bildikleri diller

Diller	<i>n</i>	%
Arapça	281	47.2
Kürtçe	239	40.2
Türkçe	74	12.4
Farsça	1	0.2
Toplam	595	100.0

Tablo 2 incelendiğinde araştırmaya katılan kadınların bildikleri diller sıralamasında % 47,2'sinin Arapça, % 40.2'sinin Kürtçe, % 12.4'ünün Türkçe ve % 0.2'sinin Farsça dillerini bildikleri saptanmıştır. Ülkemize gelen geçici koruma altındaki Suriye'li kadınların bildikleri dil dağılımına göre Suriye'de konuşulan dillerin dağılımını da ortaya koymaktadır. Yani Suriye'li kadınlar birden fazla dil bilmektedir. Suriye'nin resmi dilinin Arapça olması nedeniyle Arap etnisitesi dışında kalan Kürt, Türk ve diğer etnik kökenliler hem kendi anadilleri ve hem de resmi dillerini öğrenmelerinden dolayı aynı birey en az iki dil bilmektedir.

Tablo 3. Araştırmaya katılanların anadil dağılımı

Anadil	<i>n</i>	%
Kürtçe	222	73.8
Arapça	78	25.9
Farsça	1	0.3
Toplam	301	100.0

Tablo 3'te çalışmaya katılan katılımcıların anadil dağılımı görülmektedir. Buna göre, araştırmaya katılan kadınların % 73,8'inin anadili Kürtçe, % 25,9'unun Arapça ve % 0,3'ünün ise Farsça olduğu saptanmıştır. Yani, çalışmaya katılan kadınların dörtte üçünün anadili Kürtçe olduğu saptanmıştır. Anadili Farsça olan bir katılımcı dikkat çekmiştir. Bölgenin coğrafik yapısı itibari ile ülkemizin bölgesinde yaşayanların çoğunluğunun anadilin ilk sırada Kürtçe ve ikinci sırada Arapça olduğu bilinmektedir. Suriye'deki iç savaş ile birlikte ülkemize gelen Suriyeli geçici korunanlar daha çok akrabaları ve kendilerine yakın hissettikleri bölgelerde kalmışlardır. Bu nedenle bu Batman ilinde ikamet edenlerin çoğunluğunun anadilinin Kürtçe olmasının nedeni olarak gösterilebilir.

Karataştan (2017) İstanbul’da yaşayan Suriyeli mültecilerle yaptığı çalışmada katılımcıların %77,4’ünün ana dilinin Arapça olduğu, % 15.6’sının Kürtçe ve % 7’sinin ise Türkçe olduğunu belirlemiştir. Doğu ve Güneydoğu bölgelerimiz dışındaki Suriye’li mültecilerin dağılımı genel olarak Suriye’nin etnik köken dağılımı ile paralellik oluşturmaktadır.

Tablo 4. Araştırmaya katılanların öğrenim durumu

Öğrenim düzeyi	<i>n</i>	%
Ortaokul Mezunu	119	39.5
Lise Mezunu	55	18.3
İlkokul Mezunu	50	16.6
Okur-yazar değil	40	13.3
Üniversite Mezunu	34	11.3
Okur-yazar ama diploma yok	3	1.0
Toplam	301	100.0

Tablo 4’te araştırmaya katılan kadınların öğrenim durumuna göre, % 39,5’inin Ortaokul, % 18,3’ünün Lise, %16,6’sının İlkokul, %13,3’ünün okuryazar olmadığı, %11,3’ünün üniversite mezunu ve %1’inin okuryazar olup diplomaya sahip olmadığı saptanmıştır. Lisans ve lisansüstü mezun durumunun çok düşük düzeyde olduğu belirlenmiştir. AFAD’ın araştırmasında kamplarda yaşayan Suriyelilerin %37’sinin kamp dışında yaşayanların ise %33’ünün ilkokul mezunu olduğu saptanmıştır.

Tablo 5. Araştırmaya katılanların evlilik şekli dağılımı

Evlilik şekli	<i>n</i>	%
Resmi ve dini nikâh	175	83.7
Dini nikâh	34	16.3
Toplam	209	100.0

Tablo 5’te araştırmaya katılan ve evli olan kadınların evlilik şekillerine ilişkin dağılım yer almaktadır. Buna göre, evli kadınların % 83.7’sinin resmi ve dini nikâhla, % 16.3’ünün de sadece dini nikâh ile evlendikleri saptanmıştır. Sadece dini şekli ile evli olanların oranı çok düşük çıkmıştır. Hem dini hem de resmi nikah birlikte olanların oranı çok yüksek çıkmıştır. Ayrıca, sadece resmi nikah şeklinde ise hiçbir olguya rastlanılmamıştır. Kadınların büyük çoğunluğunun resmi nikahlı olması en azından hukuksal bir güvence de sağlamaktadır.

Tablo 6. Kadınların öğrenim durumlarına göre evlenme şekillerinin karşılaştırılması

Öğrenim Durumu	Evlenme Şekli					
	Dini Nikâh		Dini ve Resmî Nikâh		Toplam	
	<i>n</i>	%	<i>n</i>	%	<i>N</i>	%
İlkokul	6	17.6	36	20.6	42	20.1
Ortaokul	18	52.9	60	34.3	78	37.3
Lise Mezunu	5	14.7	25	14.3	30	14.4
Üniversite Mezunu	2	5.9	14	8.0	16	7.7
Okur-yazar ama diploma yok	1	2.9	2	1.1	3	1.4
Okur-yazar değil	2	5.9	38	21.7	40	19.1
Toplam	34	100.0	175	100.0	209	100.0

$$\chi^2(5, n=209)=7.316, p=0.198 > .05$$

Tablo 6’da araştırmaya katılan kadınların öğrenim durumlarına göre evlenme şekilleri karşılaştırılmıştır. Evlenme şekli dini nikâh olanların öğrenim durumlarına bakıldığında, % 52,9’unun ortaokul, % 17,6’sının ilkokul, % 14,7’sinin lise mezunu, %5,9’unun okuryazar olmadığı, % 5,9’unun üniversite mezunu olduğu ve %2,9’unun okuryazar ama diplomasının olmadığı belirlenmiştir. Ayrıca evlenme şekli dini ve resmi nikâh olanların öğrenim durumlarına bakıldığında, % 34,3’ünün ortaokul mezunu, %21,7’sinin okuryazar olmadığı, % 20,6’sının ilkokul mezunu olduğu, % 14,3’ünün lise mezunu olduğu, % 8’inin üniversite mezunu ve % 1,1’inin de okuryazar ama diplomasının olmadığı saptanmıştır.

Dini nikahlı olanların yarısından fazlası ortaokul mezunu, resmi ve dini nikahın birlikte olduğu kadınların üçte birini yine aynı şekilde ortaokul mezunları olarak saptanmıştır. Ayrıca yapılan ki-kare analizine göre karşılaştırmada anlamlı bir ilişkiye rastlanmamıştır.

Tablo 7. Araştırmaya katılanların resmi geçici koruma kimlik belgesini edinme durumlarına ilişkin dağılım

Geçici koruma kimlik belgesi	<i>n</i>	%
Var	294	97.7
Kimlik alma süreci devam ediyor	4	1.3
Kayıt olmadım	3	1.0
Toplam	301	100.0

Tablo 7’de araştırmaya katılan kadınların geçici koruma belgesi edinme durumlarına ilişkin dağılıma bakıldığında, % 97.7’sinin geçici koruma belgesinin olduğu,

% 13'ünün sürecinin devam ettiği, % 1'nin geçici koruma belgesinin olmadığı saptanmıştır. Buna göre bu araştırma kapsamındaki kadınların tamamına yakının Türkiye Cumhuriyeti Devletinin kendilerine sağladığı geçici koruma kimlik belgesine sahip olduğu belirlenmiştir.

Karataştan (2017)'nin yaptığı çalışmaya göre, çalışmaya katılan Suriyeli mültecilerin % 87'sinin geçici koruma kimlik belgesine sahip olduğu ve % 13'nün ise sahip olmadığını ortaya koymuştur. Her iki çalışmanın sonuçları paralellik göstermekte olup, geçici koruma kimlik belgesine sahip olmayanların başvuru sürecinin devam etmesi, nasıl başvuracağını bilinmemesi veya kayıt altına girmek istememeleri gibi nedenlerin etkili olabileceği düşünülmektedir.

Tablo 8. Araştırmaya katılanların Türkiye'de akrabalarının olma durumu

Durum	n	%
Evet	245	81.4
Hayır	56	18.6
Toplam	301	100.0

Tablo 8 'de araştırmaya katılan kadınların Türkiye'deki akrabalarının olup-olmama durumlarına ilişkin bulgulara bakıldığında, % 81.4'ünün akrabasının olduğu, %18.6'sının da akrabasının olmadığı saptanmıştır. Yani Suriyeli geçici korunan kadınların beşte dördünün ülkemizde akrabalıklarının bulunduğu belirlenen önemli bir sonuçtur.

Tarihsel geçmişe bakıldığında Suriye'nin uzun süre Osmanlı hakimiyetinde kalması ve Ortadoğu coğrafyasında yaşayan halkların çoğunluğunun Müslüman olması ve uzun süreler boyunca aynı ülke yönetimine bağlı olmanın nüfus hareketlerini ve göçleri kolaylaştırması nedeniyle akrabalıkların geniş bölgelere yayılmasına bağlı olarak akrabalıkların bu kadar yaygın olmasının nedeni olduğu söylenebilir. Ayrıca, I. Dünya savaşı Türkiye ve Suriye'yi sunni bir sınırla ayırarak akrabaların her iki ülkede ayrı yaşamasına neden olmuştur. Batman ili, coğrafik olarak Suriye sınırına yakın olması ve Suriye'de akrabalarının bu kadar yoğun olmasının bundan kaynaklandığı düşünülmektedir.

Tablo 9. Araştırmaya katılanların yaşadıkları mahallelere göre dağılımları

Yaşanılan mahalle	n	%
Kısmet Mahallesi	29	9.6
Sağlık Mahallesi	28	9.3
Çarşı Mahallesi	27	9.0
Raman Mahallesi	25	8.3
Fatih Mahallesi	24	8.0
Huzur Mahallesi	23	7.6
Petrol Mahallesi	20	6.6
Çamlıca Mahallesi	19	6.3
Karşıyaka Mahallesi	17	5.6
Bayındırlık Mahallesi	16	5.3
Mehtap Mahallesi	14	4.7
İluh Mahallesi	12	4.0
Hürriyet Mahallesi	9	3.0
Göktaksi Mahallesi	9	3.0
Bağlar Mahallesi	9	3.0
Petrolkent Mahallesi	8	2.7
Bahçelievler Mahallesi	7	2.3
İpragaz Mahallesi	3	1.0
Şafak Mahallesi	2	0.7
Toplam	301	100.0

Tablo 9’da araştırmaya katılan kadınların Batman ilinde yaşadıkları mahallerin dağılımına bakıldığında, % 9.6’sının Kısmet Mahallesi’nde, % 9.3’ünün Sağlık Mahallesi’nde, % 9.0’ının Çarşı Mahallesi’nde, % 8.3’ünün Raman Mahallesi’nde, %8.0’ının Fatih Mahallesi’nde, % 7.6’sının Huzur Mahallesi’nde, %6.6’sının Petrol Mahallesi’nde, % 6.3’ünün Çamlıca Mahallesi’nde, % 5.6’sının Karşıyaka Mahallesi’nde, % 5.3’ünün Bayındırlık Mahallesi’nde, % 4.7’sinin Mehtap Mahallesi’nde, %4.0’ının İluh Mahallesi’nde, % 3.0’ının Hürriyet Mahallesi’nde, %3.0’ının Göktaksi Mahallesi’nde, %3.0’ının Bağlar Mahallesi’nde, % 2.7’sinin Petrolkent Mahallesi’nde, % 2.3’ünün Bahçelievler Mahallesi’nde, % 1.0’ının İpragaz Mahallesi’nde ve % 0.7’sinin de Şafak Mahallesi’nde ikamet ettiği saptanmıştır. Yani, kadınların öncelikle Kısmet, Sağlık, Çarşı, Raman ve Fatih Mahallesi’nde kalmayı tercih ettikleri belirlenmiştir. Batman ilinin bu mahalleleri, neredeyse tamamı sosyo-ekonomik düzeyi düşük olan bölgelerdir. Bu nedenle mülteciler bu mahalleleri tercih etmektedir.

4.2. Suriyeli Kadın Mültecilerin Karşılaştıkları Ekonomik Güçlüklere İlişkin Sayısal Veriler

Tablo 10. Kadınların Devlet, vakıf vb. kurum-kuruluşlardan aynı ve/veya nakdi yardım alma durumları

Durum	n	%
Hayır	231	76.7
Evet	70	23.3
Toplam	301	100.0

Tablo 10'a araştırmaya katılan kadınların devlet, vakıf vb. kurum-kuruluşlardan aynı ve/veya nakdi yardım alma durumlarına bakıldığında, % 76.7'sinin yardım almadığı, % 23.3'ünün de yardım aldığı tespit edilmiştir. Çalışmaya katılan kadınların dörtte üçü devlet ve vakıf gibi kurum ve kuruluşlardan yardım almadıkları belirlenmiştir. Kadınların yardım almamalarının nedeni çoğunluğunun akrabasının olması ve bu akrabalarından yardım alma durumlarının olmasından kaynaklanabileceği düşünülmektedir (Tablo 11'de görülmektedir).

Tablo 11. Araştırmaya katılan Suriyeli mülteci kadınların Türkiye'de akrabalarının olma durumunun devlet, vakıf vb. kuruluşlardan yardım alma durumunun karşılaştırılması

Araştırmaya Katılanların Türkiye'de Akrabalarının Olup-Olmama Durumu	Devlet, vakıf vb. Kuruluşlardan Yardım Alma Durumu					
	Hayır		Evet		Toplam	
	<i>n</i>	<i>%</i>	<i>N</i>	<i>%</i>	<i>N</i>	<i>%</i>
Hayır	39	16.9	17	24.3	56	18.6
Evet	192	83.1	53	75.7	245	81.4
Toplam	231	100.0	70	100.0	301	100.0

$$X^2(1, n=301)=1.944, p=0.163 > .05$$

Tablo 11'de araştırmaya katılan kadınların Türkiye'de akrabalarının olma durumuna göre devlet, vakıf vb. kuruluşlardan yardım alma durumları karşılaştırılmıştır. Yapılan analizine bakıldığında, devlet, vakıf vb. kuruluşlardan yardım almayanların % 83,1'inin Türkiye'de akrabasının olduğu, % 16,9'unun olmadığı belirlenmiştir. Ayrıca devlet, vakıf vb. kuruluşlardan yardım alanların % 75,7'sinin Türkiye'de akrabasının olduğu, % 24,3'ünün de akrabasının olmadığı saptanmıştır. Buna göre, Kadınların çoğunluğunun Türkiye'de akrabası olduğu ve bu akrabalarından yardım ve destek

aldıkları, yani sosyal destek mekanizmalarının olduğu, bu nedenle devlet ve vakıf gibi kurum ve kuruluşlardan yardım almadıkları düşünülmektedir.

Tablo 12. Araştırmaya katılan kişilerin ve ailelerinin çalışma durumuna ilişkin dağılım

Ailede çalışan kişi sayısı	<i>n</i>	%
1	184	61.1
2	96	31.9
3	17	5.6
4	4	1.3
Toplam	301	100.0

Tablo 12’de araştırmaya katılan kişileri ve ailelerinin çalışma durumuna ilişkin verilerine bakıldığında, % 61.1’inin ailesinde 1 kişi çalıştığı, %31.9’unun ailesinde 2 kişi çalıştığı, %5.6’sının ailesinde 3 kişi çalıştığı ve %1.3’ünün ailesinde 4 kişinin çalıştığı tespit edilmiştir. Yani ailelerinde büyük çoğunlukla bir veya iki kişi çalıştığı görülmektedir.

Tablo 13. Araştırmaya katılanların ekonomik geçim sıkıntısı yaşama durumları

Ekonomik geçim sıkıntısı çekme durumu	<i>n</i>	%
Evet	266	88.4
Hayır	35	11.6
Toplam	301	100.0

Tablo 13’te araştırmaya katılan kadınların ekonomik geçim sıkıntısı yaşama durumlarına bakıldığında, % 88.4’ünün geçim sıkıntısı yaşadığı, % 11.6’sının da geçim sıkıntısı yaşamadığı tespit edilmiştir. Buna göre, kadınların büyük çoğunluğu ekonomik geçim sıkıntısı yaşamaktadır.

Tablo 14. Araştırmaya katılan Suriyeli mülteci kadınların geçim sıkıntısı çekme durumlarının devlet, vakıf vb. kuruluşlardan yardım alma durumunun karşılaştırılması

Ekonomik geçim sıkıntısı çekme durumu	Devlet, vakıf vb. Kuruluşlardan Yardım Alma Durumu					
	Hayır		Evet		Toplam	
	<i>n</i>	%	<i>n</i>	%	<i>N</i>	%
Hayır	17	7.4	18	25.7	35	11.6
Evet	214	92.6	52	74.3	266	88.4
Toplam	231	100.0	70	100.0	301	100.0

$$X^2(1, n=301)=17.613, p=0.001 < .05$$

Tablo 14'te araştırmaya katılan kadınların Türkiye'de ekonomik geçim sıkıntısı çekme durumlarının devlet, vakıf vb. kuruluşlardan yardım alma karşılaştırılmıştır. Yapılan analizine bakıldığında, devlet, vakıf vb. kuruluşlardan yardım almayanların % 92,6'sı geçim sıkıntısı çekerken, %7,4'ü geçim sıkıntısı çekmektedir. Ayrıca devlet, vakıf vb. kuruluşlardan yardım alanların %74,3'ü geçim sıkıntısı çekerken %25,7'si de geçim sıkıntısı çekmemektedir.

Yapılan ki-kare analizine göre devlet, vakıf vb. kuruluşlardan yardım alma durumu ile geçim sıkıntısı çekme arasında anlamlı bir ilişkinin olduğu da saptanmıştır. Devlet ve vakıf gibi kurum ve kuruluşlardan yardım alanlar ve yardım almayanlar da ekonomik geçim sıkıntısı yaşamaktadır. Bu anlamlı farklılığın bundan kaynaklandığı düşünülmektedir.

Ayrıca kadınların akrabalarından ve devlet ve vakıflar gibi kurum ve kuruluşlardan yardım almasına rağmen, kadınların ekonomik geçim sıkıntısı çekmelerinin yapılan yardımların yetersiz ve ailenin geçimini sağlayacak düzeyde olmamasından da kaynaklanabileceği düşünülmektedir.

Tablo 15. Kadınların iş bulmada güçlük yaşama durumları

İş bulmada güçlük çekme durumu	<i>n</i>	%
Evet	291	96.7
Hayır	10	3.3
Toplam	301	100.0

Tablo 15'te araştırmaya katılan kadınların iş bulmada güçlük çekme durumlarına bakıldığında, % 96.7'sinin iş bulmada güçlük yaşadığı, % 3.3'nn de sıkıntı yaşamadığı tespit edilmiştir. Yani, neredeyse kadınların tamamı iş bulmada güçlük yaşamakta ve iş bulamamaktadır. Bunun nedeninin daha çok erkeklerin çalışmasının tercih edilmesinden kaynaklanabileceği düşünülmektedir. Bölgenin geleneksel kültürel yapısı, kadından ziyade erkeklerin çalışmasını ön plana çıkaran bir özelliğe sahip olmasının da bunda katkısı olduğu düşünülebilir.

Tablo 16. Evin geçimini sağlayanların dağılımı

Evin geçimini sağlayanlar	<i>N</i>	%
Ben	130	29.8
Kocam	127	29.1
Anne	51	11.7
Babam	50	11.5
Abim	23	5.3
Oğlum	22	5.0
Ablam	18	4.1
Kızım	11	2.5
Toplam	301	100.0

Tablo 16’da evin geçimini sağlayanların dağılımı yer almaktadır. Buna göre, evin geçimini kadınların % 29.8’i kendisi sağlamakta, % 29.1’inin eşi sağlamakta %11.7’sinin annesi, %11.5’inin babası, %5.3’ünün abisi, % 5’nin oğlu, %4.1’inin ablası ve %2.5’inin kızının evinin geçimini sağladığı tespit edilmiştir. Kadınların çoğunluğunun Suriye’deki iç savaştan kaçarken eşlerinin beraberlerinde gelmediği, savaştığı veya savaşta öldüğü yazılı ve görsel basında yer almaktadır. Bu nedenle, evin geçimini sağlamak öncelikle kadının doğal rolü haline gelmektedir. Bunun için kadınların çoğunluğunun evinin geçimini sağlama rolünün kendilerinde olduğunu ifade etmişlerdir.

Tablo 17. Kadınların karşılaştıkları diğer ekonomik güçlüklerin dağılımı

Karşılaştığımız Diğer Ekonomik Güçlükler nelerdir?	<i>n</i>	%
Kira fiyatları yüksek olduğu için ödemekte zorluk çekiyoruz	94	58.0
Çalışma ücretleri düşük olduğu için geçinemiyoruz	68	42.0
Toplam	162	100.0

Tablo 17’de araştırmaya katılan kadınların karşılaştıkları diğer ekonomik güçlüklerle ilişkin bulgulara bakıldığında, %58.0’ı kira fiyatları yüksek olduğu için ödemekte sıkıntı çektiği, % 42.0’ı da çalışma ücretleri düşük olduğu için geçinemediği tespit edilmiştir. Bu soru opsiyonel olarak sorulmuştur. 162 katılımcı bu soruyu yanıtlamıştır.

4.3. Geçici Korunan Suriyeli Kadın Mültecilerin Karşılaştıkları Eğitim Güçlükleri

Tablo 18. Araştırmaya katılanların çocuklarının okula gitme durumlarına ilişkin veriler

Okula gitme durumu	<i>n</i>	%
Evet	112	62.6
Hayır	67	37.4
Toplam	179	100.0

Tablo 18’de kadınların çocuklarını okula gönderme konusunda görüşleri yer almaktadır. Çalışmaya katılanların % 62.6’sının çocuklarını okula gitmekte , % 37.4’ünün de çocuklarını okula gidemediği tespit edilmiştir. Yani, bu çalışma kapsamındaki kadınların çocuklarının beşte üçü okula gitmekte ve beşte ikisinin ise okula gitmemektedir. Okula gidemeyenlerin ailelerin çocuklarını çalıştırarak evin geçimini sağlamak, çocukların okula gitmek istememeleri, okula gitme olanağına sahip olamama, dil sorunları, kadınların Türkçe okuma yazma sorunları gibi faktörlerin neden olabileceği düşünülmektedir.

Tablo 19. Kadınların yeterli düzeyde eğitim imkanlarından faydalanma durumu

Yeterli düzeyde eğitim imkânlarından faydalanma durumu	<i>n</i>	%
Evet	216	73.2
Hayır	79	26.8
Toplam	295	100.0

Tablo 19’ da araştırmaya katılan kadınların % 73.2’sinin buldukları bölgede eğitim imkanlarından yeterli olarak yararlandığı ve %26.8’inin yeterli düzeyde yararlanamadığı görülmektedir.

Tablo 20. Kadınların karşılaştıkları diğer eğitim güçlükleri

Karşılaştıkları diğer eğitim güçlükleri	<i>n</i>	%
Öğretmenler çocuklarımıza fazla ilgi göstermiyor	26	28.3
Türkçe bilmediğim için zorluk çekiyorum	26	28.3
Maddi sıkıntılardan dolayı çocuklarımı okula gönderemiyorum	21	22.8
Eğitim seviyem düşük olduğu için çocuklarıma yardımcı olamıyorum	19	20.7
Toplam	92	100.0

Tablo 20’de araştırmaya katılan kadınların karşılaştıkları diğer eğitim güçlükleri yer almaktadır. Kadınlara göre karşılaştıkları eğitim sorunları sırayla % 28.3’ü öğretmenlerin çocuklara fazla ilgi göstermedikleri, % 28.3’ü Türkçe bilmediği için zorluk çektiklerini, % 22.8’i maddi sıkıntılardan dolayı çocuklarını okula gönderemediğini ve % 20.7’si eğitim seviyesi düşük olduğu için çocuklarına yardımcı olamadıklarını belirtmişlerdir. Karataştan (2017)’nin çalışmasına göre, araştırmaya katılanların % 7 ‘si Türkçe bilmekte, % 93’ü ise Türkçe bilmemektedir.

Saptanan bu bulgular tablo 19’u da desteklemektedir. Yani, eğitim olanaklarından faydalanamamalarının nedenleri incelendiğinde kadınların öğrenim düzeylerinin düşük olması nedeniyle çocuklarına yardımcı olamadıkları, maddi sıkıntılar ve Türkçe bilememenin yarattığı güçlükler nedeniyle çocuklarını okula gönderememe nedenleri olduğu görülmektedir.

Ayrıca, öğretmenlerin ilgisizliği de Suriyeli kadınların karşılaştığı diğer önemli bir eğitim sorunu olduğu görülmektedir. Suriyeli çocukların Türkçe bilemedikleri düşünöldüğünde, okula başladıkları zaman iletişim sorunlarıyla karşılaşmalarına, Türkçeyi öğrenmeleri için zamana ihtiyaç duyulması nedeniyle öğretmenlerin daha sabırlı ve ilgili olması gerekir.

İldam Çalım ve arkadaşları (2012)’nin belirttiği gibi mültecilerin dil bilememek iletişim sıkıntılarına neden olmakta, güven eksikliğine neden olmakta ve beraberinde eğitim olanaklarından etkin bir şekilde faydalanmayı da engelleyen önemli bir unsur olarak karşımıza çıkmaktadır.

4.4. Geçici Korunan Suriyeli Kadın Mültecilerin Karşılaştıkları Sağlık Güçlükleri

Tablo 21. Araştırmaya katılanların sosyal güvence dağılımı

Sosyal güvence	<i>n</i>	%
Hayır	293	97.3
Evet	8	2.7
Toplam	301	100.0

Tablo 21’de araştırmaya katılan kadınların sosyal güvencesine ilişkin bulgular yer almaktadır. Buna göre, katılımcıların % 97.3’ünün sosyal güvencesinin olmadığı, %2.7’sinin de sosyal güvencesinin olduğu belirlenmiştir. Ülkemizde kalan Suriyeli

mültecilere geçici koruma statüsü verilmiştir. Bununla birlikte sağlık hizmetlerinden faydalanma hakkı ve çalışma hakkı da sağlanmıştır.

Tablo 22. Katılımcıların ve ailelerinin sağlık hizmetlerinden yararlanma durumları

Sağlık hizmetlerinden faydalanma durumu	<i>n</i>	%
Evet	237	78.7
Hayır	64	21.3
Toplam	301	100.0

Tablo 22’ye göre, araştırmaya katılanların yaşadıkları yerde kendileri ve ailesinin sağlık hizmetinden yararlanma durumlarına bakıldığında, % 78.7’sinin sağlık hizmetlerinden yararlanmadığı, % 21.3 ‘ünün de yararlandığı görülmektedir. Ayrıca, tablo 21 incelendiğinde tamamına yakınının sosyal güvencesi olmadığı görülmektedir. Bu çalışma katılanların beşte dördü kendileri ve yakınları sağlık hizmetlerinden yararlanmadığı ve dörtte biri oranında sağlık hizmetlerinden yararlandığı saptanan önemli bir sonuçtur.

Ancak, geçici koruma statüsünde olan Suriyeli mültecilere sağlık hizmetlerinden faydalanma hakkı tanınmıştır. Geçici Koruma Altına Alınanlara Verilecek Sağlık Hizmetlerine Dair Esaslar Hakkında Yönerge (2014)’e göre geçici koruma altındaki Suriyelilere, Türk vatandaşlarına benzer şekilde temel ile koruyucu, tedavi edici, acil sağlık hizmetleri şeklinde ve Sağlık Uygulama Tebliği (SUT) kapsamında ücretsiz verilmektedir.

Tablo 23. Araştırmaya katılanların sağlık hizmetlerinden yararlanamama nedenleri

Nedenler	<i>N</i>	%
Dil bilmediğim için	112	65.5
Ayrımcılığa uğrama korkusu	37	20.9
İhtiyaç duymadım	12	6.8
Maddi sıkıntılar	8	4.5
Erişim zorluğu ve uzaklık	4	2.3
Toplam	177	100.0

Tablo 23’te araştırmaya katılanların sağlık hizmetinden yararlanamama nedenleri yer almaktadır. Araştırmaya katılan kadınların kendileri ve ailelerinin sağlık

hizmetlerinden faydalanamama nedenlerine göre % 65.5'inin dil bilmediği için yararlanamadığı, %20.9'unun ayrımcılığa uğrama korkusu yüzünden yararlanamadığı, %6.8'inin ihtiyaç duymadığı için yararlanmadığı, %4.5'inin maddi sıkıntılardan dolayı yararlanamadığı ve %2.3'ünün erişim zorluğu ve uzaklıktan dolayı yararlanamadığı belirlenmiştir. Buna göre, çalışmaya katılan kadınların kendileri ve ailelerinin sağlık hizmetlerinden faydalanamama nedenleri arasında çoğunlukla ilk sırada dil bilememe, ikinci sırada ayrımcılığa uğrama korkusunun en önemli etkenler olduğu ortaya çıkmıştır.

Tablo 22'de katılımcıların büyük çoğunluğu sağlık hizmetlerinden faydalanmadığı görülmektedir. Bu durumun temel nedeninin dil bilememe ve ayrımcılığa maruz kalma kaygısının neden olduğu belirlenen önemli bir saptamadır.

Topçu ve Başer (2006) ve Karataştan (2017)'in da belirttiği gibi, dil bilememe bir sorun olup, bu sorun iletişim sıkıntısı, güven eksikliği, herhangi bir sağlık kurumuna başvurmada olumsuz etkiye sahip ve sağlık ihtiyaçlarını karşılamada zorluk çekmeyi beraberinde getirmektedir. Bu çalışmanın sonucu da dil bilememenin sağlık hizmetlerinden faydalanmayı etkileyen önemli bir faktör olarak karşımıza çıkmaktadır.

Tablo 24. Araştırmaya katılanların sağlık muayenelerinden yararlanma durumu

Sağlık muayenelerinden yararlanma durumu	<i>n</i>	%
Evet	239	79.4
Hayır	62	20.6
Toplam	301	100.0

Tablo 23'te araştırmaya katılanların sağlık muayenelerini yapabilme durumlarına bakıldığında, % 79.4'ünün sağlık muayenelerini yapabildiği, %20.6'sının da yapamadığı belirlenmiştir. Buna göre çalışmaya katılan kadınların beşte dördü temel sağlık muayenelerinden ve hizmetlerinden faydalanmakta ve beşte biri ise faydalanamamaktadır.

Sağlık hizmetlerine ulaşmada yaşanan sıkıntılar sırasıyla maddi imkanların kısıtlılığı, dil problemi, sağlık hizmetlerine nasıl ulaşacağını bilememe gelmektedir (Karataştan, 2017).

Geçici Koruma Altına Alınanlara Verilecek Sağlık Hizmetlerine Dair Esaslar Hakkında Yönerge (2014)'e göre geçici koruma altındaki Suriyelilere, Türk

vatandaşlarına benzer şekilde temel ile koruyucu, tedavi edici, acil sağlık hizmetleri ücretsiz verilmektedir. Bunun dışındaki diğer kapsamlı sağlık hizmetleri sunumu ise sevk edilmesi halinde ücretsiz verilmektedir. Ayrıca, çalışma izni olan ve çalışanların bağlı oldukları sosyal güvenlik birimi tarafından bunların sağlık hizmetlerinin bedelleri ödenmektedir. Yani, geçici koruma statüsünden faydalanan Suriyeli mültecilere sağlık hizmetleri sunumu ücretsiz verilmesine rağmen önemli bir kısmı sağlık hizmetlerinden faydalanamamaktadır.

4.5.Suriyeli Kadın Mültecilerin Karşılaştıkları Barınma Güçlükleri

Tablo 25. Katılımcıların yaşadıkları evde barınma şekilleri

Barınma şekilleri	N	%
Kira	290	96.3
Akrabamızın evinde kalıyoruz	6	2.0
Satın aldık	3	1.0
Ev sahibi bizden ücret almıyor	2	0.7
Toplam	301	100.0

Tablo 24’te araştırmaya katılanların yaşadıkları evde barınma durumları görülmektedir. Araştırmaya katılan kadınların % 96.3’ünün kiralık bir evde, % 2.0’ının akrabasının yanında, %1.0’ının evi satın aldığı kendi evinde barındığı ve % 0.7’sinin ise kaldığı evin sahibinin herhangi bir ücret almadığı belirlenmiştir.

Kadın katılımcıların tamamına yakını kiralık bir evde barınmakta olup çok düşük bir oranında katılımcı ise akrabalarının evinde kalmaktadır.

Tablo 26. Araştırmaya katılanların yaşadıkları evlerin ısıtma şekli

Isıtma şekli	n	%
Soba	274	91.0
Kalorifer	27	9.0
Toplam	301	100.0

Tablo 25’ göre, araştırmaya katılanların yaşadıkları evlerin % 91’inin soba ile ve % 9’nun ise kalorifer ile ısıtma işlemini yaptıkları saptanmıştır. Batman il merkezinde doğalgaz olmasına karşın, mültecilerin büyük çoğunluğu soba ile evlerini ısıtmaktadır. Bunun, mültecilerin ekonomik sorunlar nedeniyle kalorifer ısıtmalı evlerde kalamadıkları

düşünülmektedir. Çünkü, kalorifer ısıtmalı evlerin hem kira ücretleri daha yüksek hem de ısıtma maliyetleri daha yüksektir. Bu nedenlerden dolayı mültecilerin sobalı evlerde kalması zorunlu bir tercihten kaynaklanmaktadır.

Tablo 27. Suriyeli mülteci kadınların yaşadıkları evde oturma şekli ile ısınma şeklinin karşılaştırılması

Oturma şekli	Isınma şekli					
	Soba		Kalorifer		Toplam	
	<i>n</i>	%	<i>n</i>	%	<i>N</i>	%
Kira	269	98.2	21	77.8	290	96.3
Satın aldık	2	0.7	1	3.7	3	1.0
Ev sahibi bizden ücret almıyor	0	0.0	2	7.4	2	0.7
Akrabalarımızın evinde kalıyoruz	3	1.1	3	11.1	6	2.0
Toplam	274	100.0	27	100.0	301	100.0

$p=0.001 < 0.05$

Tablo 26’da araştırmaya katılan Suriyeli Mülteci kadınların oturdukları evin kiralık, kendilerine ait olması veya bir yakının evinde oturma şekli ile bu evlerin ısınma şekilleri karşılaştırmalı olarak görülmektedir. Buna göre, sobalı evde yaşayanların %98,2’si kiralı evde oturmakta, %1,1’i akrabalarının yanında yaşamakta, %0,7’si de satın aldıkları evde oturmaktadır. Ayrıca kaloriferli evde yaşayanların %77,8’i kiralı evde otururken %11,1’i akrabalarının yanında yaşamakta, %7,4’ü ev sahibi ücret almadığı için ücretsiz evde kalmakta, %3,7’si de satın aldıkları evde oturmaktadır. Yapılan ki-kare analizine göre gruplar arasında anlamlı bir ilişkinin olduğu da saptanmıştır.

Tablo 28. Araştırmaya katılanların karşılaştıkları diğer barınma güçlükleri

Karşılaşılan diğer barınma güçlükleri	<i>n</i>	%
Isınma sorunu	193	24.2
Isınmaya bağlı sürekli hastalıklarla karşılaşma	155	19.5
Kaldığımız ev güneş görmüyor(havasız)	99	12.4
Kömür-odun alamama	94	11.8
Kiramızı ödemekte zorluk çektiğimiz için ev sahibiyle sıkıntı	76	9.5
Ev, nem ve rutubet kokuyor	70	8.8
Kaldığımız ev çok küçük sığamıyoruz	47	5.9
Suriyeli olduğumuz için ev bulmakta zorluk çekiyoruz	31	3.9
Kaldığımız yer bir insanın yaşayabileceği bir yer değil	27	3.4
Kalacak yer bulamıyoruz	3	0.4
Evde kalmıyoruz, sokakta yaşıyoruz	1	0.1
Toplam	796	100.0

Tablo 27’de araştırmaya katılanların barınma ile ilgili yaşadıkları diğer glkler görülmektedir. Araştırmaya katılan kadınların karşılaştıkları diğer glkler şöyle sıralanmaktadır; %24.2’sinin ısınma sorunu, %19.5’inin ısınmaya bağlı olarak hastalıklara yakalanma, %12.4’nn kaldığı evin güneş görmemesi, %11.8’inin kömür-odun gibi yakacak alamadığı, %9.5’inin kiralalarını ödemekte sıkıntı çektiği için ev sahibi ile sıkıntı yaşadıkları, %8.8’inin evinin nem ve rutubet koktuğu, %5.9’unun kaldığı evin küçük olduğunu, %3.9’unun Suriyeli oldukları için ev bulmakta sıkıntı çektikleri, %3.4’nn kaldıkları evin bir insanın yaşayabileceği ölçütlerde olmadığını, %0.4’nn kalacak yer bulmakta sıkıntı çektiği ve %0.1’inin kalacak yer bulamayıp sokakta yaşadığı belirlenmiştir.

Katılımcıların yaşadıkları barınma ile ilgili olarak başta kaldıkları evin soba ile ısınma nedeniyle evi ısıtamama, evin ısınmamasına bağlı olarak üşütme ve hasta olma, ısıtma için gerekli olan odun ve kömürü maddi yoksunluk nedeniyle alamama, evin güneş görmemesi nedeniyle evin nemli olması, evin küçük olması zorlukları ve ev kirasını ödeyememe nedeniyle ev sahibi ile sorun yaşama gibi başlıca sorunlarla karşılaşmakta olup bu sorunların yarattığı sıkıntılarla başetmek zorunda kalmaktadırlar.

4.6. Suriyeli Kadın Mültecilerin Karşılaştıkları Sosyal Dışlanma Sorun ve Glkler

Tablo 29. Araştırmaya katılan kadınların kendileri ve/veya ailelerinin cinsel istismara uğrama durumları

Cinsel istismara uğrama durumu	<i>n</i>	%
Hayır	280	93.0
Evet	21	7.0
Toplam	301	100.0

Tablo 28’de araştırmaya katılan kadınların kendileri ve/veya ailelerinin cinsel istismara uğrama durumlarına bakıldığında, % 93’nn cinsel istismara uğramadığı ve %7.0’ının uğradığı belirlenmiştir. Buna göre, Suriyeli kadın mültecilerin kendileri ve/veya yakınlarının büyük çoğunluğu herhangi bir cinsel istismar olayı ile karşılaşmadıkları ve istismara uğramadıkları ve onda biri (21 kişi) oranındaki bir bölümünün ise cinsel istismara uğradığı saptanan önemli bir sonuçtur. Kadın olmak, ocuk olmak ve hele mülteci veya sığınmacı olmak risk altında olmak demektir. Yani bu çalışma kapsamındaki kadın mülteciler ve aileleri doğal olarak dezavantajlı ve risk altındaki gruplar olarak tanımlanmaktadır. Çalışma kapsamındaki 21 kişinin cinsel

istismara maruz kalmış olması da çok önemli bir sorun olup bu konuda ilgili kurum ve kuruluşlar tarafından gerekli güvenlik önlemlerinin alınması gereklidir.

Tablo 30. Suriyeli kadınların kendileri ve/veya ailelerinin fiziksel istismara uğrama durumu

Fiziksel şiddete maruz kalma durumu	<i>n</i>	%
Hayır	264	87.7
Evet	37	12.3
Toplam	301	100.0

Tablo 28’de araştırmaya katılan kadınların kendileri ve/veya ailelerinin fiziksel istismara uğrama durumları yer almaktadır. Buna göre, Suriyeli kadın mültecilerin kendileri ve/veya ailelerinin % 87.7’sinin herhangi bir fiziksel şiddete uğramadığı ve % 12.3’ünün uğradığı belirlenmiştir. Yani kadın katılımcıların kendileri ve/veya yakınlarının büyük çoğunluğu herhangi bir fiziksel şiddete uğramadığı ve onda birinden (37 kişi) fazlasının ise fiziksel şiddete uğradığı belirlenmiştir.

Tablo 31. Araştırmaya katılan Suriyeli mülteci kadınların öğrenim durumlarına göre fiziksel şiddete maruz kalma durumları

Öğrenim Durumu	Fiziksel şiddete maruz kalma					
	Hayır		Evet		Toplam	
	<i>n</i>	%	<i>N</i>	%	<i>n</i>	%
İlkokul Mezunu	37	14.0	13	35.1	50	16.6
Ortaokul Mezunu	105	39.8	14	37.8	119	39.5
Lise Mezunu	52	19.7	3	8.1	55	18.3
Üniversite Mezunu	33	12.5	1	2.7	34	11.3
Okur-yazar ama diploma yok	2	0.8	1	2.7	3	1.0
Okur-yazar değil	35	13.3	5	13.5	40	13.3
Toplam	264	100.0	37	100.0	301	100.0

$$\chi^2(5, n=301)=15.121, p=0.01 < 0.05$$

Tablo 30’da araştırmaya katılan Suriyeli Mülteci kadınların öğrenim durumlarına göre fiziksel şiddete uğrama durumları karşılaştırılmıştır. Buna göre fiziksel şiddete uğrayan 37 kadının 14’ü ortaokul mezunu, 13’ü ilkokul mezunu, 5’i okur-yazar değil, 1’er kişi ise üniversite mezunudur. Yani, şiddete uğrayanların çoğunluğu öğrenim düzeyi düşük olan kadınlardan oluşmaktadır. Yapılan ki-kare analizine göre gruplar arasında da anlamlı bir ilişkinin olduğu saptanmıştır. Öğrenim düzeyi ile fiziksel şiddete uğrama arasında pozitif yönde doğrusal bir ilişki vardır. Diğer bir ifade ile öğrenim düzeyi arttıkça

şiddete uğrama düzeyi azalmakta ve öğrenim düzeyi azaldıkça şiddete uğrama düzeyi artmaktadır.

Tablo 32. Kadınların kendisi ve/veya ailelerinin sözel şiddete maruz kalma durumu

Sözel şiddete (laf atma, küfür etme gibi) maruz kalma durumu	<i>n</i>	%
Hayır	210	69.8
Evet	91	30.2
Toplam	301	100.0

Tablo 31’de araştırmaya katılan kadınların kendileri ve/veya ailelerinin sözel şiddete uğrama durumlarına bakıldığında, % 69.8’inin sözel şiddete maruz kalmadığı ve %30.2’sinin ise sözel şiddete maruz kaldığı belirlenmiştir. Kadınların kendileri ve/veya yakınlarının yaklaşık üçte biri sözel şiddete maruz kalmış ve üçte ikisi ise maruz kalmamıştır. Sözel şiddet, iz bırakmaması ve fiziksel yakınlığı gerektirmemesi nedeniyle daha yaygın olarak görülmesine neden olduğu düşünülmektedir.

Tablo 33. Araştırmaya katılan Suriyeli mülteci kadınların öğrenim durumlarına göre cinsel istismara maruz kalma durumunun karşılaştırılması

Öğrenim durumu	Sözel şiddete maruz kalma durumu					
	Hayır		Evet		Toplam	
	<i>N</i>	%	<i>n</i>	%	<i>n</i>	%
İlkokul Mezunu	33	15.7	17	18.7	50	16.6
Ortaokul Mezunu	78	37.1	41	45.1	119	39.5
Lise Mezunu	41	19.5	14	15.4	55	18.3
Üniversite Mezunu	22	10.5	12	13.2	34	11.3
Okur-yazar ama diploma yok	1	0.5	2	2.2	3	1.0
Okur-yazar değil	35	16.7	5	5.5	40	13.3
Toplam	210	100.0	91	100.0	301	100.0

Tablo 32’de araştırmaya katılan Suriyeli Mülteci kadınların öğrenim durumlarının sözel istismara maruz kalma durumu ile karşılaştırılmıştır. Sözel şiddete maruz kalanların %39,5’inin ortaokul mezunu olduğu, %18,3’ünün lise mezunu olduğu, %16,6’sının ilkokul mezunu olduğu, %13,3’ünün okuryazar olmadığı, %11,3’ünün üniversite mezunu olduğu ve %1,0’ünün okuryazar olup diploma sahibi olmadığı saptanmıştır. Buna göre, sözel şiddete uğrayan kadınların yarısına yakını ortaokul, diğerleri sırayla ilkokul, lise, üniversite mezunları takip etmektedir.

Tablo 34. Araştırmaya katılanların kendilerini Türkiye'ye ait hissetme durumları

Ait hissetme durumu	<i>n</i>	%
Hayır	187	62.1
Evet	114	37.9
Toplam	301	100.0

Tablo 33'te araştırmaya katılan kadınların kendilerini Türkiye'ye ait hissetme durumlarına bakıldığında, % 62.1'inin kendini buraya ait hissetmediği ve % 37.9'unun kendini buraya ait hissettiği belirlenmiştir. Yani bu çalışma kapsamındaki kadınların beşte üçü kendilerini Türkiye'ye ait hissetmemekte ve beşte ikisi ise kendilerini Türkiye'ye ait hissetmektedir. Yani her beş kişiden biri kendisini Türkiye'ye ait hissetmektedir. Araştırmaya katılan kadınların mülteci oldukları düşünüldüğünde aidiyet duygusunun gelişmesi için uzun bir süreye ve kendi topraklarına dönme umutlarının tamamen yok olması veya mevcut durumun avantajlarının anavatanlarından daha fazla olması durumunda gelişeceği düşünülmektedir.

Tablo 35. Araştırmaya katılan Suriyeli mülteci kadınların Türkiye'de akrabalarının olma durumunun kendilerini Türkiye'ye ait hissetme durumunun karşılaştırılması

Türkiye'de akrabasının bulunma durumu	Ait hissetme durumu					
	Hayır		Evet		Toplam	
	<i>n</i>	%	<i>n</i>	%	<i>n</i>	%
Hayır	46	24.6	10	8.8	56	18.6
Evet	141	75.4	104	91.2	245	81.4
Toplam	187	100.0	114	100.0	301	100.0

$$X^2(1, n=301)=11.715, p=0.001 < 0.05$$

Tablo 34'te araştırmaya katılan Suriyeli Mülteci kadınların Türkiye'de akrabalarının olma durumunun kendilerini Türkiye'ye ait hissetme durumu karşılaştırılmıştır. Buna göre araştırmaya katılan kadınların kendisini Türkiye'ye ait hissetmeyenlerin % 75,4'ünün Türkiye'de akrabası bulunurken %24,6'sının da Türkiye'de akrabasının olmadığı saptanmıştır. Ayrıca kendisini Türkiye'ye ait hissedenlerin % 91,2'sinin Türkiye'de akrabası bulunurken %8,8'inin de Türkiye'de akrabası yoktur. Ayrıca yapılan ki-kare analizinde gruplar arasında anlamlı bir ilişkinin olduğu saptanmıştır.

Tablo 36. Araştırmaya katılan kadınların mahalle baskısı yaşama durumları

Mahalle baskısı hissetme durumu	<i>n</i>	%
Hayır	237	78.7
Evet	64	21.3
Toplam	301	100.0

Tablo 35’te araştırmaya katılan kadınların mahalle baskısı hissetme durumlarına bakıldığında, %78.7’sinin mahalle baskısı hissetmediği ve %21.3’ünün mahalle baskısı hissettiği belirlenmiştir. Yani, bu çalışma kapsamındaki kadınların beşte biri yaşadığı yerleşim yerinde ve mahallede mahalle baskı hissetmekte ve beşte dördü ise mahalle baskısı hissetmemektedir. Mahalle baskısının temelinde, yabancı olma, mülteci olma, işsizlik oranlarını arttırma, düşük ücretli işlerde çalışmayı kabul etme gibi nedenlerden dolayı yerli halkın bunu onlara doğrudan hissettirmesi veya kendilerinin böyle hissetmesinden kaynaklandığı düşünülmektedir. Mahalle baskısı sosyal dışlanmanın bir türüdür.

Tablo 37. Araştırmaya katılanların kadın olmanın yarattığı zorluklarla karşılaşma durumları

Kadın olmanın zorluklarını yaşama	<i>n</i>	%
Evet	288	96.0
Hayır	13	4.0
Toplam	301	100.0

Tablo 36’da araştırmaya katılan Suriyeli kadınların kadın olmanın yarattığı zorluklarla karşılaşma durumu görülmektedir. Buna göre Suriyeli kadınların % 96.0’ının kadın olmanın yarattığı zorluklarla karşılaşmakta ve sadece % 4.0’ının karşılaşmadığı belirlenmiştir. Bu çalışmaya katılan kadınların neredeyse tamamı kadın olmanın yarattığı sorunlar, güçlükler ve sıkıntılarla karşılaşmaktadır. Bunun toplumsal cinsiyet eşitsizliği, yabancı olma, yoksul olma, yoksunluklar yaşama gibi faktörlerin neden olduğu düşünülmektedir. Yani bu sonuç ve durum, toplumsal cinsiyet eşitsizliğinin kadınların aleyhine olan en somut kanıtı olarak karşımıza çıkmaktadır.

Tablo 38. Araştırmaya katılan kadınların mülteci olmasından dolayı ev kiralama ile ilgili güçlük yaşama durumu

Güçlük yaşama durumu	<i>n</i>	%
Evet	104	99.0
Hayır	1	1.0
Toplam	105	100.0

Tablo 37’de araştırmaya katılan kadınlara göre mülteci oldukları için ev kiralamakta, tutmakta zorluk çekme durumlarına bakıldığında, % 99.0’ının zorluk çektiği, %1.0’ının çekmediği saptanmıştır. Çalışmaya katılan kadınların tamamına yakını mülteci oldukları için ev kiralamakta zorluk çektikleri belirlenmiştir. Diğer bir ifadeyle, ev kiralayamama nedeni olarak mülteci olmalarından kaynaklandığını ifade etmişlerdir. Bu soruyu 105 kadın katılımcı yanıtlamıştır. Çalışmaya katılan kadın katılımcıların önemli bir kısmı aynı evde ikamet etmesinden dolayı katılım bu kadar düşük düzeyde olmuştur.

Tablo 39. Kadın mültecilerin Türkiye’de olmaktan memnun olma durumları

Memnuniyet durumu	<i>n</i>	%
Hayır, memnun değilim	153	50.8
Evet, memnunum	148	49.2
Toplam	301	100.0

Tablo 38’de araştırmaya katılan kadın mültecilerin Türkiye’de olmaktan memnun olma durumlarına bakıldığında, % 50.8’inin memnun olmadığı, % 49.2’sinin Türkiye’de olmaktan memnun oldukları belirlenmiştir. Bu çalışma kapsamındaki Suriyeli kadın mültecilerin yarısı Türkiye’de olmaktan memnun diğer yarısı ise memnun olmadığı belirlenen önemli bir sonuçtur. Memnuniyetsizlik oranının bu düzeyde olmasının yabancı olma, mülteci olma, kadın olma, ekonomik yoksunluk çekme, ev kiralamada zorluk çekme, dışlanma yaşama, kadın olmanın zorlukları ile karşılaşma, mahalle baskısı hissetme gibi faktörlerin bunda etkili olduğu düşünülmektedir.

Tablo 40. Suriyeli mülteci kadınların Türkiye’de olmaktan memnun olma durumları ile kendilerini Türkiye’ye ait hissetme durumunun karşılaştırılması

Türkiye’de olmaktan memnun olma durumu	Kendini buraya ait hissetme durumu					
	Hayır		Evet		Toplam	
	<i>n</i>	%	<i>n</i>	%	<i>n</i>	%
Hayır, memnun değilim	147	78.6	6	5.3	153	50.8
Evet, memnunum	40	21.4	108	94.7	148	49.2
Toplam	187	100.0	114	100.0	301	100.0

$$X^2(1, n=301)=1.524, p=0.001 < 0.05$$

Tablo 39’da araştırmaya katılan Suriyeli Mülteci kadınların Türkiye’deki memnuniyet durumu ile kendilerini Türkiye’ye ait hissetme durumu arasında yapılan karşılaştırma yer almaktadır. Buna göre, çalışmaya katılan Suriyeli kadın katılımcıların kendini Türkiye’ye ait hissetmeyenlerin %78,6’sının Türkiye’de olmaktan memnun olmadıkları, %21,4’ünün Türkiye’de olmaktan memnun oldukları belirlenmiştir. Ayrıca kendini Türkiye’ye ait hissedenlerin 94,7’sinin Türkiye’de kalmaktan memnun oldukları ve %5,3’ünün Türkiye’de kalmaktan memnun olmadığı saptanmıştır. Diğer bir ifadeyle, Türkiye’de bulunmaktan memnun olan mültecilerin büyük çoğunluğu kendilerini Türkiye’ye ait hisederken, memnun olmayanların ise beşte dördü kendini Türkiye’ye ait hissetmemektedir. Ayrıca yapılan ki-kare analizine göre gruplar arasında anlamlı bir ilişkinin olduğu saptanmıştır.

Tablo 41. Suriyeli mülteci kadınların Türkiye’deki memnuniyet durumlarının mahalle baskısı hissetme durumu ile karşılaştırılması

Türkiye’de olmaktan memnun olma durumu	Mahalle baskısı hissetme durumu					
	Hayır		Evet		Toplam	
	<i>n</i>	%	<i>n</i>	%	<i>n</i>	%
Hayır	115	48.5	38	59.4	153	50.8
Evet	122	51.5	26	40.6	148	49.2
Toplam	237	100.0	64	100.0	301	100.0

$$X^2(1, n=301)=2.374, p=0.123 > 0.05$$

Tablo 40’ta araştırmaya katılan Suriyeli Mülteci kadınların Türkiye’deki memnuniyet durumları ile mahalle baskısı hissetme durumları karşılaştırılmıştır. Araştırmaya katılan ve mahalle baskısı hisseden kadın mültecilerin %59,4’ünün Türkiye’de kalmaktan memnun iken %40,6’sının da Türkiye’de olmaktan memnun olmadığı belirlenmiştir. Mahalle baskısı hissetmeyenlerin %51,5’inin Türkiye’de

kalmaktan memnun olduğu ve %48,5'inin Türkiye'de kalmaktan memnun olmadığı saptanmıştır. Mahalle baskısı hisseden kadın mültecilerin yarısı Türkiye'de kalmaktan memnun iken diğer yarısı memnun ve mahalle baskısı hissetmeyenlerin da yarısı Türkiye'de kalmaktan memnun iken diğer yarısı ise memnun olmadığı saptanmıştır. Ayrıca yapılan ki-kare analizine göre gruplar arasında anlamlı bir ilişki bulunamamıştır.

Tablo 42. Kadın mültecilerin “Bugün Suriye’de savaş bitse ülkenize geri dönmek ister misiniz?” sorusuna verdikleri yanıtların dağılımı

Geri dönme isteği	<i>n</i>	%
Evet geri dönmek isterim	167	55.5
Hayır, geri dönmek istemem	134	44.5
Toplam	301	100.0

Tablo 41’de araştırmaya katılan Suriyeli kadın mültecilerin ülkelerindeki savaşın bitmesi halinde geri dönme isteklerine ilişkin bulgulara bakıldığında, % 55.5’inin savaşın bitmesi halinde ülkesine geri dönmek istediği, % 44.5’inin de geri dönmek istemediği belirlenmiştir. Yani, Suriyeli kadın mültecilerin yarısından fazlası, iç savaşın bitmesi halinde kendi ülkelerine dönmek istemekte ve yarısına yakını ise dönmek istememektedir. Yarısına yakınının geri dönmek istememesini geri dönüşün güvenli olmayacağı, muhalif olmaları nedeniyle yargılanma kaygısı, bıraktıkları evlerinin umdukları gibi bulamama veya evlerinin tahrip edilmiş olma ihtimali, yeni yaşam koşullarına ulaşmama gibi faktörlerin neden olabileceği düşünülmektedir.

Tablo 43. Suriyeli mülteci kadınların savaşın bitmesi halinde geri dönme isteme durumları ile mahalle baskısı hissetme durumunun karşılaştırılması

Mahalle baskısı hissetme durumu	Bugün Suriye’de savaş bitse ülkenize geri dönmek ister misiniz					
	Hayır		Evet		Toplam	
	<i>N</i>	%	<i>n</i>	%	<i>n</i>	%
Hayır	102	43	135	57	237	78.7
Evet	32	50	32	50	64	21.3

Tablo 42’de çalışmaya katılan Suriyeli Mülteci kadınların savaşın bitmesi halinde geri dönme isteme durumları ile mahalle baskısı hissetme durumunun karşılaştırılması yer almaktadır. Buna göre, mahalle baskısı hissetmeyen kadın mültecilerin % 57’si Suriye’deki savaşın bitmesi halinde ülkesine geri dönmek istemekte, % 43’ü ise geri

dönmek istememektedir. Mahalle baskısı hissetmeyen kadın mültecilerin % 50'si geri dönmek istemekte ve diğer % 50'si ise geri dönmek istememektedir. Diğer bir ifadeyle mahalle baskısı hissetmeyen kadın mültecilerin yaklaşık beşte üçü Suriye'deki savaşın bitmesi halinde ülkelerine geri dönmek istemekte, diğer beşte ikisi ise geri dönmek istememekte, mahalle baskısı hissedenlerin ise yarısı geri dönmek istemekte ve diğer yarısı ise geri dönmek istememektedir.

Tablo 44. Suriyeli mülteci kadınların Türkiye'de olmaktan memnun olma durumları ile savaşın bitmesi halinde geri dönme isteme durumlarının karşılaştırılması

Türkiye'de olmaktan memnun olma durumu	Bugün Suriye'de savaş bitse ülkenize geri dönmek ister misiniz					
	Hayır		Evet		Toplam	
	<i>N</i>	%	<i>n</i>	%	<i>n</i>	%
Hayır, memnun değilim	56	36.6	97	63.4	153	50.8
Evet, memnunum	78	52.7	70	47.3	148	49.2

Tablo 42'de çalışmaya katılan Suriyeli Mülteci kadınların savaşın bitmesi halinde geri dönme isteme durumları ile Türkiye'de olmaktan memnun olma durumu durumunun karşılaştırılması yer almaktadır. Buna göre, Türkiye'de kalmaktan memnun olmayan kadın mültecilerin % 63.4'ü Suriye'deki savaşın bitmesi halinde ülkerine geri dönmek istemekte, % 36.6'sı ise geri dönmek istememektedir. Türkiye'de kalmaktan memnun olan kadın mültecilerin % 47.3'ü geri dönmek istemekte ve % 52.2'si ise geri dönmek istememektedir. Diğer bir ifadeyle mahalle baskısı hissetmeyen kadın mültecilerin yaklaşık beşte üçü Suriye'deki savaşın bitmesi halinde ülkelerine geri dönmek istemekte, diğer beşte ikisi ise geri dönmek istememekte, mahalle baskısı hissedenlerin ise yarısı geri dönmek istemekte ve diğer yarısı ise geri dönmek istememektedir.

5. SONUÇ VE ÖNERİLER

Geçici Koruma Yönetmeliği kapsamında geçici korunan Suriye’li kadınların karşılaştıkları güçlüklerin Batman ili örneğinde incelenmesi amacıyla araştırmada elde edilen bulgular doğrultusunda araştırmanın sonuçları ve bu sonuçlara yönelik öneriler aşağıda yer almaktadır.

5.1.SONUÇLAR

Araştırmaya katılan kadınların yaş dağılımına bakıldığında, % 40,2’sinin 18-25 yaş aralığında, % 27,6’sının 26-35 yaş, % 15,6’sının 36-45 yaş, %13,0’ının 46-55 yaş aralığında ve %3.70’inin 56 ve üzeri yaş aralığında olduğu belirlenmiştir. Katılımcıların yaş ortalaması 32.2, minimum 18 ve maksimum ise 84 olarak saptanmıştır. Buna göre, çalışma kapsamındaki kadınların beşte ikisi 18-25 yaş arasında ve diğer beşte birinden fazlası 26-35 yaş aralığında yığıldığı belirlenmiştir. Yani bu çalışmanın kapsamında yer alan kadın mültecilerin çoğunluğunun genç nüfustan oluştuğu söylenebilir.

Çalışmaya katılan kadınların bildikleri diller sıralamasında % 47,2’sinin Arapça, % 40.2’sinin Kürtçe, % 12.4’ünün Türkçe ve % 0.2’sinin Farsça dillerini bildikleri saptanmıştır. Ülkemize gelen geçici koruma altındaki Suriye’li kadınların bildikleri dil dağılımına göre Suriye’de konuşulan dillerin dağılımını da ortaya koymaktadır. Yani Suriye’li kadınlar birden fazla dil bilmektedir. Arapça’nın ilk sırada yer almasının nedenlerinin Suriye’nin resmi dilinin Arapça olması ve Arap etnisitesi dışında kalan Kürt, Türk ve diğer etnik kökenlilerin hem kendi anadilleri ve hem de resmi dillerini öğrenmelerinden kaynaklandığı düşünülmektedir.

Araştırmaya katılan kadınların % 73,8’inin anadili Kürtçe, % 25,9’unun Arapça ve % 0,3’ünün ise Farsça olduğu saptanmıştır. Yani, çalışmaya katılan kadınların dörtte üçünün anadili Kürtçe olduğu saptanmıştır. Anadili Farsça olan bir katılımcı dikkat çekmiştir.

Araştırmaya katılan kadınların öğrenim durumuna göre, % 39,5’inin Ortaokul, % 18,3’ünün Lise, %16,6’sının İlkokul, %13,3’ünün okuryazar olmadığı, % 1,3’ünün üniversite mezunu ve %1’inin okuryazar olup diplomaya sahip olmadığı saptanmıştır.

Araştırmaya katılan evli olan kadınların % 83.7'sinin resmi ve dini nikâhla, % 16.3'ünün de sadece dini nikâh ile evlendikleri saptanmıştır. Sadece dini şekli ile evli olanların oranı çok düşük çıkmıştır. Hem dini hem de resmi nikah birlikte olanların oranı çok yüksek çıkmıştır. Ayrıca, sadece resmi nikah şeklinde ise hiçbir olguya rastlanılmamıştır.

Evlenme şekli dini nikâh olanların öğrenim durumlarına bakıldığında, % 52,9'unun ortaokul, % 17,6'sının ilkokul, % 14,7'sinin lise mezunu, %5,9'unun okuryazar olmadığı, % 5,9'unun üniversite mezunu olduğu ve %2,9'unun okuryazar ama diplomasının olmadığı belirlenmiştir. Ayrıca evlenme şekli dini ve resmi nikâh olanların öğrenim durumlarına bakıldığında, % 34,3'ünün ortaokul mezunu, %21,7'sinin okuryazar olmadığı, %20,6'sının ilkokul mezunu olduğu, % 14,3'ünün lise mezunu olduğu, % 8'inin üniversite mezunu ve % 1,1'inin de okuryazar ama diplomasının olmadığı saptanmıştır.

Dini nikahlı olanların yarısından fazlası ortaokul mezunu, resmi ve dini nikahın birlikte olduğu kadınların üçte birisi yine aynı şekilde ortaokul mezunları olarak saptanmıştır. Ayrıca yapılan ki-kare analizine göre karşılaştırmada anlamlı bir ilişkiye rastlanmamıştır.

Araştırmaya katılan kadınların geçici koruma belgesi edinme durumlarına ilişkin dağılıma bakıldığında, % 97.7'sinin geçici koruma belgesinin olduğu, % 13'ünün sürecinin devam ettiği, % 1'nin geçici koruma belgesinin olmadığı saptanmıştır. Buna göre bu araştırma kapsamındaki kadınların tamamına yakınının Türkiye Cumhuriyeti Devletinin kendilerine sağladığı geçici koruma kimlik belgesine sahip olduğu belirlenmiştir.

Araştırmaya katılan kadınların Türkiye'deki akrabalarının olup-olmama durumlarına ilişkin bulgulara bakıldığında, % 81.4'ünün akrabasının olduğu, %18.6'sının da akrabasının olmadığı saptanmıştır. Yani Suriye'li geçici korunan kadınların beşte dördünün ülkemizde akrabalıklarının bulunduğu belirlenen önemli bir sonuçtur.

Araştırmaya katılan kadınların Batman ilinde yaşadıkları mahallelerin dağılımına bakıldığında, % 9.6'sının Kısmet Mahallesi'nde, % 9.3'ünün Sağlık Mahallesi'nde, % 9.0'ının Çarşı Mahallesi'nde, % 8.3'ünün Raman Mahallesi'nde, %8.0'ının Fatih Mahallesi'nde, %7.6'sının Huzur Mahallesi'nde, %6.6'sının Petrol Mahallesi'nde,

%6.3'ünün Çamlıca Mahallesi'nde, %5.6'sının Karşıyaka Mahallesi'nde, %5.3'ünün Bayındırlık Mahallesi'nde, %4.7'sinin Mehtap Mahallesi'nde, %4.0'ının İluh Mahallesi'nde, %3.0'ının Hürriyet Mahallesi'nde, %3.0'ının Göktaksi Mahallesi'nde, %3.0'ının Bağlar Mahallesi'nde, %2.7'sinin Petrolkent Mahallesi'nde, %2.3'ünün Bahçelievler Mahallesi'nde, %1.0'ının İpragaz Mahallesi'nde ve %0.7'sinin de Şafak Mahallesi'nde ikamet ettiği saptanmıştır. Yani, kadınların öncelikle Kısmet, Sağlık, Çarşı, Raman ve Fatih Mahallesinde kalmayı tercih ettikleri belirlenmiştir.

Araştırmaya katılan kadınların devlet, vakıf vb. kurum-kuruluşlardan aynı ve/veya nakdi yardım alma durumlarına bakıldığında, % 76.7'sinin yardım almadığı, % 23.3'ünün de yardım aldığı tespit edilmiştir. Çalışmaya katılan kadınların dörtte üçü devlet ve vakıf gibi kurum ve kuruluşlardan yardım almadıkları belirlenmiştir.

Araştırmaya katılan kadınların Türkiye'de akrabalarının olma durumuna göre devlet, vakıf vb. kuruluşlardan yardım alma durumları için yapılan analizine bakıldığında, devlet, vakıf vb. kuruluşlardan yardım almayanların % 83,1'inin Türkiye'de akrabasının olduğu, %16,9'unun olmadığı belirlenmiştir. Ayrıca devlet, vakıf vb. kuruluşlardan yardım alanların %75,7'sinin Türkiye'de akrabasının olduğu, %24,3'ünün de akrabasının olmadığı saptanmıştır. Kadınların çoğunluğunun Türkiye'de akrabası olduğu ve bu akrabalarından yardım ve destek aldıkları, yani sosyal destek mekanizmalarının olduğu, bu nedenle devlet ve vakıf gibi kurum ve kuruluşlardan yardım almadıkları düşünülmektedir.

Araştırmaya katılan kadınların ve ailelerinin çalışma durumuna ilişkin verilerine bakıldığında, % 61.1'inin ailesinde 1 kişi çalıştığı, %31.9'unun ailesinde 2 kişi çalıştığı, %5.6'sının ailesinde 3 kişi çalıştığı ve %1.3'ünün ailesinde 4 kişinin çalıştığı tespit edilmiştir. Yani ailelerinde büyük çoğunlukla bir veya iki kişi çalıştığı görülmektedir.

Araştırmaya katılan kadınların ekonomik geçim sıkıntısı yaşama durumlarına bakıldığında, % 88.4'ünün geçim sıkıntısı yaşadığı, % 11.6'sının da geçim sıkıntısı yaşamadığı tespit edilmiştir. Buna göre, kadınların büyük çoğunluğu ekonomik geçim sıkıntısı yaşamaktadır.

Araştırmaya katılan kadınların Türkiye'de ekonomik geçim sıkıntısı çekme durumlarının devlet, vakıf vb. kuruluşlardan yardım alma karşılaştırılmıştır. Yapılan analize bakıldığında, devlet, vakıf vb. kuruluşlardan yardım almayanların % 92,6'sı

geçim sıkıntısı çekerken, % 7,4'ü geçim sıkıntısı çekmektedir. Ayrıca devlet, vakıf vb. kuruluşlardan yardım alanların % 74,3'ü geçim sıkıntısı çekerken % 25,7'si de geçim sıkıntısı çekmemektedir. Yapılan ki-kare analizine göre devlet, vakıf vb. kuruluşlardan yardım alma durumu ile geçim sıkıntısı çekme arasında anlamlı bir ilişkinin olduğu da saptanmıştır. Devlet ve vakıf gibi kurum ve kuruluşlardan yardım alanlar ve yardım almayanlar da ekonomik geçim sıkıntısı yaşamaktadır. Bu anlamlı farklılığın bundan kaynaklandığı düşünülmektedir.

Araştırmaya katılan kadınların iş bulmada güçlük çekme durumlarına bakıldığında, % 96.7'sinin iş bulmada güçlük yaşadığı, % 3.3'ünün de sıkıntı yaşamadığı tespit edilmiştir. Yani, neredeyse kadınların tamamı iş bulmada güçlük yaşamakta ve iş bulamamaktadır.

Kadınların büyük çoğunluğu akrabalarından yardım almakta ve devlet ve vakıflar gibi kurum ve kuruluşlardan yardım almamaktadır. Ancak, devlet ve vakıf gibi kurum ve kuruluşlardan ve akrabalarından yardım alan kadınların büyük çoğunluğu buna rağmen ekonomik geçim sıkıntısı çekmektedir.

Evin geçimini kadınların % 29.8'i kendisi sağlamakta, % 29.1'nin eşi sağlamakta %11.7'sinin annesi, %11.5'inin babası, %5.3'ünün abisi, % 5'nin oğlu, %4.1'inin ablası ve %2.5'inin kızının evinin geçimini sağladığı tespit edilmiştir.

Çalışmaya katılan kadınların % 62.6'sının çocuklarını okula gitmekte, % 37.4'ünün de çocuklarını okula gidemediği tespit edilmiştir. Yani, bu çalışma kapsamındaki kadınların çocuklarının beşte üçü okula gitmekte ve beşte ikisinin ise okula gitmemektedir.

Araştırmaya katılan kadınların %73.2'sinin buldukları bölgede eğitim imkanlarından yeterli olarak yararlandığı ve %26.8'inin yeterli düzeyde yararlanamadığı görülmektedir. Bu çalışma kapsamındaki geçici korunan Suriyeli kadın mültecilerin dörtte üçü eğitim olanaklarından faydalanmakta ve dörtte biri oranında ise faydalanmamaktadır.

Kadınlara göre karşılaştıkları eğitim sorunları sırayla % 28.3'ü öğretmenlerin çocuklara fazla ilgi göstermedikleri, %28.3'ü Türkçe bilmediği için zorluk çektiklerini,

% 22.8'i maddi sıkıntılardan dolayı çocuklarını okula gönderemediğini ve % 20.7'si eğitim seviyesi düşük olduğu için çocuklarına yardımcı olamadıklarını belirtmişlerdir.

Yani, eğitim olanaklarından faydalanamamalarının nedenleri incelendiğinde kadınların öğrenim düzeylerinin düşük olması nedeniyle çocuklarına yardımcı olamadıkları, maddi sıkıntılar ve Türkçe bilmemenin yarattığı güçlükler nedeniyle çocuklarını okula gönderememe nedenleri olduğu görülmektedir. Ayrıca, öğretmenlerin ilgisizliği de Suriyeli kadınların karşılaştığı diğer önemli bir eğitim sorunu olduğu görülmektedir. Suriyeli çocukların Türkçe bilemedikleri düşünüldüğünde, okula başladıkları zaman iletişim sorunlarıyla karşılaşmalarına, Türkçeyi öğrenmeleri için zamana ihtiyaç duyulması nedeniyle öğretmenlerin daha sabırlı ve ilgili olması gerekir.

Katılımcıların % 97.3'ünün sosyal güvencesinin olmadığı, %2.7'sinin de sosyal güvencesinin olduğu belirlenmiştir.

Araştırmaya katılanların yaşadıkları yerde kendileri ve ailesinin sağlık hizmetinden yararlanma durumlarına bakıldığında, % 78.7'sinin sağlık hizmetlerinden yararlanmadığı, % 21.3 'ünün de yararlandığı belirlenmiştir. Ayrıca, tablo 21 incelendiğinde tamamına yakının sosyal güvencesi olmadığı görülmektedir. Bu çalışma katılanların beşte dördü kendileri ve yakınları sağlık hizmetlerinden yararlanmadığı ve dörtte biri oranında sağlık hizmetlerinden yararlandığı saptanan önemli bir sonuçtur. Mültecilerin dil sorunlarının ve ayrımcılığa maruz kalma kaygılarının giderilmesi için çalışmaların yapılması gerekir. Kadınların sağlık hizmetlerinden faydalanmalarını engelleyen herhangi yasal bir engel olmadığı halde, temelde dil sorunları, kendilerini yabancı hissetme ve ayrımcılığa maruz kalacakları kaygısının neden olduğu görülmektedir.

Araştırmaya katılan kadınların kendileri ve ailelerinin sağlık hizmetlerinden faydalanamama nedenlerine göre % 65.5'inin dil bilmediği için yararlanmadığı, %20.9'unun ayrımcılığa uğrama korkusu yüzünden yararlanmadığı, %6.8'inin ihtiyaç duymadığı için yararlanmadığı, %4.5'inin maddi sıkıntılardan dolayı yararlanmadığı ve %2.3'ünün erişim zorluğu ve uzaklıktan dolayı yararlanmadığı belirlenmiştir. Buna göre, çalışmaya katılan kadınların kendileri ve ailelerinin sağlık hizmetlerinden faydalanamama nedenleri arasında çoğunlukla ilk sırada dil bilmeme, ikinci sırada ayrımcılığa uğrama korkusunun en önemli etkenler olduğu ortaya çıkmıştır.

Katılımcıların büyük çoğunluğu sağlık hizmetlerinden faydalanmadığı görülmektedir. Bu durumun temel nedeninin dil bilememe ve ayrımcılığa maruz kalma kaygısının neden olduğu belirlenen önemli bir saptamadır.

Bu çalışmanın sonucun da dil bilememenin sağlık hizmetlerinden faydalanmayı etkileyen önemli bir faktör olarak karşımıza çıkmaktadır.

Araştırmaya katılanların sağlık muayenelerini yapabilme durumlarına bakıldığında, % 79.4'ünün sağlık muayenelerini yapabildiği, % 20.6'sının da yapamadığı belirlenmiştir. Buna göre çalışmaya katılan kadınların beşte dördü temel sağlık muayenelerinden ve hizmetlerinden faydalanmakta ve beşte biri ise faydalanmamaktadır.

Araştırmaya katılan kadınların % 96.3'ünün kiralık bir evde, % 2.0'nın akrabasının yanında, %1.0'nın evi satın aldığı kendi evinde barındığı ve % 0.7'sinin ise kaldığı evin sahibinin herhangi bir ücret almadığı belirlenmiştir.

Kadın katılımcıların tamamına yakını kiralık bir evde barınmakta olup çok düşük bir oranında katılımcı ise akrabalarının evinde kalmaktadır.

Araştırmaya katılanların yaşadıkları evlerin % 91'min soba ile ve % 9'nun ise kalorifer ile ısıtma işlemini yaptıkları saptanmıştır. Batman il merkezinde doğalgaz olmasına karşın, mültecilerin büyük çoğunluğu soba ile evlerini ısıtmaktadır. Bunun, mültecilerin ekonomik sorunlar nedeniyle kalorifer ısıtmalı evlerde kalamadıkları düşünülmektedir. Çünkü, kalorifer ısıtmalı evlerin hem kira ücretleri daha yüksek hem de ısıtma maliyetleri daha yüksektir. Bu nedenlerden dolayı mültecilerin sobalı evlerde kalması zorunlu bir tercihten kaynaklanmaktadır.

Sobalı evde yaşayanların % 98,2'si kiralık evde oturmakta, %1,1'i akrabalarının yanında yaşamakta, %0,7'si de satın aldıkları evde oturmaktadır. Ayrıca kaloriferli evde yaşayanların %77,8'i kiralık evde otururken %11,1'i akrabalarının yanında yaşamakta, %7,4'ü ev sahibi ücret almadığı için ücretsiz evde kalmakta, %3,7'si de satın aldıkları evde oturmaktadır. Yapılan ki-kare analizine göre gruplar arasında anlamlı bir ilişkinin olduğu da saptanmıştır.

Katılımcıların yaşadıkları barınma ile ilgili olarak başta kaldıkları evin soba ile ısınma nedeniyle evi ısıtamama, evin ısınmamasına bağlı olarak üşütme ve hasta olma,

ısıtma için gerekli olan odun ve kömürü maddi yoksulluk nedeniyle alamama, evin güneş görmemesi nedeniyle evin nemli olması, evin küçük olması ve ev kirasını ödeyememe nedeniyle ev sahibi ile sorun yaşama gibi başlıca sorunlarla karşılaşmakta olup bu sorunların yarattığı sıkıntılarla başetmek zorunda kalmaktadırlar.

Araştırmaya katılan kadınların kendileri ve /veya ailelerinin cinsel istismara uğrama durumlarına bakıldığında, % 93'nün cinsel istismara uğramadığı ve %7.0'ının uğradığı belirlenmiştir. Buna göre, Suriyeli kadın mültecilerin kendileri ve/veya yakınlarının büyük çoğunluğu herhangi bir cinsel istismar olayı ile karşılaşmadıkları ve istismara uğramadıkları ve onda biri (21 kişi) oranındaki bir bölümünün ise cinsel istismara uğradığı saptanan önemli bir sonuçtur.

Suriyeli kadın mültecilerin kendileri ve /veya ailelerinin % 87.7'sinin herhangi bir fiziksel şiddete uğramadığı ve % 12.3'ünün uğradığı belirlenmiştir. Yani kadın katılımcıların kendileri ve/veya yakınlarının büyük çoğunluğu herhangi bir fiziksel şiddete uğramadığı ve onda birinden (37 kişi) fazlasının ise fiziksel şiddete uğradığı belirlenmiştir.

Fiziksel şiddete uğrayan 37 kadının 14'ü ortaokul mezunu, 13'ü ilkokul mezunu, 5'i okur-yazar değil, 1'er kişi ise üniversite mezunudur. Yani, şiddete uğrayanların çoğunluğu öğrenim düzeyi düşük olan kadınlardan oluşmaktadır. Yapılan ki-kare analizine göre gruplar arasında da anlamlı bir ilişkinin olduğu saptanmıştır. Öğrenim düzeyi ile fiziksel şiddete uğrama arasında pozitif yönde doğrusal bir ilişki vardır. Diğer bir ifade ile öğrenim düzeyi arttıkça şiddete uğrama düzeyi azalmakta ve öğrenim düzeyi azaldıkça şiddete uğrama düzeyi artmaktadır.

Araştırmaya katılan kadınların kendileri ve/veya ailelerinin sözel şiddete uğrama durumlarına bakıldığında, % 69.8'inin sözel şiddete maruz kalmadığı ve % 30.2'sinin ise sözel şiddete maruz kaldığı belirlenmiştir. Kadınların kendileri ve/veya yakınlarının yaklaşık üçte biri sözel şiddete maruz kalmış ve üçte ikisi ise maruz kalmamıştır.

Sözel şiddete maruz kalanların %39,5'inin ortaokul mezunu olduğu, %18,3'ünün lise mezunu olduğu, %16,6'sının ilkokul mezunu olduğu, %13,3'ünün okuryazar olmadığı, %11,3'ünün üniversite mezunu olduğu ve %1,0'ının okuryazar olup diploma sahibi olmadığı saptanmıştır. Buna göre, sözel şiddete uğrayan kadınların yarısına yakını ortaokul, diğerleri sırayla ilkokul, lise, üniversite mezunları takip etmektedir.

Araştırmaya katılan kadınların kendilerini Türkiye'ye ait hissetme durumlarına bakıldığında, % 62.1'inin kendini buraya ait hissetmediği ve %37.9'unun kendini buraya ait hissettiği belirlenmiştir. Yani bu çalışma kapsamındaki kadınların beşte üçü kendilerini Türkiye'ye ait hissetmemekte ve beşte ikisi ise kendilerini Türkiye'ye ait hissetmektedir. Yani her beş kişiden biri kendisini Türkiye'ye ait hissetmektedir.

Araştırmaya katılan kadınların kendisini Türkiye'ye ait hissetmeyenlerin %75,4'ünün Türkiye'de akrabası bulunurken % 24,6'sının da Türkiye'de akrabasının olmadığı saptanmıştır. Ayrıca kendisini Türkiye'ye ait hissedenlerin % 91,2'sinin Türkiye'de akrabası bulunurken %8,8'inin de Türkiye'de akrabası yoktur. Ayrıca yapılan ki-kare analizinde gruplar arasında anlamlı bir ilişkinin olduğu saptanmıştır.

Araştırmaya katılan kadınların mahalle baskısı hissetme durumlarına bakıldığında, %78.7'sinin mahalle baskısı hissetmediği ve %21.3'ünün mahalle baskısı hissettiği belirlenmiştir. Yani, bu çalışma kapsamındaki kadınların beşte biri yaşadığı yerleşim yerinde mahalle baskı hissetmekte ve beşte dördü ise mahalle baskısı hissetmemektedir.

Suriyeli kadınların % 96.0'ının kadın olmanın yarattığı zorluklarla karşılaşmakta ve sadece % 4.0'ının karşılaşmadığı belirlenmiştir. Bu çalışmaya katılan kadınların neredeyse tamamı kadın olmanın yarattığı sorunlar, güçlükler ve sıkıntılarla karşılaşmaktadır.

Suriyeli kadınların % 96.0'ının kadın olmanın yarattığı zorluklarla karşılaşmakta ve sadece % 4.0'ının karşılaşmadığı belirlenmiştir. Bu çalışmaya katılan kadınların neredeyse tamamı kadın olmanın yarattığı sorunlar, güçlükler ve sıkıntılarla karşılaşmaktadır. Bunun toplumsal cinsiyet eşitsizliği, yabancı olma, yoksul olma, yoksunluklar yaşama gibi faktörlerin neden olduğu düşünülmektedir. Yani bu sonuç ve durum, toplumsal cinsiyet eşitsizliğinin kadınların aleyhine olan en somut kanıtı olarak karşımıza çıkmaktadır.

Araştırmaya katılanların Suriyeli oldukları için ev tutmakta zorluk çekme durumlarına bakıldığında, % 99.0'ının zorluk çektiği, %1.0'ının çekmediği saptanmıştır. Suriyeli kadın olmaktan dolayı çalışmaya katılan kadınların tamamına yakını güçlük yaşamaktadır.

Araştırmaya katılan kadınlara göre mülteci oldukları için ev kiralamakta tutmakta zorluk çekme durumlarına bakıldığında, % 99.0'ının zorluk çektiği, %1.0'ının çekmediği saptanmıştır. Çalışmaya katılan kadınların tamamına yakını mülteci oldukları için ev kiralamakta zorluk çektikleri belirlenmiştir. Diğer bir ifadeyle, ev kiralayamama nedeni olarak mülteci olmalarından kaynaklandığını ifade etmişlerdir.

Kadın mültecilerin Türkiye'de olmaktan memnun olma durumlarına bakıldığında, % 50.8'inin memnun olmadığı, % 49.2'sinin Türkiye de olmaktan memnun oldukları belirlenmiştir. Bu çalışma kapsamındaki Suriyeli kadın mültecilerin yarısı Türkiye'de olmaktan memnun diğer yarısı ise memnun olmadığı belirlenen önemli bir sonuçtur. Memnuniyetsizlik oranının bu düzeyde olmasının yabancı olma, mülteci olma, kadın olma, ekonomik yoksunluk çekme, ev kiralamada zorluk çekme, dışlanma yaşama, kadın olmanın zorlukları ile karşılaşma, mahalle baskısı hissetme gibi faktörlerin bunda etkili olduğu düşünülmektedir.

Çalışmaya katılan Suriyeli kadın katılımcıların kendini Türkiye'ye ait hissetmeyenlerin % 78,6'sının Türkiye'de olmaktan memnun olmadıkları, % 21,4'ünün Türkiye'de olmaktan memnun oldukları belirlenmiştir. Ayrıca kendini Türkiye'ye ait hissedenlerin 94,7'sinin Türkiye'de kalmaktan memnun oldukları ve % 5,3'ünün Türkiye'de kalmaktan memnun olmadığı saptanmıştır. Diğer bir ifadeyle, Türkiye'de bulunmaktan memnun olan mültecilerin büyük çoğunluğu kendilerini Türkiye'ye ait hissederken, memnun olmayanların ise beşte dördü kendini Türkiye'ye ait hissetmemektedir.

Araştırmaya katılan ve mahalle baskısı hisseden kadın mültecilerin % 59,4'ünün Türkiye'de kalmaktan memnun iken % 40,6'sının da Türkiye'de olmaktan memnun olmadığı belirlenmiştir. Mahalle baskısı hissetmeyenlerin % 51,5'inin Türkiye'de kalmaktan memnun olduğu ve % 48,5'inin Türkiye'de kalmaktan memnun olmadığı saptanmıştır. Mahalle baskısı hisseden kadın mültecilerin yarısı Türkiye'de kalmaktan memnun iken diğer yarısı memnun ve mahalle baskısı hissetmeyenlerin da yarısı Türkiye'de kalmaktan memnun iken diğer yarısı ise memnun olmadığı saptanmıştır.

Araştırmaya katılan Suriyeli kadın mültecilerin ülkelerindeki savaşın bitmesi halinde geri dönme isteklerine ilişkin bulgulara bakıldığında, % 55.5'inin savaşın bitmesi halinde ülkesine geri dönmek istediği, % 44.5'inin de geri dönmek istemediği

belirlenmiştir. Yani, Suriyeli kadın mültecilerin yarısından fazlası, iç savaşın bitmesi halinde kendi ülkelerine dönmek istemekte ve yarısına yakını ise dönmek istememektedir.

Çalışmaya katılan Suriyeli mülteci kadınların savaşın bitmesi halinde geri dönme isteme durumları ile mahalle baskısı hissetme durumunun karşılaştırılması yer almaktadır. Buna göre, mahalle baskısı hissetmeyen kadın mültecilerin % 57'si Suriye'deki savaşın bitmesi halinde ülkelerine geri dönmek istemekte, % 43'ü ise geri dönmek istememektedir. Mahalle baskısı hissetmeyen kadın mültecilerin % 50'si geri dönmek istemekte ve diğer % 50'si ise geri dönmek istememektedir. Diğer bir ifadeyle mahalle baskısı hissetmeyen kadın mültecilerin yaklaşık beşte üçü Suriye'deki savaşın bitmesi halinde ülkelerine geri dönmek istemekte, diğer beşte ikisi ise geri dönmek istememekte, mahalle baskısı hissedenlerin ise yarısı geri dönmek istemekte ve diğer yarısı ise geri dönmek istememektedir.

5.2.ÖNERİLER

Bu çalışmanın kapsamında yer alan kadın mültecilerin çoğunluğunun genç nüfustan oluştuğu belirlenmiştir. Geçici koruma statüsünde olan Suriyelilerin çoğunluğunu kadın, çocuk ve yaşlıların oluşturduğu bilinmektedir. Bu grubun içerisinde evin geçimini sağlama, çocuk ve yaşlıların bakımını üstlenme sorumluluğu genç yaşlardaki kadınlara yüklenmiştir. Bu kadınların çoğunluğunun evin geçimini sağlamada zorluk çektiği, iş bulamadıkları da bu ve çoğunluğunun devlet, vakıf vb. kurum-kuruluşlardan aynı ve/veya nakdi yardım almadıkları çalışmanın sonuçlarıyla ortaya konulmuştur. Bu bağlamda, kadınlara iş olanaklarını sağlamaya yönelik araştırmalar, projeler geliştirilmelidir.

Suriye'li geçici korunan kadınların beşte dördünün ülkemizde akrabalarının bulunduğu belirlenen önemli bir sonuçtur. O halde, sosyal destek kaynakları olan akrabalarından yardım ve destek sağlanması çok önemlidir. Bu konuda STK'lar, yerel yönetimler ve kamu kuruluşları tarafından aynı ve nakdi olarak da desteklenmelidirler.

Bu çalışmanın önemli şu sonucuna göre, neredeyse kadınların tamamı iş bulmada güçlük yaşamakta ve iş bulamamaktadır. Toplumsal cinsiyet eşitsizliğini pekiştiren ve kadınları ekonomik yaşamdan uzaklaştıran bu durumla mücadele noktasında

politikacıların ve yöneticilerin kadınların daha çok istihdamına yönelik düzenlemeleri yaparak buna katkı sağlaması önerilmektedir.

Kadınların büyük çoğunluğu akrabalarından yardım almakta ve devlet ve vakıflar gibi kurum ve kuruluşlardan yardım almamaktadır. Ancak, devlet ve vakıf gibi kurum ve kuruluşlardan ve akrabalarından yardım alan kadınların büyük çoğunluğu buna rağmen ekonomik geçim sıkıntısı çekmektedir. Kadınlar hem iş bulmada sıkıntı çekmekte ve hem de yardım aldığı halde ekonomik geçim sıkıntısı almaktadır. Buna yönelik olarak kadınların güçlendirilmesi gerekir. Kadınlara istihdam yaratacak projelerin geliştirilmesi ile bu sorunların çözümlenmesine katkı sağlayacaktır.

Ayrıca evin geçiminin sağlanmasında kadınların öncelikli rol ve sorumluluk aldıkları belirlenmiştir. Bundan dolayı da kadınların güçlendirilmesi için çalışmaların yerel yönetimler, merkezi yönetim, STK'lar, uluslararası kuruluşlar (BM Mülteciler Yüksek Komiserliği, BM, Dünya Bankası) ve özel sektör tarafından başlatılması ve kadınların istihdamına öncelik verilmesinin sağlanması gerekir.

Bu çalışma kapsamındaki kadınların çocuklarının beşte üçü okula gitmekte ve beşte ikisi ise okula gitmemektedir. Okula gitmek, yani temel eğitim her çocuğun en doğal hakkı olup ücretsiz verilmesi gereken ve zorunlu bir eğitimidir. Bu nedenle okula gidemeyen çocukların okula kayıtlarının yapılarak okumalarının sağlanmasına yönelik eğitim politikalarının ve uygulamalarının Milli Eğitim Bakanlığı Tarafından geliştirilmelidir.

Bu araştırma kapsamındaki Suriyeli mültecilerin eğitim olanaklarından faydalanamamalarının nedenleri incelendiğinde kadınların öğrenim düzeylerinin düşük olması nedeniyle çocuklarına yardımcı olamadıkları, maddi sıkıntılar ve Türkçe bilmemenin yarattığı güçlükler nedeniyle çocuklarını okula gönderememe nedenleri olduğu görülmektedir. Ayrıca, öğretmenlerin ilgisizliği de Suriyeli kadınların karşılaştığı diğer önemli bir eğitim sorunu olduğu görülmektedir. Suriyeli çocukların Türkçe bilemedikleri düşünüldüğünde, okula başladıkları zaman iletişim sorunlarıyla karşılaşmalarına, Türkçeyi öğrenmeleri için zamana ihtiyaç duyulması nedeniyle öğretmenlerin daha sabırlı ve ilgili olması gerekir.

Kadınların büyük çoğunluğu sağlık hizmetlerinden faydalanmadığı ve bu durumun temel nedeninin dil bilmeme ve ayrımcılığa maruz kalma kaygısının neden

olduğu belirlenen önemli bir saptamadır. Kadınların sağlık hizmetlerinden faydalanmalarını engelleyen herhangi yasal bir engel olmadığı halde, temelde dil sorunları, kendilerini yabancı hissetme ve ayrımcılığa maruz kalacakları kaygısının neden olduğu görölmektedir. Mültecilerin dil sorunlarının ve ayrımcılığa maruz kalma kaygılarının giderilmesi için çalışmaların yapılması gerekir.

Katılımcıların yaşadıkları barınma ile ilgili olarak başta kaldıkları evin soba ile ısınma nedeniyle evi ısıtamama, evin ısınmamasına bağlı olarak üşütme ve hasta olma, ısıtma için gerekli olan odun ve kömürü maddi yoksunluk nedeniyle alamama, evin güneş görmemesi nedeniyle evin nemli olması, evin küçük olması ve ev kirasını ödeyememe nedeniyle ev sahibi ile sorun yaşama gibi başlıca sorunlarla karşılaşmakta olup bu sorunların yarattığı sıkıntılarla başetmek zorunda kalmaktadırlar. Mültecilere yapılacak yardımlarda bu sorunların gözönünde bulundurularak yapılmasının sağlanması gerekir.

Kadınların ve ailelerinin tamamına yakını kiralık evde yaşamaktadır. Ayrıca, tamamına yakını mülteci oldukları için ev kiralamakta zorluk çekmektedir. Hem işsizlik, hem ekonomik sorunlar ve bunula birlikte karşılaştıkları diğer sorunlar kadınların evin geçimini sağlamada zora sokmakta olup buna yönelik olarak ayni ve nakdi yardımların temel insani gereksinimlerinin karşılanması için yapılması gerekir.

Suriyeli kadın mültecilerin kendileri ve/veya yakınlarının büyük çoğunluğu herhangi bir cinsel istismar olayı ile karşılaşmadıkları ve istismara uğramadıkları ve onda biri (21 kişi) oranındaki bir bölümünün ise cinsel istismara uğradığı saptanan önemli bir sonuçtur. Kadın olmak, çocuk olmak ve hele mülteci veya sığınmacı olmak risk altında olmak demektir. Yani bu çalışma kapsamındaki kadın mülteciler ve aileleri doğal olarak dezavantajlı ve risk altındaki gruplar olarak tanımlanmaktadır. Çalışma kapsamındaki 21 kişinin cinsel istismara maruz kalmış olması da çok önemli bir sorun olup bu konuda ilgili kurum ve kuruluşlar tarafından gerekli güvenlik önlemlerinin alınması gereklidir.

Suriyeli kadın katılımcıların kendileri ve/veya yakınlarının büyük çoğunluğu herhangi bir fiziksel şiddete uğramadığı ve onda birinden (37 kişi) fazlasının ise fiziksel şiddete uğradığı belirlenmiştir. Şiddeti önlemeye yönelik tedbirlerin yoğunlaştırılması gerekir.

Bu çalışma kapsamındaki Suriyeli kadın mültecilerin yarısı Türkiye’de olmaktan memnun diğer yarısı ise memnun olmadığı belirlenen önemli bir sonuçtur.

Memnuniyetsizlik oranının bu düzeyde olmasının yabancı olma, mülteci olma, kadın olma, ekonomik yoksunluk çekme, ev kiralamada zorluk çekme, dışlanma yaşama, kadın olmanın zorlukları ile karşılaşma, mahalle baskısı hissetme gibi faktörlerin bunda etkili olduğu düşünülmektedir. Buna yönelik güçlendirme çalışmalarının yapılmasına yönelik faaliyetlerin başlatılması gerekir.

Bu çalışma kapsamındaki kadınların beşte biri yaşadığı yerleşim yerinde mahalle baskı hissetmekte ve beşte dördü ise mahalle baskısı hissetmemektedir. Ayrıca, yarısından fazlası Suriye'deki iç savaşın bitmesi halinde kendi ülkelerine dönmek istemekte ve yarısına yakını ise dönmek istememektedir. Bu konuda, geri dönüş için teşvik edici politika ve programlar oluşturulmalıdır.

Suriyeli Mülteciler yaklaşık olarak 6 yıldır ülkemizde kalmaktadırlar. Bu konuda sosyal hizmet disiplini dışındaki hemen hemen diğer tüm ilgili alanlarda bilimsel araştırmaların çok sayıda yapıldığı yapılan literatür araştırmasında karşımıza çıkmaktadır. Ancak maalesef, YÖK tez tarama sayfasında tarama yapıldığında 2011 yılından itibaren mültecilerle sosyal hizmet ile ilgili olarak yüksek lisans ve doktora düzeyinde yapılan herhangi tez çalışmasına rastlanılmamaktadır. Mültecilik alanının başta meslek elamanı olan ve olması gereken bir mesleğin bu konuda hiç bilimsel araştırma yapmamış olması, o mesleğin elemanlarının alanın dışında kalmasına da neden olacağı ve bu alanda sosyal hizmet uzmanlarının istihdamını sınırlayacağı düşünülmektedir.

İnsanı ve onun temel değerini esas alan sosyal hizmet gibi bir mesleğin mültecilik alanında hiçbir varlık gösterememesi nedeniyle bu alanda farklı disiplinlerin başka duruma gelmesine ve sosyal hizmete duyulan gereksinimin başka mesleki müdahalelerle ikame edildiğini görmekteyiz. Bu konuda sosyal hizmet uzmanlarının ve akademisyenlerinin acilen çalışması, bilimsel çalışmalar yapması ve hak ettikleri yerde yer almak için çabalaması gerekir.

6.KAYNAKÇA

- Adıgüzel, Y. (2016). Göç Sosyolojisi. *1. Baskı*. Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.
- AFAD (Afet ve Acil Durum Yönetim Başkanlığı) (2014) Türkiye'deki Suriyeli Kadınlar Raporu. www.afad.gov.tr. Erişim Tarihi: 02.02.2018.
- Akpınar, T. (2017). Türkiye'deki Suriyeli Mülteci Çocukların ve Kadınların Sosyal Politika Bağlamında Yaşadıkları Sorunlar. *3(3)*, 17. *Balkan ve Yakın Doğu Sosyal Bilimler Dergisi*.
- Beter, Ö. (2005). Türkiye'ye gelen sığınmacı çocukların sorunları ve bu çocuklara yönelik sosyal hizmetler, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sosyal Hizmet Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, Ankara.
- Barker, Robert L, (2003).The Social Work Dictionary, 5th Edition 5th Edition, NASW Press.
- Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği (BMMYK). (1997). Dünya Mültecilerinin Durumu: Bir İnsanlık Sorunu, Ankara,
- Buz, Sema. (2006). Kadın ve göç ilişkisi: Sığınan ve sığınmacı kadınlar örneği, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sosyal Hizmet Anabilim Dalı, Doktora Tezi,
- Buz, Sema (2004). Zorunlu Çıkış Zorlu Kabul- Mültecilik, SGDD Yayınları, Ankara.
- Beter, Önder (2006). Sınırlar Ötesi Umutlar: Mülteci Çocuklar, SABEV Yayınları, Ankara.
- Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği (BMMYKb), Kentsel Mülteciler İçin Sosyal Hizmetler, Cenevre: 1994.
- BMMYKb Web sitesi. (2018). www.unhcr.org/turkey/home.php?page=66, Erişim Tarihi: 02.01.2018).
- Deniz, T. (2014). Uluslararası Göç Perspektifinde Türkiye. *18(1)*, 175-204. *TSA Dergisi*.
- Earl, Babbie. (2004).The Practice of Social Research. 10th Edition. USA: Wadsworth/Thomson Inc.
- Emin, M. (2016). Türkiye'deki Suriyeli Çocukların Eğitimi: Temel Eğitim Politikaları. Siyaset, Ekonomi ve Toplum Araştırmaları Vakfı,. http://file.setav.org/Files/Pdf/20160309195808_turkiyedeki-suriyeli-cocuklarinegitimi-pdf, Erişim Tarihi: 10.01.2018
- Ercöşkun, Burak (2015). Suriyeli Mültecilerin Türkiyeye Sosyokültürel Ve Sosyoekonomik Etkileri, İstanbul Yeniüzyıl Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Siyaset Bilimi Ve Uluslararası İlişkiler Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.
- Erdoğan, M. (2015). Türkiye'deki Suriyeliler Toplumsal Kabul ve Uyum. İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.
- F., U., G., K., & H., K. (2006). Yerel Yönetimler ve Üniversiteler İşbirliği İçinde Halk Sağlığında Hizmet İçin Bir Model. 63-67. 1.Ulusal Yerel Yönetimlerde Sağlık Hizmetleri Sempozyumu Kitabı.
- Geçici Koruma Altına Alınanlara Verilecek Sağlık Hizmetlerine Dair Esaslar Hakkında 22.10.2014 tarihli ve 29153 sayılı Yönerge, Sağlık Bakanlığı.
- Geçici Koruma Yönetmeliği. (2014) . İçişleri Bakanlığı, 22 Ekim 2014 tarih ve 29153 sayılı Resmi Gazete.
- Göç Raporu (2016). Göç İdaresi Genel Müdürlüğü 2016 Türkiye Göç Raporu, Yayın No: 40 Nisan, 2017.
- Gümüş, G., Kaya, A., Yılmaz, S., Özdemir, S., Başbüyük, M., & Coşkun, A. (2017). Suriyeli Mülteci Kadınların Üreme Sağlığı Sorunları. *3(1)*, 1-17. *Kadın Sağlığı Hemşireliği Dergisi*.

- Harunoğulları, M. (2016). Suriyeli Sığınmacı Çocuk İşçiler ve Sorunları: Kilis Örneği. *3(1)*, 29-63. Göç Dergisi.
- IOM. *International Organization for Migration*. (2017). www.turkey.iom.int, erişim tarihi: 01.10.2018.
- İldam Çalım, S., Kavlak, O. Ve Sevil, Ü., (2012). Evrensel Bir Sorun: Göç Eden Kadınların Sağlığı ve Sağlık Hizmetlerinde Yaşanan Dil Engeli. *Sağlık ve Toplum Dergisi*, Yıl :22, Sayı:2,s.11-19.
- Karaca, S., & Doğan, U. (2014). Suriyeli Göçmenlerin Sorunları Çalıştayı Sonuç Raporu. Mersin: Mersin Üniversitesi Bölgesel İzleme ve Uygulama Araştırma Merkezi.
- Karadağ, Ö., & Altıntaş, K. (2010). Mülteciler ve Sağlık. *9(1)*, 55-62. TSK Koruyucu Hekimlik Bülteni.
- Karasar, Niyazi. (2017). Bilimsel Araştırma Yöntemi: Kavramlar İlkeler Teknikler, NOBEL Akademik Yayıncılık, 32. Baskı, Ankara.
- Karataştan, Nermin (2017). Suriyeli Mültecilerin Sağlık Hizmetlerine Ulaşmada Yaşadıkları Zorluklar, Haliç Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Hemşirelik Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.
- Kaya, A., & Kıraç, A. (2016). İstanbul'daki Suriyeli Mültecilere İlişkin Zarar Görebilirlik Değerlendirme Raporu. Hayata Destek Derneği.
- Kirmayer, L., Narasiah, L., Munoz, M., Rashid, M., Ryder, A., Guzder, J., . . . Pottie, K. (2011). Common Mental Health Problems İn Immigrants and Refugees: General Approach in Primary Care. *183(12)*, 959-966.
- Koyuncu, A. (2014). Kentin Yeni Misafirleri Suriyeliler. Konya: Çizgi Yayınevi.
- Lin, N. (1976). *Foundations of Social Research*, McGraw-Hill, USA.
- Lordoğlu, K., & Aslan, M. (2016). En Fazla Suriyeli Göçmen Alan Beş Kentin Emek Piyasalarında Değişimi 2011-2014. (49), 789-808. Çalışma ve Toplum Dergisi.
- Mültecilerin Hukuki Statüsüne İlişkin Cenevre Sözleşmesi (1951). http://www.goc.gov.tr/icerik3/multecilerin-hukuki-durumuna-iliskin-sozlesme_340_341_641
- MSYDD (Mülteciler ve Sığınmacılar Yardımlaşma ve Dayanışma Derneği). (2018). Türkiye'deki Suriyeli Sayısı Şubat 2018, <http://multeciler.org.tr/turkiyedeki-suriyeli-sayisi/>, 12.02.2018.
- Nasirova, A. (2014). Şartlı mültecilerin yerel halka yönelik görüşleri: Afyonkarahisar örneği, Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sosyal Hizmetler Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, Ankara.
- Özer, Y., Komsuoğlu, A., & Ateşök, Z. (2016). Türkiye'deki Suriyeli Çocukların Eğitimi: Sorunlar ve Çözüm Önerileri. (37), 76-110. Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi.
- SGDD. (2018). Sığınmacılar ve Göçmenlerle Dayanışma Derneği: <http://www.sgdd.org.tr>, 12.02.2018
- Tomanbay, İ. (1999). Sosyal Çalışma Sözlüğü-Toplumbilim, Ruhbilim, Eğitbilim, Yöntembilim, Nüfusbilim, Hukuk ve Ekonomi Boyutlarıyla. Ankara: Selvi Yayınevi.
- Topçu. S. ve Beşer, A. (2006). Göç ve Sağlık, Cumhuriyet Üniversitesi, *Hemşirelik Yüksekokulu Dergisi*, Cilt:10, Sayı:3, s.37-42.
- Tufan, B., Özgür, Ö.S., Koçyıldırım, G. (2009). Sosyal Bir Hak Olarak Sosyal Hizmet. (Ed/ Mütevellioğlu, N., Zambak,M.,Belek,İ ve diğ.). Uluslararası Sosyal Haklar Sempozyumu Bildiriler, Antalya: Belediye-İş Yayınları, 76-86.
- TTB (Türk Tabipler Birliği). (2016). Savaş, Göç ve Sağlık. Ankara: Türk Tabipleri Birliği Yayınları.

- TDK (2018).Türk Dil Kurumu Sözlüğü, www.tdk.gov.tr, Erişim Tarihi: 12.02.2018.
- Uluslararası Af Örgütü. (2018) Tackling The Global Refugee Crisis From Shirking To Sharing Responsibility. file:///C:/Users/lenova/Downloads/POL4049052016ENGLISH.pdf , 12.02.2018
- Güçtürk, Y. (2014). İnsanın Kaybı Suriye’deki İç Savaşın İnsan Hakları Boyutu. *1. Baskı*. Ankara: SETA Yayıncılık.
- Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu. (2013). Kanun No. 6458, 11 Nisan 2013 tarihli ve 28615 sayılı Resmi Gazete.
- Yazıcıoğlu, Y. ve Erdoğan, S. (2004). SPSS uygulamalı bilimsel araştırma yöntemleri. Ankara: Detay Yayıncılık.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2005). Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri. Ankara: Seçkin Yayıncılık.

EKLER

EK1:ETİK KURUL ONAYI

info@uskudar.edu.tr

Altunizade Mah. Haluk Türksoy Sk. No:14, 34662 Üsküdar / İstanbul / Türkiye
Tel: +90 216 400 22 22 Faks: +90 216 474 12 56

T.C.
ÜSKÜDAR ÜNİVERSİTESİ
GİRİŞİMSEL OLMAYAN ARAŞTIRMALAR
ETİK KURULU BAŞKANLIĞI

SAYI: B.08.6.YÖK.2.ÜS.0.05.0.06 /2017 / 250

17/10/2017

Doç.Dr. İshak AYDEMİR
(Yunus AYDEMİR)

Üsküdar Üniversitesi Girişimsel Olmayan Araştırmalar Etik Kurulunun 17/10/2017 tarihinde 10 No.lu toplantısında "*Mülteci Kadınların Karşılaştıkları Güçlükler:Batman Örneği*" adlı araştırma projenizin etik açıdan uygun olduğuna karar verilmiştir.

Bilgilerinize rica ederim.

A handwritten signature in blue ink, appearing to read 'Cumhar TAŞ'.

Doç. Dr. Cumhar TAŞ
Girişimsel Olmayan Araştırmalar Etik
Kurul Başkanı

EK2:VERİ TOPLAMA ARACI

GÖRÜŞME FORMU

Değerli katılımcı,

Bu çalışma, kadın mültecilerin karşılaştıkları güçlükler belirlenmesi amacıyla yürütülmektedir. Bu çalışma, Üsküdar Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Sosyal Hizmet Anabilim Dalı Yüksek Lisans tezi çalışması kapsamında yürütülmekte olup verdiğiniz cevaplar hiçbir şekilde aleyhinize kullanılmayacak ve mahremiyete dikkat edilecektir. Araştırmanın tamamlanması için tüm soruları cevaplamanız önem arz etmektedir. Anket ile ilgili sorularınızı 0544 747 3090 numaradan araştırmayı yürüten Yunus Aydemir'e ulaşarak sorabilirsiniz.

Katkılarınızdan dolayı teşekkür ederim.

Yunus AYDEMİR
Üsküdar Üniversitesi Sağlık Bilimleri
Enstitüsü
Sosyal Hizmet Anabilim Dalı Yüksek Lisans
Öğrencisi

A.SOSYO-DEMOGRAFİK BİLGİLER

1. Yaşınız
2. Bildiğiniz Diller(birden fazla şık işaretlenebilir).
() Kürtçe () Arapça () Farsça () Türkçe () Diğer
3. Anadiliniz nedir
() Kürtçe () Arapça () Farsça () Türkçe () Diğer
4. Eğitim Durumunuz?
() İlkokul Mezunu () Ortaokul () Lise Mezunu
() Üniversite Mezunu () Yüksek Lisans-Doktora Mezunu
() Okur-yazar ama diploma yok () Okur-yazar değil
5. Evlilik Şekliniz?
() Resmi Nikah () Dini Nikah () Dini ve Resmi nikah () Evli değilim
6. Türkiye'deki kayıt olma-resmi kimlik edinme durumunuz?
() Kayıtlı Olmadım () Kimlik alma süreci devam ediyor () Var
() Diğer(Lütfen belirtiniz).....
7. Türkiye'de kalan akrabalarınız var mı?
() Hayır () Evet
8. kaldığınız yer

B. KARŞILAŞTIKLARI GÜÇLÜKLER

1. Karşılaştıkları Ekonomik Güçlükler

1. Devlet, vakıf vb. kurum kuruluşlardan yardım alıyor musunuz?
() Hayır () Evet
2. Ailenizde kaç kişi çalışıyor?.....
3. Geçim sıkıntısı çekiyor musunuz ?
() Hayır () Evet
4. İş bulmada güçlük çekiyor musunuz?
() Hayır () Evet
5. Evin geçimini kim sağlıyor ?.....
6. Karşılaştığınız diğer ekonomik güçlükler nelerdir ?
.....
.....
.....

2. Karşılaştıkları Eğitim Güçlükleri

1. Bulduğunuz yerde çocuklarınız okula gönderebiliyor musunuz?
() Hayır () Evet
2. Eğitim imkanlarından erkek çocuklarınız mı daha çok faydalanıyor?
() Hayır () Evet
3. Bulduğunuz yerdeki eğitimi imkanlarından yeterli düzeyde faydalanabiliyor musunuz?
() Hayır () Evet
4. Diğer eğitim güçlükleri nelerdir ?
.....
.....

3. Karşılaştıkları Sağlık Güçlükleri

1. Sosyal Güvenceniz var mı?
() Hayır () Evet
2. Yaşadığınız yerde siz veya yakınlarınız herhangi bir sağlık hizmetinden yararlanıyor musunuz?
() Hayır () Evet
3. Herhangi bir sağlık hizmetinden yararlanamadıysanız bunun nedenleri nelerdir? (Yararlandıysanız soruyu cevaplamayınız)
() Maddi sıkıntılar () Erişim zorluğu ve Uzaklık () Dil bilmiyorum
() Nereye başvuracağımı bilmiyorum () İhtiyaç duymadım
() Ayrımcılığa uğrama korkusu () Diğer

4. Sağlık muayeneleriniz yapabiliyor musunuz?

() Hayır () Evet

5. Diğer sağlık güçlükleri nelerdir ?

.....
.....
.....

4. Karşılaştıkları Barınma Güçlükleri

1. Nasıl bir evde kalıyorsunuz?

() Kira () Satın aldık () Kiramızı başkası ödüyor () Ev sahibi bizden ücret almıyor () akrabamızın evinde kalıyoruz

2. Kaldığınız evin ısınma şekli

() Soba () Kalorifer () Diğer

Barınma ile ilgili yaşadığınız güçlükler

- () Isınma sorunları
() Kömür, odun alamama
() Isınmaya bağlı sürekli hastalıklarla karşılaşma
() Kaldığımız ev çok küçük, sığamıyoruz
() kaldığımız ev güneş görmüyor, havasız
() kaldığımız yer bir insanın yaşayabileceği bir yer değil
() Kalacak yer bulamıyoruz
() Evde kalmıyoruz, sokakta yaşıyoruz

Barınma ile ilgili diğer güçlükler nelerdir?

.....
.....

5. Sosyal Dışlanma Güçlükleri

1. Siz veya ailenizden birinin cinsel istismara maruz kaldığı oldu mu?

() Hayır () Evet

2. Fiziksel şiddete maruz kaldınız mı?(en az bir defa)

() Hayır () Evet

3. Sözel şiddete maruz kaldınız mı?(Küfür, laf atma vb.)

() Hayır () Evet

4. Cinsel istismara maruz kaldınız mı?

() Hayır () Evet

5. Kendinizi buraya ait olarak hissediyor musunuz?

() Hayır () Evet

6. Mahalle baskısı hissediyor musunuz?

() Hayır () Evet

7. Türkiye’de yabancı bir kadın olarak yaşamının zorluklarıyla karşılaşılıyor musunuz?

() Hayır () Evet

8. Sosyal dışlanma bağlamında karşılaştığınız diğer güçlükler nelerdir?

.....
.....
.....

C. KARŞILAŞILAN DİĞER GÜÇLÜKLER VE BU GÜÇLÜKLERE İLİŞKİN ÖNERİLERİ

a. Bunların Dışında Karşılaştığınız Diğer Güçlükler

.....
.....
.....

b. Öneriler

.....
.....
.....

c. Diğer.....

Türkiye’de olmaktan memnun musunuz?

() Hayır, memnun değilim () Evet, memnunum

Bugün Suriye’de savaş bitse ülkenize geri dönmek ister misiniz?

() Hayır, istemem () Evet, isterim

EK3:ÖZGEÇMİŞ

YUNUS AYDEMİR SOSYAL HİZMET UZMANI

KİŞİSEL BİLGİLER

Doğum Tarihi : 24.10.1991
Medeni Durum : Bekar
E-mail : yunus1711@windowslive.com
Telefon : 0544 747 30 90
Adres : Bahçelievler Mah. Papatyalı Sok. No:12 Aybar Apt. Daire:2
Bahçelievler-İstanbul

EĞİTİM BİLGİLERİ

2009 Raman Anadolu Lisesi, Batman
2012-2014 İstanbul Arel Üniversitesi, Sosyal Hizmet Bölümü (3. Sınıftan
Bitlis Eren Üniversitesine yatay geçiş)
2016 Bitlis Eren Üniversitesi, Sosyal Hizmet Bölümü (Sosyal Hizmet
Uzmanı)

İŞ TECRÜBESİ

2015-2016 Bitlis Aile Sosyal Politikalar İl Müdürlüğü- Staj
2014-2015 Bitlis Tatvan Sosyal Hizmet Merkezi-Staj
2014 -2015 Bitlis Toplum Ruh Sağlığı Merkezi-Staj

BİLGİSAYAR BİLGİSİ

Office, Word, Excel